





Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4090/A





Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4090/A



Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4090/A



Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4090/A





4090/A

N. xv

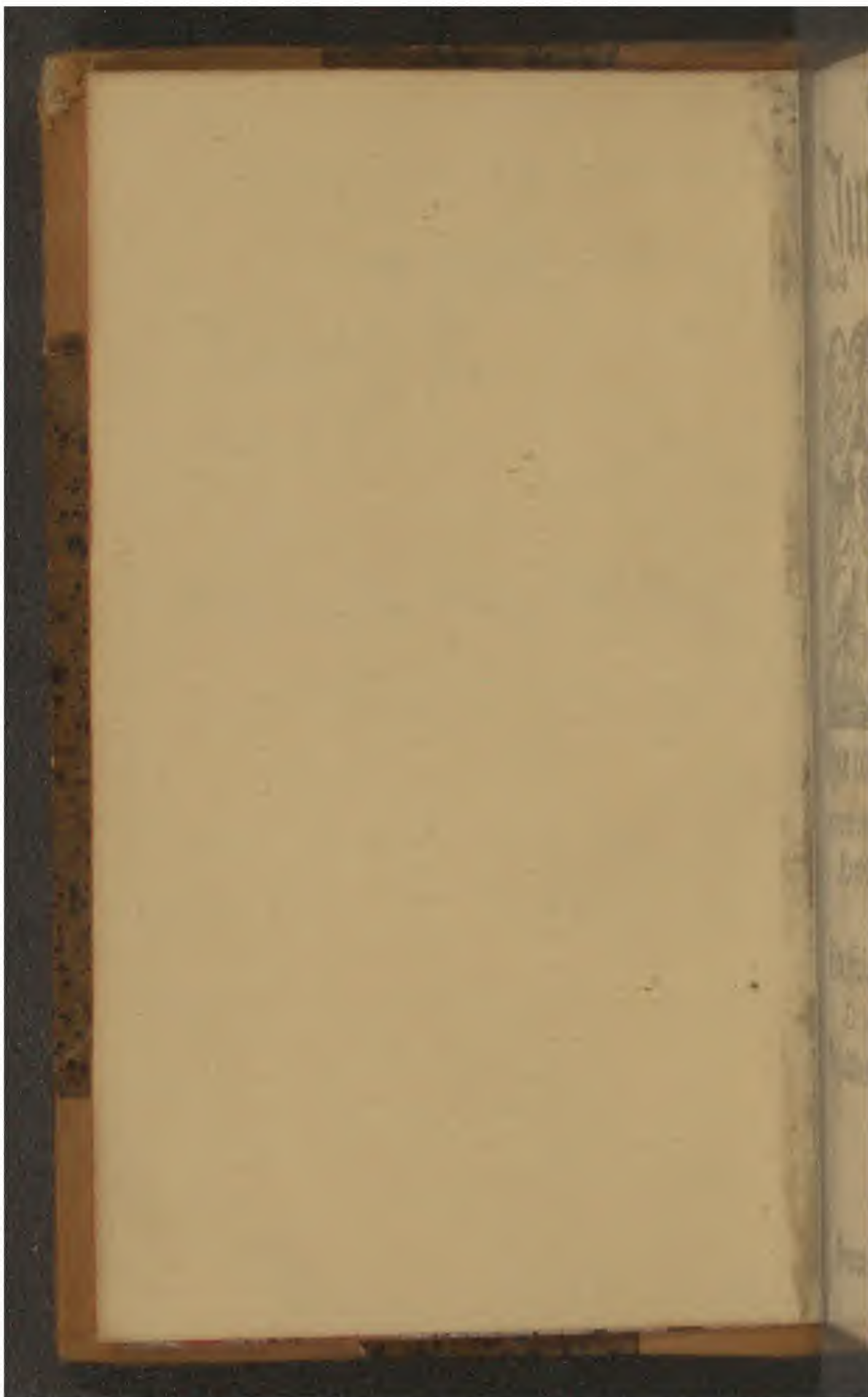
7/m

Huerta Sale No. 1190

Kan nog ej skaffas i
bättre skick!

P. Siert
1406.

(Första wiesche bok
med ort- & bildn.)



Jungfrurs



Äher inne alla theras Dygder
genom the almenne Frankblomstren och
Krydderna affmålade och förfla-
rade warda.

Scrifftuin aff M. Luca Martini, med
D. Iohannis Avenarij Förtaol.
Öfversäsat aff PETRO IOHANNIS GOTHO,
Norcopense.



Prentat i Rostock aff Geaffan Möleman
1608.



Them Hög

hvarnorn Förstinnom

och Frönkion / Frönken CA

HARINA, och Frönken MA

IA ELIZABETH, bärna Förstins

och Frönker til Södermanland / Närke och Wer

meland etc. Sösirom / Konalige Maiestats i

Sverige älskeligom Dötrom :

Så och then Högbarne För

inna och Frönken / Frönken MAR

ARETA ELIZABETH, bärna

Förstinna och Frönken til Mechlenborg etc.

Minom nådigom Förstinnom och

Frönkion / gansta vnder

ökniga.

Wdz Fadens ewiga Fred /

Nåd och milda Wälsignelse /

ware med E. H. G. N. rijs

feliga i Herranom Christo

Jesu. Högbarne Förstin

om / Nådige Frönker / Then helige Aposte

Paulus scriffuer til sin lärunga Titum

her 2. Capitel / och säger : Gudz Nåd

A ii

helfo

helsosam allom Menniskiom / är vps
penbarat och lærer oss / at wi skolom
försaka alla Gudsachtigheet och
werldzliga lustar / och leffua tuchtelis
ga / reesferdeliga och gudfruchtliga i
thenna Werldenne / och wenta thet salis
ga Hoppet och then stora Gudz och
wår Frelsares Jesu Christi herliga vps
penbarelse / then ther gaff sigh sielf för
oss / på thet han skulle förlässa oss ifrån
alla Dödsferdigheet / och reena oss sigh
sielfsom et Folk til Egendom / hwilke
om goda gerningar beslijtar sigh. Sådant
tala och förmana / och straffa med
fult alwar etc.

Fram för thenna vpläsna Text / Haff
uer Apostelen Paulus påmint och förma
nat alla Menniskior / gamla och unga / Män
och Qvinnor / så och sin Lärunga Titum
sielfsuan / sampt med Tiänarena / huru hwar
och en skal rettliga förhålla sigh vithi sin
Stånd / och ther med beswrit Låran om
Christe

Christeliga Tjänares ämbete / och förmanar
 hem / at the skole med alla flit och troohet
 ryda Gudz och vår Frelses Jesu Chri-
 sti lärdom vthi thetas nådfulla arbete.
 Nu införer han i thessom föreskrifftom or-
 som ena beryägeliga orsack på hvilka han
 rundar sina förmaning och säger: Gudz
 Nåd hjälpsam allom Menniskiom / är
 oppenbarat och lärer oss / at wij skolom
 orsaaka alla Gudachtigheet och
 verzligen lustar / och leffua tuchteliga /
 reetferdeliga och gudfruchtliga i thes-
 na Weridenne. Ther med wil Apostelen
 Paulus gessua tilkenna / at alle Christne vthi
 swad Stånd the wara funne / skole med ree-
 ra theste wålwillogare finnas til at leffna i
 alla Gudfruchtigheet / medan Gudz Nåd
 ir them oppenbarat i Euangelio / och Ret-
 ferdigheetennes Sool Iesus Christus / är
 them upgāngin med ewiga Nels: och Sa-
 ligheet / och et myt Ljos är them framkom-
 nit / genom hwilket all wilfarelses och
 Synds skadeliga Mårker goos them för-
 Allij swinner

swinner och bärdriffuit warder. Therföre
 skole the nu icke meera wandra vthi the för-
 ra mörksens gerningom / vthan i Herrens
 Ljuse / och i Euangelij klara Soolskin / som
 össuer them vpgångit år. Ty thenna Guds
 Nåden / Godheeten och Barmhertigheeten /
 som oss wedersars i Christo Jesu / är allom
 Menniskiom vppenbarat / för vthan någons
 Persons åtskildnat / hwad heller the äre Un-
 ge eller Gamle / Man eller Quinnor / Her-
 rar eller Tjänare. Icke så / at the måge nu
 åter begiffua sigh vthi the förra Mörksens
 gerningar / vthan på thet / at thenna Guds
 Nåden bliiffuer them een troogen Tuckra-
 mesterinna / som lærer them / at the skole nu
 med fullt alwar wedersaaka och vndfly allt
 thet förra Hedniska / Daudachtiga wesen-
 det / allt Affguderij / och alla förfärliga Syn-
 der / som thet vppå plåga följa såsom een
 wålförnämt Idön. Sammaledes skole
 the ock försaka alla Verdzliga lustar /
 hwad Köttens lyster och Siälens skadar /
 thet skole de vndfly / såsom Sälennes döde-
 luga förgiffit / Helwetses Nåd och snaror.

Suru

Huru skole icå Christne Mennekior förhål-
la sig i sin Christendom? Ther vppå swarar
Apostelen Paulus och säger: The skole less-
ua ruckteliga/recherdeliga och Gudfruchtel-
ga/ så at the tåna Gud/ i recca Gudfruch-
tigheet / och bewiisa ther hoos theas Nåsta
skyldigan kärleek/ och stå altså beredde til at
förwenta theus ewiga lifszens saliga Hopp/
som är them bewarat i Himmelen/ iådan
the ock förwenta Guds Sons herliga til-
kommelse/hwilkén warder sig vppenbaran-
des med mång tusend Helgon / ill at döma
lessuandes och döda.

Såsom Apostelen Paulus nu haßuer
lärde/ om Guds theus Himmelsta Fadrens
helsosamma Nåd/ at hon vnderwijser och
lärer oss til at sööra et Christeligt lessuene/
Alltså wittar han ock thet samma om Guds
Sons förtänst och säger: Then ther gaff
sig sielff för oss på thet han skulle för-
lossa oss ifrå alla Dretferdigheet / och
reena oss sig sielffuom et Solck til Es-
gendom / hwissit om gode gerningar
A iiii beflijs

beflijtar sigh. Sålom wille han säga:
 Alla Guds thens Himmelste Fadrens / och
 HERrens Jesu Christi nådefulla welger-
 ningar / som uppå oss wende äre / the äre al-
 lasamman för then skul skedde / at wi skolon
 frå Syndenne frijade warda. Ty han
 passuer för then skul giffuit sig self i döden
 för oss / på thet wi vthu syndenne frijade /
 och ifrå Diefuulens Rike och wälde för-
 lässade / skolon nu såsom hans Arffs och E-
 gendoms Solet wara honom hørsamme och
 lydige / och thet om beflista oss / at wi ärom
 til alla goda gerningar skickelige. Thetta
 säger Apostelen Paulus skal Titus tala och
 förmana / thet är / thenna Predican om Guds
 barmherticheit och om Jesu Christi höge-
 förtjänsta återlöfning skal han med skört al-
 war stitigt driffua hoos sina åhörare / och
 icke aleenna ställa them samma Predican til
 tröst emot Syndena / vthan ock thet oss ra-
 gha allahanda förmaningar til goda ger-
 ningar / och med warnande ifrå alla Quid-
 achtigheet / ifrå hwilka HERren Jesus
 Chri-

Dedicatio.

9

Christus them med sinne dyra fortienst så
hädeltiga hulpe hafuer.

Thenna förmaningena hafuer iagh
achrat tiänlig wara at sättas för thenna
Book / som kallas Christeliga Jungfrurs
Aerafrank / sampt the andra tu Förtäa-
len / som för samma Book sarte äre / både aff
Doctore Iohanne Auenario, och aff Ma-
gistro Luca Martini, som Bookena scriff-
ut hafuer. Ty såsom Apostelen S. Pau-
lus här i sinne Epistel til Titum förmanar
alla Meniskior / gamla och unga / at the
hafua theas saligheets dagh i goda achi / och
äledes ställa theas beffuerne i thetta Guds
helga Ords saliga liws och flaraa sten / at
the måge med Hiertans frögd och glädie
förwenra thens ewiga lifszens saliga häpp /
och then stoora Guds och wär Frelsaes Je-
su Christi herliga vppenbarelse til then yt-
tersta dagsens Doom: Alltså warda ock
alla Christeliga Jungfrur i thenna Bookena
i mångahanda mäta vpwäcke och för-
manne til alla Christeliga dygder och goda
gerningar / (hwilka dygder ward i här list-
nade

nade wid the sköna Bleimster och wällo-
tande Krydder / som Christeliga Jungfru
bruka til theas Krankar / så ock aff Scrif-
tennes herliga Sententier / aff Gudfrucht-
iga Jungfrurs merkelige Namn och Ex-
empel / sampt then goda Lärdom / som the
kunna iagha aff the heliga Euangelia oc
Epistlar / som falla på alla Söndagar i hwar
riom Månat heela året igenom / hwile
Book iagh haffuer achtat nyttig wara / a-
hon affsattes och vthginge på wårt Swen-
ska tungomål / Christeligom Jungfrum oc
yngom Piigom til Gudfruchtigheetenne
och alla goda dygders befrämjelse.

Samma Book haffuer iagh i alla vn-
derdåniga ödmuht welet dedicera och til-
scriffua E. N. S. M. medan hon är ock til
förenne vthi thet Ensta tungomålet dedice-
rat ock tilscriffum hōghom Försiligom Per-
sonom och Frönkiom / och handlar måst en
Jungfrwliga dygder. Så ock på thet iagh
måtte med något gåt werk förorsaka wår
Nådiga Dråttning / at hennes Maieestet nå-
digast worde mig så wål som E. N. S. M.

med

med alla ynnest och Nåde bewågen/ och iagh
ther aff finge hugswalelse och tröst i minne
Hierteliga bedröffuelse / armod / ålendheet /
smita Krops / ringa Synns oc Aolderdoms
stoora swagheet / såsom iag ock wisseliga hop-
pas / medan iagh haffuer aldrig något annat
upsåt hafft med mit mykna arbete och stoora
betäckning / än weler behålla Folket både hö-
gha och lågha vthi vårt fåra Fådernesland
beständigt wid then reeta Christeliga Reli-
gion / affdraga them ifrån Syndenne / oret-
ferdigheetenne och ondskonne / och befrämia
them vthi Gudz sanna fruchtan / på the
Gudz milda welsignelse må theste rijsfeliga-
re komma både öffuer ther högga Konglige
Slächter / så ock öffuer alla Menniskior vthi
vårt fåra Fådernesland. Thetta haffuer
alltid varit och är än nu mit goda upsåt.
Thersföre hoppas iagh ther blijsfuer ock K.
M. wår om nådiga Herr och Konung /
simpt ther högga Konglige Slächter wäl-
behageligt / hwilko iag aff allo hierra önskar
Gudz rijsa Nåd / milda wälsignelse och al-
la saligheet.

Beder

Beder för then skul i alla vnderdänig-
 heet/ at E. M. S. M. gunstliga anamne-
 thetia mit wälsincera arbete/ lätte thet wara
 E. M. S. M. wälbehageligt/ och at E. M. S. M.
 sampt med then Högbarne Förstman wä-
 ra nådiga Dränning/ gunstliga befrämuer
 mit bästa in för thet höghe R. J. S. S. S. S.
 nådiga Herra och Konung/ och thet til mil-
 deliga hielper/ at H. K. M. nådigast bliff-
 uer migh en blinder och nådiger Konung/ och
 att Kongliga ynnest nådeliga befrämjar mit
 bästa. Samma welgerning warder H. E.
 ren Gudh then Almechtige och Barmher-
 tige Fadren E. M. S. M. rikteliga wed-
 gellandes här tinneliga med all ynnig
 welsignelse til Liff och Siäl / så ock i then
 tilkommende Werldenne prydandes E. M.
 S. M. med then sköna Aerafranken Keiser-
 digheerens och Lufftens herliga Crona i
 oöfsläppliga frögd och glädie ewinnerliga/
 effter sit nådiga löfte.

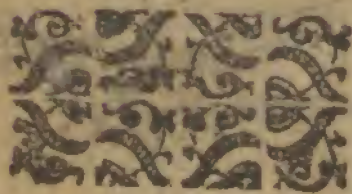
Bef. lar här med i alla vnderdänigheet
 war nådiga Herra och Konung/ Then
 Högbarne Förstman wara nådiga Dräf-
 ning/

ng/ The vnga Högbaria Herrar och För-
 ir/ sampt E. H. S. R. och thet heela Ko-
 ingeliga och Förstliga Hofset vthi Gudz
 ens Almechtigestes Faderliga besker-
 else. Datum Kestock then 26. Julij,
 anno 1603.

E. H. S. R.

Underdånige tienst-
 wilioge

Petrus Iohannis Gothus
 Norcopensis.



W

Them

Them Christeliga Fä-
saren om önskar Johannes Ha-
werman/Doctor vthi then N. Scrift
och Superintendentens i Naumburg och
Seitz/ Gud; Nåd; Velsignelse
och alla Vålfärd.

Lien helige Apostelen Paulus scriff-
uer til the Epheser i thet 6. Cap.
Så: I fader reeten icke edra Barn
til wrede / vthan vpföden them
Tucht och förmaning til HERRan etc
Vthi denna orden hörem wij / at Chri-
stelige föräldrar skole gudfruktliga vp-
föda theas Barn / på thet the warda goda
och gudfruktige / och theta således / at icke
skole vara them aliförhårde / ey helle
aliförweeke.

Ty när föräldrarne äre öffuermå-
ten vnderlige och oöwenlige / så at Barner
förnimma ingen faderligin eller Moder-
ligin kärlek eller Hierta emoot sigb / och
wexer vthi them hemligit fiendskap / ha
och nijt emoot föräldrana / warda reetten
wree

orrede och förorsakade til oxilia emoot
hem. Eller/ såsom förescrifne Apostel
äger til the Coloss. i thet 3 Cap. The wars
a förbittrade och skrygge gjorde/ så at the
göra theas föräldrom inter gåt/ vthan
varda them mooststråffwige och olydige/ bes
ynnerliga/ när the äre vpwäxte.

Men twart om igen/ när the äre them
alsförwecke/ gessua them alt effter i vngs
domenom/ och straffa them icke/ så wilis
Barnen misbrwka sådana theas föräls
dras mildheet til allahanda Synd och Last/
vpwäxa och förhårdas vthi theas moots
wilia/ och fast än föräldrarne wilis sedan
brwka alwar/ så låta the doch icke meera
tuchta och böya sigb/ och är tå alt nåffzande
och straffande vppå them såfengt.

Thersfore wil S. Paulus at föräldras
ne skole drabba retta måttet och hålla midtes
wägghen/ at the äre hwarcken förmykt här
de/ cy heller förmykt wecke/ vthan först als
warliga förmana them medh wenligom
ordom/ om sådant icke wil hielpa/ skole the
sedan tagha til Agan/ och straffa them
medh alwar såsom thet sigb bör. Ther
om scriffuer Salomon mykt vthi Ordspås

fen i thet 13. och 21. Capitel. Så ock Syrach i thet 7. och 30. Capitel.

Men hwad som then helige Paulus nu befalar fadrenom och Modrene / thet måste man ock förstå om Lärare och Predicare / hwilke haßwå / såsom andelige fäder / många Söfnabarn / The skole ock så uptruchta thesas Söfnabarn / och vnderwisa them medh Gudz Ord / på thet the måge födra Berranom Christo ena reena Jungfrw til uppå then yttersta Dagen. Men thet til hörer thet / at the altijd hålla vppå / vthi vppenbara församlingar / medh lärande / förmanande / biddande / straffande / warnande / i tjd och i otjd / at ingen warsder försunnat / genö thesas oflitigheet / men doch i alle råsamodigheet / och medh sachtsmodigom Anda / på thet the icke medh gruffueligit och idfeligit stormande / geßua them Diefflenom i wäld / och göra så ondt wärre.

Och medan förescriffne Apostel glåder sigh thet aff / at alena Christus och hans Ord må warða förkunnat vthi hwad mätta thet skee kan / antingen aff tilfälle eller sanspyldigo i rettom tjd / såsom han scriffuer til the Philipper i thet första Capitel.

tel. Alltså lærer iagh migh och be-
 och haffuer ther aff glädie / at man på ac-
 banda aart / forma och sätt / försöker / huru
 Ungdomen må kunna dragas och födras
 til Gudz fruchtan / antingen thet skeer ges-
 nom vppenbara Predicningar / eller Scrif-
 ter / hwad heller thet skeer medh förmaning
 och wenligis läckande / eller medh Gudz
 wreedes och hårda straffs alwarliga hotels-
 se / hwad heller thet skeer medh Exempels
 föreställande / eller genom Lüknelser och
 Creatures affmålningar / hwad heller thet
 skeer genom Hedniska Sententier / eller ges-
 nom thens Gudomeliga Scriffts Ords-
 språk / hwad heller thet skeer genom sanna
 Hedniska Historier / eller genom Poeters
 Dicht och Spel vthi Comedier och Trages-
 dier / etc. At then ädla Ungdomen so
 måtte warda dragin til Lydigheet / Tucht
 och Zerligheet vthi Gudz fruchtan.

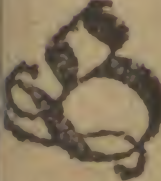
Thersförelöffuar iagh och thens äras
 werdige och wällärde Herrens Magistri Lu-
 cæ Martini / mins fåra Collegæ och Med-
 hielpares i H. Kranom flit och arbete /
 hwilkin haffuer giordt chenna Bookens / be-
 nemd Aerafrangen / allom Christeligom
 B iij Jung

Jungfr om til nytta och gagn / ther inne
 allganda Blomster / Rosor och örter / som
 alment tagas och hröfvas til Krantzar /
 sampt medh theas Natur / färga / Egens-
 skap och krafft bescriffne / fungiorde / och
 vppå andeliga Sygder dragne och vthdees-
 lade warda. Och är iagh vthan twissfvel
 aldeles ther vppå wiss / at många Christelis-
 ga Jungfrwer och unga Barn / som för sigh
 sielffue flitigt läsa thenna Bookena / eller
 warda aff theas föråldom ther til håldne /
 at the henne läsa skole / the warda ther igen-
 nom icke aleena påminne til at betenckia
 samma Sygder / vthan ock vpwäcke til at
 effterfölia them / och döffwa sigh ther vthi /
 såsom thenna lilla Booken för then skal als-
 dram ist är giord och scriffuin. Här medh
 befalar iagh then Christeliga Läsaren vthi
 Gudz thena Allzmechtigastes bestermelse.
 Giffuit i Zeitg then första dagen Martij,
 Anno 1580.



Them

Them Högbornom Förstinnom
 och Fröykion / Fröyken ELIZA-
 BETH, Fröyken DOROTHEA,
 Fröyken CLARA, Fröyken ANNA
 VRSVLA, Fröyken MARGRETA,
 och Fröyken MARIA, Infödda Hertog-
 ginnor til Brunswik och Lüneborg/
 minom nådigom Förstinnom
 och Fröykion.


 Vd: Nåd och fred / och all salig
 welferd / genom vår Herre Jes
 som Christum. Högborne För-
 stinnor / nådige Fröyker / Man sä-
 ger icke förgeffues vthi et alment ordspråk:
 Ther hörer mykit til ena fromma Husfru/
 eller til en fromman Man / Medan icke
 aleena the Quinspersoner för fromma och
 ärliga adelas (the ware elies huru the furs
 na) som på theas Liff och Rystboer, wege
 na äre ostraffelige / såsom man gemenliga
 äger: Swad kan man ställa henne hon är
 w ärlig: Vthan / såsom Gudh haßfuer
 tiffuit flere Bod än et / altså äre ock många
 tycker / som hör til dygde samma Junga
 B iij f w r o

frvors och hederliga Matroners äratitlar/
 Ty hwar och en Christen skal altså ställa sig
 leffuerne / at han är gudfruchtig emot
 Gudh / retferdig emot sin Nasta / och tuch-
 tig emot sigh sielfsuan / som S. Paulus off-
 förmanar til Titum Cap. 2. Men huru
 wjdt Gudfruchtigheten / Retferdigheten
 och Tuchtigheten sträcker sigh / kan man
 finna aff the mångfälla dygders åskodelse/
 som Gud höffuer begripit vthi the tiya
 Bod / Ty the kunna alla sammanfattas vthi
 thennatree almenna titlarna. Så befär-
 lar ock Apostelen elies / at Quinspersoner
 skola altid lära finna sigh / icke aleena i
 Byskheet och Selgelse / vthan ock i Tronne /
 i Christeligom Rärleek och i Tucht / Therför
 re skal een Christen Menniska icke aleena
 bestäta sigh om ena eller två Dygder / til
 hwilka hon kan aff Naturen wara meera
 benågen / vthan hon skal / såsom en Chris-
 trogen / see til / at hon wandrar ostraffeliga
 i alla G. Errans Bod och Stadgar / på thet
 hon icke är vthi thet ena stycket en Aengil /
 Men vthi många andra wärre än en skalek.
 Men skal een Menniska / (som är aff Nas-
 turen benågen til thet som ondt är / och alees
 na troch

na trachtar på thet som argt är) Komma til
 sådana Christeliga fuldkommelighcet / så
 måste man sannerliga icke låta henne råda
 sielf / vthan hålla iempt vppå henne medh
 förmanande / lærande / warnande / straffans
 de / tillsåyande / loffuande och rosande / alt
 ifrån Barndomenom til thes hon kan aff
 rectia thes rehta Christeliga fromheetens
 nes Måål / och må sedan åter wara i Alders
 domenom androm vngom Menniskiom en
 almen goder Aeraspegel.

Och medan thessa pådrüffwelsen och
 fromheetennes framplantelsen / breede
 vord föråldrana och andra / är ock förnewli
 ga Ordzens Tjänarom pålagd / såsom wä
 låsom Tit. 2. Men tala tu såsom tilbörlogit
 är / effter en helsosamman Lärdom. Them
 Gamlon / at the äre nödte / årlige / tuchtis
 ge / rette i Tranne / i Kärleckenom / i Tålas
 modigheetenne. Them gamlen Quins
 nom theslukes / at the ställa sigb såsom Ber
 ligom höfftes etc. Förmana ock the vnga
 Mån / at the äre tuchtige / etc. Tjänarena /
 at the äre sinom Herrom vnderdånige / etc.
 Och i thet 3. Capit. Thetta wil iagh at te
 fast lærer / på thet / at the som troo vppå
 Gudh

Gudh måge finnas vthi et Stånd til goda gerningar.

Therföre haffuer ock iagh / såsom en ibland the ringasta Arbetarena i Guds Wångård / achtat migh Skyldigan til thenna befalningena / och iefe aleena medh minna Predicor / hwilka iagh haffuer giordt i thenna Christeliga församlingenne Seit / som migh owerdigom brede wid andra minna ärewerdiga Medhjelpare i Ordet här til ock så äre befelade vthan ock i enne Scrift / som är i thenna Handbookenne afftryckt effterkommit / hwilken E. S. N. här medh bediceras och tilscriffuin warder. Vthi hwilka Scrift iagh aleena et Stånd / aff Mennistiones ieffuerne / nemliga / Jungfrögerna / haffuer tagit migh före at vnderwisa / huru the skole förhålla sigh emoot Gudh / emoot sigh sielssua / och emoot andra / at the måge båära theas Brangar medh åhra / medh hwilka Gud haffuer begåffuat thetta Ordens folk til oskyldighet beettennes och onda lustars och begärelsens öffuerwinnings tefen.

Men om thenna Materia at scriffua / haffuer migh förnemligast förorsakat /
först /

Först/ then herliga fordeel/ som Jungfrwer
haffua i några stycker för andra Mennis
skior / ther om här talas i then tredie Dees
len / Therföre wil thet ock tilbörligit wara at
the i Dygdene och Gudfruchtigheetenne/
trachta effter föregången / ther til haffuer
iagh welet gessua them vnderwysning och
wysa them wägen i thenna Bookenne.

Til thet andra / Medan i Swestafflen
sättas elies alla Ständer effter hwart ans
nat / Men om Jungfrwers Nembete wars
der intet talat besynnerliga / vthan thet / at
the kunna iennelyckias vthi then almenne
liga Lärone om Barn och Ungdomen. Så
som man ock elies icke mykit finner scriff
uit om Jungfrwers Stånd / särdeles hwad
som ågåår thet quindliga Släktet / förs
vthan thet the helige Fäder Terullianus,
Ieronimus, Augustinus och andre haffua
tilscriffuit them theas Böcker / eller stälde
them några Reglor och Ordningar före om
Blåsterjungfrwers lessuerne / huilka kunna
icke aldeles dragne warda til andra Jung
frwer / som lessua vthan för Bloster i Swes
tegemente.

Til thet tredie / Men fast än så wore / at
thet

ther om wore mykit scriffuit / och meer än
 om Aechraftand och Aencktaftand / så kunde
 thet dock icke hindra thetta mit företagan-
 de / medan wij seem / (ty werr) at man kan
 ingalunda komma then wägen vth medh
 thetta unga folket / tijt man wil thet gern
 haßua. Ty såsom iagh thet ahear / och
 froma föräldraflaga / då war Ungdomen
 aldrig meera raasande / yrare / otuchtigare /
 wanartigare och ogudeligare / än han är och
 (ty werr) bliffuer nu / Hwilkit en deels gör
 föräldromen stora sorg / som Syrach säger
 i thet 42. Capitel. En Säter then än-
 na ogiffi är / gör fadrenom mykin waaka /
 och omsorg för henne / tager honom mykin
 som en bårt / När hon ung är / at hon måtte
 föräldras / eller när hon än nu är Jung-
 fruo / må warda stånd / och i fadrens Hw-
 se haßuande warda / etc. En deels geßuer
 thet ock orsak / at wärs Guds Knes Jesu
 Christi offtyldiga Euangelium warde thet
 diffuer försinadat aff them som vthan til äre.
 hwilke lägga orsakena til sådana odygde-
 aningen på Lärorna / lijka som wore hon
 icke ret / medan hon bäär inga bättre frucht-
 ter / eller ock på Predicanterna / lijka som
 förbus

erbude the goda gerningar / eller hölle the
 tet aff tucht och ärligheet / ther aff moste
 et sådant förderffueligit leffuerne ther
 fter följa / hwilkin förargelse alle Dredis
 nter stole sw hielpa til at affstafa / Thers
 re gör och theenna lilla Booken nästan in
 annat / än at hen befråmjar och drüffuer
 ens retta Christeliga omwendelsens och
 rones Fruöter vthi vngom döptom
 risteligom Sötrom.

Men iagh haffuer dragit alla Sygder
 npt medh theas bewägeliga orsaaker /
 the Blomster och Krydder / som man
 rter til Krantzar (hwilkas bescriffuelse
 gh haffuer tagit aff the berömdaste Sims
 licister Dioscoride och Mathiolo) och dragit
 dem til allahanda färga aff Silke / Silffuer
 ch Guldsnöre och aliså aldeles giordt en
 ndeligan Jongfrökrantz / på thet vngdos
 nen måtte medh thes större lust och meera
 gärligheet / så och sw förra / offrare och flis
 gare / låsat och betrachtat / och bättre behåls
 at. Ty wij ärom alle / (ty werr) så stygge
 ör almenneliga förmaningar / at om man
 cke öffuerströdde them medh Sucker / sås
 om Apotekerne göra med the bittra mats
 C fastroön.

fasthålln och tilfogade oss them medh stoer
 lampa och godom ordom / så giordom vi
 intet gån / och fruchtadom oss ther säre / så
 som then siroke fruchtat för lifedom. S
 haffuer iagh och tencit / at ihenna Collation
 och lifnelse worde thes förre een idel
 påminnelse til Gudfruchtigheten och all
 Jungfrweliga Dygder / så ossa the pläcka
 de Blåmster / gjorde och bäre Brantzar / s
 at ändoch the berolade ihenna Bookens vth
 handen / skulle the dock alldis tencia v
 på theas Jungfrweliga Dygdens ära
 frantzar. Men ändoch iagh wore skyldi
 ger / för then Andeliga lifnelsen / at ge
 grundeligare berättelse ther om / så haffue
 iagh dock här medh låtit bliffnat. Ty iagh
 håller thet icke så / at många höglärde Män
 komma öfuer theta ringa / men dock lät
 wäl swåra arbetet / (Ty iagh haffuer icke
 funnit något som migh här til kunde wä
 röjsa / eller iagh kunde haffua thet h
 vrbaff i ihenna lifnelse) eller at the sk
 gessua sigh stunder til at läsa här vthi / effre
 thet / at både Titelen och Innehållelsen / l
 fa som thet ther kommer aleena Jungfrw
 til / läteliga affsterker them ther ifrå / dock
 fund

ande och här vthi them Christeliga Läsares
 om i sinom tidh sice fyllest. Nu hastuer
 gh welet vnderståth denna Bookennes
 oorbeet/therföre hastuer iagh och inföörde
 ga andra Sententier och Läfnelser / v
 an aleena thesa / som höra til Jungfrwr/
 han så vore / at man wille göra ther aff
 dreles ena almenna Läsa / hwilka man
 oste draga til alla Personer / ålder och
 änd. Så hastuer iagh och på denna
 den förtegas alla Jungfrwrs odygder
 blaster / och är aleena bliffuin roid Affirs
 natuum. Ty iagh hastuer i denna Boos
 enne aleena welet licks bidia och förmana
 Jungfrwerna til Dygderna medh gedem
 edorn / förhoppandes / the warda sigh ales
 i bättrandes / at the icke behöffua Negatis
 am / eller Lasternes Spegel.

Ellen hörborne Förstinnor och nådis
 e fröyfer / at iagh vnderdånliga publice
 ar thesa mina Meditationes vnder E. f. VI.
 ch vnga fröders försliga Tuel och
 Tampu / och uiståder Jungfrwm läsa hene
 e / ther vthi hastuer iagh haste theta bes
 enefiander / at denna Booken handlar
 leena om Jungfrwliga Dygder / therföre
 E ij moste

moste och Dedicatio warda såldt til Jung-
 frwr. Thår til / warda eck ther vthi in-
 förde många höggha Keyserliga / Kongliga
 förseliga / wälborna och ådeliga fröyfer
 Exempel / hwilka E. S. M. på Släkten
 och Blodzwägna tilhåra och läfnade war-
 da / therföre sändes hon och medh retta til
 försteliga Personer at läsae. Så är iagh
 och ther vppå grundeliga förwissader ge-
 nom årliga och trowerdiga Personers be-
 rättelse / at E. S. M. sampteliga och särde-
 les icke aleena upfödde warda / til alla
 Gudfruchtigheet och årligheet / och an at the
 och altså bära Aerafrantzen / at the allareede
 måge warda androm Jungfrwm i höggha
 re / i liffa / och i lågte Stånd förestälte til en
 Sygda spegel / therföre bliffuer och thenna
 Booken vnder E. S. M. Namn theste få-
 rare och welbehageligare. Beder för then-
 skul vnderdånigast / E. S. M. wilien nådig-
 gast kenna thenna min wilia / och låta the-
 ra mit ringa arbete sigh nådigast wälbe-
 haga.

Then Alzmechtige Guden beware
 nådeliga E. S. M. medh sinom Herrsa-
 der / frwmoder / vnga Herrar och theras
 gana

t wij skolom see vppå Jikonatråån och
å alla Tråå/ Luc. 21. Sätter off ock
lyflingshönan före medh sina Ryklinz
ar/ Matth. 23. Therföre haffuer han
ock offta brökat lijkneller om Jåår/
Johan. 10. Om Såd och Senaps
orn/ Mat. 13. Så indrager ock Scriff
en off the vnga Korporna vthi Psal
men/ och wijfar off vårt lessuernes för
engelighet/genom Gråset och Bloms
ren på Markenne Psal. 103. 90.
Esa. 40. Effter thenna Exempien/
haffua ock the helige Fäder vpteknat
många sköna alligatoriska Lantkar vthi
heras Scriffter / som the haffua hafft
om Soolen/ Månan/ Vijn/ Myror/
Delicaner/ Crocodiler/ Hiortar/ och o
aliga många andra Creatur / såsom
man ther om finner många vthi Basi
lij, Hieronymi, Ambrosij, och eltes i
andra Böcker.

Medan iagh nu haffuer tagit migh
före

före i thenna Bookenne / at scriffua nå-
 got / allom fromom / gudfruchtigom
 Jungfrorn och yngom Pijgom til vn-
 derwijsning / om the Dygder / som the
 ta Ständet tiåna / så haßuer iagh oc
 effter företalda Exempel / altså wel-
 ställa thenna Förmaningena / at sam-
 ma Dygder worde affmålade i några
 wissa Krydder och Blomster / som
 Jungfror besynnerliga skole planta
 och fram för andra bruka til the-
 rans Kransar / och at the worde off sam-
 mers Orters Natur och Egenkap underwi-
 ste / hwad Gudh vthaff them kräffuer
 och haßua wil / ther medh the altså
 breede wid Gudz Ord / genom the-
 ras dagliga Kransar ledde worde til Dyg-
 dena och Gudfruchtigheetena anse-
 des / at theta sättet til at lära / t. åne
 offta meera hoos the fålunniga / ja och
 hoos the onda förwända werlden-
 ne Barn / än när man wil driffua och
 twi...

winga them med idfeligit bindande
och befalande / såsom man seer vthi the
Euangeliska Historier.

Nen på thet wij mågom här om
hette flarligare och bestedeligare hand-
a / wilom wij affdeela thenna hecla
Booken vthi fyra Hufvudstycker / så-
om här effter följer.

Wilom wij see til / hwadan Jung-
frur skole tagha thetas Dygder / thet
affuom wij til at tala om then Andelis-
a Ortagården / medh sine Sång-
er och Stådskar.

I. Wilom wij nemna samma
jungfrueliga Dygder hwar effter an-
ra / och förclara them wed the Blom-
er och Orter / som man trofver til
drankar.

II. Wilom wij sättia orsaakerna
war effter andra / som skola driiffua
och bewäga Jungfrur til Dygderna /
willka orsaaker wij wilom dragha til
Guld /

Guld/ Silffuer/ och Sillesnöre/ the
med man binder och omweeffwa
Kranken.

IIII. Wilion wij geffua tillkenn
Medelen och sättet / genom hwilke
Jungfrur kunna komma til förescrif
na Dygder och altså binda Kranke
och bära honom medh åhra.

Gudz ewige Son / som haffue
sielff icke blygds wid at tala medh sin
eenfaldigo Folke genom eenfaldig
barnsliga lijkneller / han geffue här
sin helga Anda / och regere Scriffpen
nan / at thenna vthtydningen må vt
alla Artiklar komma öfynereens med
wåra Christeliga Lära och Schriffte
nes klaraa witnessbyrder / och at Gu
thens Alzmechtigas åhra och Dygd
mens bättring må här igenom sökt
och befråmiat warda /

Amen.

Th

Den Första Deel.

Vår Jungfrur haßua lust
 til at bára hwar dagh nygiorda
 Krankar/ tå plåga the icke sölia
 he i Markenne här och thår effter
 minna Orter och Blomster/ vthan på
 et the måge altijd haßua them wid
 andena/ tå haßua the närwarandes
 eras Ortegårdar/ vthi hwilla the såå
 gh åstilieliga Blomster och wålloch-
 nde Krydder / them man brwfar til
 rankar / hwart slaggh för sigh til sin-
 ka. Och medan intet Blomster och
 gen Green wårer vthan stialka / ört
 h Koot/moste the för Blomstren skul
 t planta stielkarna medh Kootenne.
 Itså wil thet ock wara aff nödenne/
 n een Jungfrw begårar vthsmuckia
 gh medh Dygd och Ärligheet/ at hon
 år sigh först en Andeligan Ortagård
 D och

och Örtasånger/ther inne hon finner
 dana Öngder/aff hwilka hon kan lære
 hwad hon skal göra / och huruledes hon
 skal förhålla sigh vthi sit leffuerna
 Ther om willem wij nu tala.

I.



Ör

Vertagården är then Chris-
 teliga Kyrkan / såsom man kan see aff
 Salomons Högha Wissa vithi thet 4.
 Capitel/ther så står scriffuit: Min Syn
 er låra Brod / tu äst en tilslutin Ders
 gård / tin Wårst är såsom en Lust-
 gård aff Granatåple medh åbla Frucht-
 ar/ Cypresser medh Nardus/ Nardus
 medh Saffran / Calmus och Caneel/
 medh allahanda Rökelse Tråå / Mirra
 och Aloes / medh allahanda bästa
 Dertter. Och i thet 5. Cap. Min Wen-
 komme vithi sin Vertagård / och äte sin-
 na åbla fructer. Såsom och någre
 lärare förstå medh Vertagården then
 Christeliga Kyrkan. Syr. 24. ther
 Wissheten / thet är/ Gudz Ord altså
 säger: Aff migh flyta många Bäckar
 vithi Vertagårderna / ther vatnas
 och mina Vertagårdar / och fructar
 mina Ångiar. Så säger Gudh ieliff
 Esa. 58. Tu skalt vara/ såsom en wat-

Dij

nat

nat Vertagård. Alltså låas man och
Esaie 51. Jerem. 31. Thren. 2. Joel. 2.

Til thenna Christeliga Kyrkian
skola åraålskande Jungfruer hålla sigh
som wilia medh theas Andelig
Dygdafrankartäckias Gudi och årlig
gom Menniskiom. In aleena vth
Gudz Kyrkia finner man rettes berätt
telse om alla Dygder och theas rett
orsaker/hwad the åre/hwad an the kom
ma/hwilkin them i oss werkar/til hwa
ända the skola öfwade warda / hwa
the vtretta i them Trognom. Hwil
fincker man aldrigh retteliga finner / v
than om then retta Kyrkion på th
Dygdachtigas wågar / och vppå the
Epicuriska Werldennes törre Angiar
som troor intet annat lijff wara / oc
lessner aleena alla Dagar förvth
Gudh i alla Synder. In Werldenne
Barn hålla icke onda lustar / som icke
vthbrista i gerningarna för retta Syn
der

er / the samtyckia offta gruffueliga
 Budz försmädelse / Dyrckt / Gråfferij /
 Dryckenskap / ja the göra ock offta
 Synder och Lastar til åhra / the weta
 ic intet aff the rettelige andeliga Dyg-
 gerna vthi the tija Budz N. Bodz för-
 ta Taffla Men nu behöffua våra
 Dötrar icke wijdt sölia effter thenna
 Vertagården / Medan Gudh hafuer i
 het heliga Doopet framfat honom i
 hen Christeliga Kyrkion / och giffuic
 vartefn / wid hwilla man skal låra kens-
 ia honom / Nemliga / Lagsens och E-
 uangeliums oförsaklada röst / och the
 höghwerdiga Sacramentens retta
 orwl effter Christi stichtelse / Ther medh
 ock thessa Jungfrwr / som ännu äre v-
 han för then retta Kyrkion måge lå-
 ra komma ther til. Men hwilkin som
 passuer betänckande at komma til then-
 na Vertagården / han behöffuar icke
 tenckia / at hans Dygder och goda ger-
 ning

ningar skole tåctias Gudi/ churu stöna
the och kunna synas för Meniskione
förmust. In vthan för Kyrkion a
ingen Saligheet/ och therfore och ingen
Troo/ hwar Troon icke är/ ther kunna
och inga Gudi wälbehageliga Dygder
fölia.

II.

Men Sångiarna på hwilka
man moste sööka och hemta Dygdas
blomstren/ äre vthi tre arstilieliga par
ter deelade / thet är / Jungfrwrne skole
vthi Gudz Kyrkia see sigh om effter tre
Lärarnesterrinnor/ aff hwilka the kunna
bekomma och lära Dygderna.

Den första Sängen heter then
Naturliga Lagen/ aff hwilka Hedniska
Jungfrwr fordomdags / och än nu i
thenna Dag alla förmustiga Quins
personer aff Naturen wissa sigh sielfue
til Tucht och Ärligheet.

Thenna

Thenna Sängen är i begrund
 planterat aff Gudi sielssuom i Skas
 elfen effter hans egit beläte/som scriff
 står Gen. 1. Och är sådd medh her
 som wijsdom i Götståndet/ och medh
 aldskomelligom Lydna och Dygder i
 ilian thens aldrasörsta Jungfrunnes
 uce. Aff hwilka sedan äre plantes
 de Dwislar och Greenar på hennes
 effterkommander. Och haffuer thens
 örsta Jungfrunnes cenda Säng
 rit så många sköna Blomster/ at hon
 allan sin Liffstijd hade kunnit göra
 dygdernes och Gudfruchtighecternes
 rankar noot / om hon icke hade låtit
 föra sigh. Men effter hon aff thens
 unga Dygdastendens Dreffuulins til
 ndan och äggelie / icke haffuer welet
 ta nöya sigh medh thet herliga Liv
 Genes. 3. Är igenom hennes för
 äckeliga fall/een illa lochtande Dagg
 len vppå thenna Sängena/ och haff
 D i i i j uer

ter altså besmitten Natursens lagh / a
 alla Dygders Blomster och Derteer,
 vthi Förståndet / Hierteat och Wilian
 äre förwifnade / och ibland så många
 näppliga een eller tree bleffne behåldna
 besynnerliga aff the Dygder vthi the
 första Tafflan.

Doch haffuer Gudh vthi the
 Christeliga Kyrkionne / genom sin Ar
 da / åter begynt förnya thessa Sän
 gena i them Döptem / som äre födda
 på nyt / och begynna Rötterne så sach
 teliga slå vth igen / Livset i Förståndet
 blißfuer klarare / Wilian och Hierte
 begynna dagh efter dagh bewiisa sig
 wälvilicliga emot Gudh och sin Nä
 sta. Therefore kan Naturen och the
 ras Samwet^{an} nu någorlunda sän
 Jungfrwm hwad ärligit och oärligit
 är / såsom wij här effter skolom så hör
 vthi Hedniska Historier och Exempel
 om hwilka S. Paulus talar til the
 Romi

omare Cap. 2. At Hedningarne som
te haffua Lagen/ göra doch off Natur
en thet Lagen innehåller / the samme
re sigh sielffuom Lagh / hwilke bewiisa
agsens gerningar wara scriffna vthi
deras Hierta.

Then andra Sängen kallas Scrifte
och Ord/ som förmana off til Dygdere
a och wara off ifrå Laster. Ty mes
an Natursens Lagh är mykit wordin
örswagat/haffuer Gudh off sinne blåts
a Nåde / breede widh Natursens Lins
et så welet gessua sin Wilia och Bodh
skenna i Scriftenne/ på thet Kennis
ian/ som är skapat och äterloft til gör
a gerningar/at hon skal thet vthi wans
ra/ måtte wita förwara sigh på Guds
ruchtigheetennes och Ärligheetennes
wagh/ thes grund och botn äre the Lits
a Guds heliga Bodord. Och wil
Gudh at wi skolom retta alt thet wi
gör om och låtom / effter hans Bodh/
förs

förmaningar / och warningar / **E**n
 hwad som tilförene scriffuit är / thet är
 off scriffuit til underwijsning / Rom. 15
Och all Scriffit aff Gudi ingiffuen / är
 nyttig til lärdom / til straff / til bättring
 til tuchtan i Retferdigheet / at een Gud
 Menniskia skal wara fuldborda / til alle
 goda gerningar slietelig. 2. Timoth. 3
Eherföre haffuer Gudh låtit Mose we
 ta sina wägar / Israels Warnom sin
 werk. Psal. 103. Och haffuer låtit sät
 tia många Böcker in vthi Bibelen / the
 inne om Gudfruchtigheet / Arligheet och
 Dygd är ganska mykit scriffuit / Sā
 som āre the sām Böcker Mosi / Salo
 mons Ordspråk / Salomons Predica
 re / Wijsheetennes Boof / Iesus En
 rach / nästan alle Propheet / alle Apost
 lars Epistlar / på thet omwende Jung
 frwr intet hadde til at klaga / the wiste
 icke hwad Gudz wille wore. **E**ffter
 Gudz scriffna Ord / fölia the heliga Fä
 dere

ers Scriffter/ Augustini, Ambrosij,
Hieronymi, &c. the ther offra haffua
scrifuit många theas Böcker til Chris
teliga Jungfruer och Quinner / eller
haffua vnderwißt them om theas
Dygder/ såsom Tertullianus haffuer
scrifuit sam Böcker. Ther
görs icke behöoff mytit förtälja.

Ther vthöffuer lyda ock hyt the
werdliga Scriffter/ som äre tagne aff
hedniska och Juristiska Scribenter/
er inne ock mytit handlas om Dygd
odgd/ om Skam och Åra/ så äre
the Hedniska Orators och Poë
ers Böcker fulla aff vthwertes Tucht/
som Ciceronis, Diogenis, Laertij,
Theognidis, Isocratis, Platonis, Ari
stotelis, Demosthenis och Senecæ
scriffter vthwijsa.

Men effter Fädernes och Hednins
ernes Scriffter/ äre på obefendt Latis
skt och Brefskt Tungomål / och ther
til

til föora och medh många ord / så an-
 the sinna icke wäl tiåna Jungfrwin,
 doch finnas allstädes vthi Dygderne
 och Lasternes förelaaringar / några
 Sententier / som aff them vthtagne ä-
 re / medh hwilka froma Jungfruer och
 gudfruchtiga Pijgor skole låta sig
 nöya.

Til thet sidsta / hörer oc̃ så hiit ti-
 thenna Sångena / Predicanternes leff-
 nande röst aff Predicastolen / när the
 förelaara the tiya Gudz heliga Bod-
 och Hwstafflan / Låramöders vnder-
 wijsning / Föräldrars barnatucht / och
 ärligt gammalt Folcks påminnelse
 hwilke äre allesamman plichtige wijs-
 vngdomen til Gudfruchtigheten
 Såsom här effter giffs tilkenna vth-
 then fierde Deelen.

Är nu någor Jungfrw som ära
 haffuer låd och wil icke troo sinom eg-
 nom naturligom tanckom och ingef-
 uelse

alser aleena / hon läse och höre flitigt
 den heliga Scrift / hälle ther emoot
 e Förmåningar / som äre dragne aff
 idernes och Werldzliga Scrifter/
 h märke medh flit hwar til frome
 redicanter/ theras Förältrar/ Scho-
 mesterinnor/ och gamla ärliga Mens-
 skior/ them förmana/ och fölie them/
 warder hon bekommandes ganska
 öna Blomster til sin Dygdafrank.

¶ Then tredie Sängen äre Ex-
 mpelen/ til hwilka Syrach förmanar
 i thet 2 Cap. Seen uppå the gam-
 s Exempel och merken them. I
 denna Sängenne stå uu alla Bloms-
 ter och Krydder blandade hwar om
 annat/ förvithan sliet och ordning/ thet
 Exempel blandade medh Dygder
 och Laster tilhoopta / lijka som Rennis-
 iorne gåå tilhoopta hwar om annan/ nu
 en Mansperson/ nu een Quinsperson/
 nu en lård Man / nu en Bergsman/
 E Elos

Stomatore/Krigsman/een Jungfru
Hustru/ et Barn etc.

Lijka som man nu först skal skoda
och besee Blomstren / och låra åtskilliga
thet ena ifrå thet andra / och altså aff
bryta och pläcka thet som är nyttigt
och nödtörffigt/ och hwad som åarsen
tiidh medgeffuer: Alltså skola fromme
Jungfruer aff åtskilliga Exempel
aleena achta och låra / thet som flädes
och skickar sigh medh thetas Stånd
Person och Ålder.

Hijt höra nu först the Exempel
som tagas aff Historier / och sedan the
som man tager aff leffuande Godel
dagligt leffuerne. Aff Historiern
kan man förnimma / huru dygdesam
ma Jungfruer haffna i förtiiden för
hållit sigh. Ther til tiåna förneml
gast Historierne aff then heliga Scriff
hwilka Gudh haffuer för then skul lät
beskriffua/at man må see/ huru the gud
fruch

Ungfruchtige äre driffne igenom Gudz Ans
a/ och hassua i förtijden beslijtat sigh
at hålla Gudz Bod: Och ther
vart emoot/huru wijde Dieffuulen och
Berlden hassua afförde then dāachtis
a Rngdomen ifrā hans Bodh.

Wilia nu Jungfrwor plocka thes
Blomster aff thenna Kryddasāns
enne/ tā skole the flitigt lāsa/then Fōrs
Andra / Tredie och Fierde Boeken
Mosis/ Domaradooken/Ruths Boof/
Samuels/ Konungarnes/ Chronikons
Esers/ Esree/ Jobs/ the Macca
Tobice/ Judiths och Susannæ
istoria/sā ock Euangelisternes Seriff
ther inne man finner många Hist
er/ vthi hwilla Yngfrwr warda in
de/ som hassua förhållit sigh stuns
om årliga/ stundom oårliga. Men
et skōnesta Exemplet til Gudeligheet/
udfruchtigheet / Tucht och Åra / fins
man vthi then werdiga Jungfruns
E ij nes

nes Marice Historia/ om hwilka Am
 brosius säger lib. 2. de Virginitate
 Marice lessuerne skal bescriffua o
 Jungfrwdomen såsom vthi et Belåt
 eller Affmålning / En then retta Kys
 heeten och Dygdernes retta aart lyse
 vthi henne / såsom vthi en Spegi
 Ther aff skolen i Jungfrwr tagh
 edhart Lessuernes Exempel aff henne
 En hon wi far edher fromheetenne
 retta Mesterstycke / hwad i skolom be
 tra i edher / hwad i skolen vndfly / eller
 behålla. Effer Bibelens Historien
 tidna här til ock allahanda Chronikon
 the ther bescriffua Kyrtionnes Hist
 rier och Werldzliga handlingar / som
 haßua sigh tildragit både hoos Chris
 na och Hedningar / ther inne ock off
 ibland annat / Quinnors och Jung
 frwrs handlingar löpa medh iblan
 Hwilla Böcker ändoch the äre sam
 mandragne aff Menniskiom/så äre el

do

och mytit nytteligare til at läsas / än i
henna tiden Kullawagnen / Wagh-
läctiaren / och andra sådana Böcker /
her inne stundom ock wäl finnes något
gåt / men thet är doch förmanigt och vps
ylt medh mytit dårachtigt såfenge
natt / ifrå hwilko then helige Ande
varnar oss / Ephes. 4. Låten intet sleme
sål gåå aff edher Munn / ther igenom
hen helige Ande warder bedröffuat / så
om han strax ther vppå säger. Och i
het 5. Capitel / All slernheet / skamliga
rd / eller gåckerij / eller sleme / som icke
öffues / låten icke eens ibland edher
emdt warda / såsom Helgon tilhörer.

Men effter thessa goda Historias
böcker / aff Christnom och Hedniskom
Historiascriffuarom sammandragne /
re ganska många / kan man ther medh
te beswåra Jungfrurna / Therföre
re här i thenna lilla Bookenne några
ortta Historier om Dygder och Laster
E iij medh

medh ibland införde / hwilka skole wara
Jungfrwra såsom en Werldzlige
Spegel til theras Lessuerne.

Wihi then andra Deelen aff then
na Sängenne fölia theras Dygdere
Exempel / som lessua i war tid. Ty
ändoch ondskan och skammen i thenna
sista Werldenne / (hwilkin wisseliga
är sladd i ondskonne 1. Joh. 2.) haffuer
altså fåt öffuerhandena / at Dygden
håles för oära / och skammen för ära
och besnnerliga haffuer Gudfruchtiga
heeten och Tuchten nästan öffuer giffu
Jordena / är ther ifrå bårdriffuin / och
håller sigh nu wyppa i Himmelen / såsom
Poeterne haffua dichtet om Astræa.
Så finner man doch än nu och Men
flor / som för theras Person wachta
sigh för oppenbara Laster / såsom Chris
nom bör / och säge gerna at thet stode
ganska wäl medh then unga Bngde
menom / och faller Predicanterne
Säad

Sådd och Föräldrarnas och Scholas
 mestares tuchtan icke aldeles i Bruns
 en.

Är nu i tinne Schlächte / i enne
 wstufuu / i enom Gård / Stead /
 Lönn / Hirs / eller annorstads een Jung
 w eller Quinsperson / som beslutar
 om Gudz Fruchtan / och ålskar
 tucht / så winlägg tigh ther om uppå
 högst / at tu lant lärat aff henne i
 detta Stycket / och släm tigh icke thär
 id / at tu äst kommen aff enne Förstlis
 are / Adlare / herligare / rijkare och
 snare Slächte. Och medan yngom
 ingom intet nämnare är än Mo
 en / så borde them hålla sigh så årlis
 / at the lunde med åra wara theras
 Döttras Hwspegil.

III.

Til Kruddernes och Blom
 mens Stialkar och Greenar dras
 Cuij gom

gom wij icke otillhörliga Trona/ hwil
 sin fram för alla andra Dygder mof
 lysa vthi Christeligom Jungfrwm oc
 Moöm. I. Ty såsom Stialarn
 äre inrotade i Kryddasängen / oc
 finnas i Dreagårdenom / Allså är oc
 Troon grundat vthi Gudz Ord / then
 Gamla och Nya Testamentens hel
 ga Scrifte / Rom. 10. Troon komme
 aff hörelsen / men hörelsen genom Guds
 Ord / och finnes aleena vthi then Chr
 steliga Kyrkionne. Ty alle the som
 äre vthan för Kyrkiona / the haffua in
 ga salighgörande Troo / så moße oc
 Troon wara inrotat vthi then heliga
 Scrifte wäxa om fring sigh / och med
 sina Roter och Spijror hålla sigh wi
 Ordens och Löffens fruchtsamma
 Jord. II. Lijka som Rooten Stial
 kan och Blomstren bekomma theras
 krafft / wägst och lijff aff Jordenne / All
 så moße och Gudz Ord vpphåll
 Troo

Eroona och Hiertans Förtröstning i
H/ elies är hon aleena en tancke och
ormåtenheet/som haßfuer inga wisheet
och werkning / som S. Jacob säger
ap. 1. Then ther twiffelar/ han är sås
om Haaffzens wagh / som drijffs och
ores aff wädret. En Man som twiff
ar är ofstadigh i alla sina wägar. Säs
om man ock thetta kan see aff Stiel
arna och Greenerna om the icke blijff
a medh Kosterne wäl infäste i Jor
ena/ vthan äre antingen vthreffne el
r omfalne / eller the stå aldeles lööst
och holigit / så våra the antingen inga
fruchter som dogar/ eller the förwisna/
och komma näpliga til thetas halffua
rafft och wäxt. III. Såsom
Stiälkarne äre på somliga Krydder
och örter tiocka/stoora och långa/ men
på somliga ganska finå/ låga/ smaala
och tunna/ såsom på the blåå Fioler och
tusenddygder / på Latin Bellis mi
HOR

nor &c. Alltså är ock Troon i somliga
 gom Menniskiom stark och modig / som
 som vthi then Cananeiska Quinnom
 ne / och i Höffuismannenom i Caperna-
 naum / men i somligom är hon ganskt
 swagh och liten som et Senapskorn
 som en glimmande och rykande Bränd
 såsom vthi Apok. iomen för Pingst
 garna och i mångom androm.

IIII. Såsom thet seclar aldrig
 ehvar som Stiälkan är ret roocader
 Jordena / och hafuer gröda vthi sig
 han bäär jw blod / Blomster och
 Fructer / hwad heller the äre nyttiga
 eller skadeliga. Alltså kan ock een re-
 lessuande Troo aldrig wara och bliffu
 förvthan Christeliga Gudfruchtighe-
 blod / wälluchande Blomster och
 Fructer. Ly thet heter som En-
 rach säger i thet 33. Cap. Then som
 sätter Troo til Gudz Ord / han achta
 Boden. Matth. 12. Hören Tråål
 gåt

te / så warder fruchten godh / Ty aff
lichtenne finner man Tråd. Mat. 7.
Dawart och et gäte Tråd bär goda
licht. Joh. 15. Jagh haffuer vthmaalde
satt edher / at i skolen gåå och göra
licht / och edher frucht skal blißua.
Iacob 2. Troon / när hon haffuer icke
Lärningar / tå är hon dödh i sigh sielf.
Såsom Stialkan och Orten / äns
och hon ståår i Jordenne / icke kan mi
Soolennes sken och Himmelens
dag / Allså är thet och här medh / skal
troon blißua beständig i Frestelsen / och
i alla rätta Dugder / som äre Gudi wäls
kageliga / så mosse Gudz Son Xets
dighetennes Sool / och thenn helige
andes Dagg / genom Scriftena så
int i henne werka / Ty thet heter som
Christus säger / Johan. 15. Vthan
gh kunnen i intet göra.

Aff thenna lijfnelsen kunna nu förs
indige Jungfrwr merkia / at så litee
Bloms

Blomstren kunna wåxa vthan Stid
 fa/ så litet kunna the wara dygdafull
 förvthan enne lessuande Troo. I
 hwad som icke kommer aff Tron
 thet är Synd. Rom. 14.

Thersföre sätter ock then heliga
 Scrifte många Tronnes Exempel
 Jungfrum/ både vthi gamla och Ny
 Testameneet/ såsom ock Troon besy
 nerliga roosas vthi then heliga Jun
 frunne Maria/ aff Elizabeth. Luc.
 Salig ästu som trodde. Och hon sie
 gessuer sigh strax medh Tronne vnd
 Angelens Ord: Gij/ iagh är HE
 rans Tjänarinna/ migh ssee effter t
 taal. Martha/ then Affledne L
 zari Syster/ gessuer ett merkeligit E
 xempel isrå sigh om sina Troo/ vthi 2
 tislarna/ om Christi Person / om ha
 Alzmechtigheet/ och om the Dödas v
 ständelse/ så hon säger: H Erre / ha
 tu varit här/ min Broder hade i

bl

effuit dödh. Men iagh weet än nu/
 alt thet tu beder aff Gudi / thet wars
 Gudz tigh gessuandes. Item /
 iagh weet väl / at han skal upstå i ups
 ndelsen på then yttersta Dagen.
 em/ Ja H Erre / Iagh troor / at tu
 Christus Gudz Son/ som komma
 lle i Werlden/ Johan. ii. Sas
 Raguels Datter wiinar ock om si
 Troo til Gudz / ther hon säger:
 het weet iagh förwiso / at then som
 udi tiänar / han warder effter Tre
 lsen tröstader / och ifrå bedröffuelsen
 erlossader / och effter Nådisten finner
 n Nåd / Ty tu haffuer inga lust til
 it förderff. Job. 3. Then Israels
 ska fångna Piigan/ (2. Reg. 5.) wite
 ock sina Judiska Troo/ så hon gaaff
 om Herra Naeman råd / at han
 lle draga til Elisæum/ Ty hon wiste
 il at han worde honom reenandes aff
 ne Spetelsko. Actor. 5. 8. 17. Cap.
 3 står

står scriffuit / at til Apostlarnas Lär
förmædades hoopin iu meer o
meer / aff them som trodde på HED
ran / hwilke woro många både Mä
och Quinnor / och at icke alena Mä
vthan Quinspersoner wordo fångat
aff Saulo för Tronnes skul. Thesli
tes ock at the förnemligaste Quinspe
soner i Athen haffua hållit sigh i
Pauli Lärdom / om Christi Dina o
Uppståndelse / hwilka vthan twissu
haffua icke alena warit ähta Qui
nor / vthan ock theas Dötrar o
Jungfruer.

Sådana Exempel kunde man w
sätta fleere / om man vthi then Christ
liga Kyrkionne icke wore ther vpt
wifs / at alla goda gerningar måste st
ta aff Tronne / therföre moste hw
och en Christen haffua henne.

Thetta må så wara no
sagt til thet första / hwadan och hw

f Christeliga Jungfrur och Mägdor
 ole tagha itheras Dugder / och aff
 vem the skole lära göra thet gät är.
 En ändoch man binder icke Ortogår-
 en / Jordena / Koo. ena / Orterna och
 Stialkarna medh på Giordena / och
 ryder Hufvudet thet medh / så kunna
 och Blomstren / vthan thessa steker
 te växa / eller bliffua gröna och färs
 a / En wi. wi. wi. / at unga Jung-
 frur skole båra gröna och friska Kran-
 ar / och haßua sådana Dugder medh
 gh / som haßua Tronnes Krafft och
 bröda vthi sigh / och kunna rigeras eff-
 r Gudz Ord / En thet skal ier wara
 i stor atskildhet emellan ena Christ-
 a och Hedniska Jungfrur. Thet är
 ingen så fåwiff / at hon håller mitera
 f en wisnan / törren Kran till vthwer-
 s prydnung / som haßuer mist sina gos-
 t Lucht och sköna Färga / och icke haß-
 r någon Gröda vthi sigh / än aff en
 Sij skönan /

skönan / herligan / nygiordan Rosen
 frans eller MeieranKrank / vthi
 strax the warda wisna och törre / fast
 the them bårt / och skämmas wid at be-
 ra them längre / oansede / at några törre
 Blomster och örter kunna än nu ge-
 ua theras lucht ifrå sigh. Huru my-
 meer skal en Jungfru pryda sin
 Siäl medh sådanna Dygder / som ha-
 ua thens helige Andes wåtska o-
 Dagg / och Tronnes lucht vthi sig
 och sättia thessa länge fram för til
 Hedniska Dygderna / som äre förvthe-
 Troo och Gudz Ord / hwilka do-
 hoos förnufftiga Menniskior haßua o-
 så theras ära / loff och goda lucht / M-
 dan Christeliga Jungfrur och Piigo-
 iele smyckia sigh Menniskiom / vthe-
 theras Brudgumma HERRAN
 Christo til ähra. Wil man nu ic-
 lijda the Dygder som äre förvthe-
 Troo / så kan man mykit mindre lij-

e skrymtachtiga skijngerningarna / at
 e skole wara goda. En såsom man
 eller intet aff then Krank / som är sam-
 manbundin aff målada / gutna / veks-
 urna papeers / eller waxblomster och
 orter / ändoch the äre herliga giorda
 och långt ifrå sköönt skijna / och hållas
 retea och naturliga: Alltså håller
 Gudh intet aff the skrymtachtiga
 erningarna / som skee aleena til ee-
 njn / och gåå icke aff hiertat / En han
 vill inga Dignatiånst haffua / vthan
 vad som ärliga Yungfwr göra / thet
 ole the göra effter Gudz Ord / aff
 Tronne / frijwilioge / och aff allo
 hierta / Rom. 12. Waren
 brinnande i Ans
 danom.

¶

S iij

Then

Then Andra Deel

Ther inne Dygderna vpräf-
nade och förklarade warda / som
höra til Jungfrurs ära
franz.

Efter wij nu ären komne
medh hwar annan in vthi then
andeliga Örtagården / och ords-
ningen träffuer / at wij seem oss om och
vthwåliom Dygdablomstren / til Jung-
fruckransen / och hemtom them / (En
ther tiāna icke allahanda Dygder til
thenna Örtkransen / såsom ock icke al-
lahanda Örtor pryda / vthan aleena
thessa hwilka the förståndige i Naturs-
lig ting och Simplicister kalla Coro-
narias) Thersfore wilkom wij nu see oss
om / effter the Dygder / hwilka man kan
beqwemligast draga til Jungfrurnes
Slächte / Alder och Stånd / och låta the
andra

andra stå oförklarade. Men nu brista
 unga Jungfrur och Pijor almenneliga
 ja wid pass tiugu slags Örter och
 Blomster til thetas Hufswdz vthwä-
 es pryddelse / Såsom äre: Himmels-
 nyflar / Oxaläger / Näglifablomster /
 Bola / hwijsa och brwna Sioler / Blåa
 Sioler / Enpreß / Meycran / Pollewa /
 Maricerosor / Rinblomster / Helga
 Treefaldighecksblomster / Sammet-
 blomster / Basilica / Rosor / Indianiska
 Näglilor / Ruta / Wijnruta / Rosmas-
 rin / Lauendel / Narcisen Rosor / Ros /
 Tusenddygder. På thessa Örter
 vilom wi nu först draga efftersölians
 e tiugu Dygder / Nemliga: Lust och
 Rärleek til Gudz Ord och Gudz tjänst /
 Gudz reetta Rundskap / Gudz Fruch-
 an / Ödmuwtheet / Gudz Åkallelse /
 Tacksamheet / Tronnes Bekennelse /
 Ira moot Föräldrana / Arbetsamheet /
 Lucht / Wenligheet / Barmhertigheet /
 Siii Wlyg

Bløgsamheet/ Lefamens Keenligheet/
 Mångheet/ Rysheet/ Sparsamheet/
 Mildheet/ Trofastheet/ Tjigsamheet.

Och ther hoos giffua tilkenna / hu-
 ruledes hware och ett Blomster eller
 Dert/ kan lijnas wedh sina Dygd/dä-
 de effter Substantien/ och effter hennes
 krasseiga werkningar / hwilka äre velt-
 tagne aff höglärda Lätiars Böcker/
 som haßua scriffuit om Orter och
 Blomster / och skola altijd sättias
 främst. Ther effter wiliom wij altijt
 sättia några Sententier och Ord-
 språk / som råda och förmana til hwa-
 ria Dygd besynnerliga/ och til thet sid-
 sta beslutar medh några gudfruchtiga
 ärliga Jungfrors Exempel/ som haß-
 ua rettat thesas leßuerne/effter samma
 effterfoliande Dygder. Ther til
 gessue Gudh ytterligare sina
 Råd/ Amen.

Pr

Primula veris,

Himmelsnyklar.



Then

I.

Then Första Dygd är Lust
 och Kärleek til Gudz Ord och rett
 Religionen / Borna gåå til Kyrkia
 gåå i Schola / låra låsa / bidia och scriff
 na / flitigt höra Gudz Ord / merka
 och betrachtat / offta gåå til thet helige
 och högwerdiga Sacramentet / och til
 Scriftermålen / låra thetas Catechis
 mum vthan vthlägning / och medh vt
 lägningenne / och ther hoos några Psal
 mer / Sententier och Ordspråk aff thet
 heliga Scriff / etc. Thenna Dyg
 dena lijknom wij wid Primulam veris
 Himmelstnyllar / Verbasculum odo
 ratum, Nyllablomster / Dyaläger
 I. En såsom thenna Blomstren
 förstonne tiåna til Kranhar / och finna
 strax i begynnelsen moot Vååren / och
 Mola församlas först om ååret / så hö
 rer ock så thenna Dygden til Jung
 fruers Aerafrantz / til hwilka unga Dö
 trar

ar/ Jungfruar och Piigor skole wäs
 a sigh strax i theas Ungdoms bes
 onnelse/ när the begynna gåå och funz
 a tala/ om the annars skole gessua nås
 ka Gndfruchtighettens luche ifrå
 ah.

II. Såsom thenna Bloms
 ren wera gerna på törre Rum och
 ngior: Altså såår sigh thenna Dygd
 in gerna vthi sådana hierta/som kenna
 theas Synd / swagheet och ålendheet/
 at the haßua mist thes helige Ans
 gaffuor / the ther fructa sigh för
 hudh/och fööra er nyctert och måtige
 ffuerne.

III. Såsom thenna
 Blomstren tiåna för Slaget/ Rörelsen
 Borttagelsen/styrkia Hierrat/och
 the Distillerade warda til Watn /
 attaga the Fläckar / Aerr och annat
 adant / Altså är ock then ther haßuer
 och öffning i Gudz Ord / och vthi
 Gudz trånst / såker för thes ewiga
 Dödzens slagh / och för oretenheet

vthi Gudomeliga ting : Syrach säger
 Cap. 6. Tencck altijd vppå Gudz Ord
 så skal han göra tit Hierta fullkommeli
 git/ och gessua tigh wijsdom såsom ti
 begärrar. Johan. 10. Min Går hör
 mina röst / och iagh kanner them / och
 gessuer them ewinnerligit Liiff / och the
 skole icke förgåås / och ingen skal rycka
 them vthu minne Hand. Ther fölie
 och Tröst och styrkia i Hiertat emoo
 alla försträckelser och rädsla / såsom
 förfarenheeten wittnar hoos swaka Men
 niskior / som skola döo / när the haffua
 ålskat Gudz Ord vthi thetas Liiffzeij
 och i walmachtenne / Så warda ock alla
 flärklar / ärr / och inwertes onda begä
 rer borrtagne och dämpade / hwilke
 göra oss wederstyggeliga för Gudi och
 Christnom Menniskiom / när man dag
 liga o'öffwar och brwkar theenna Dyg
 dena.

Til t. henna Dygderna skole nu vng
 Dö

Dötrar och Pijgor wänia sigh / In
 her står Gudz befallning och Ord: Tu
 alt helga Sabbathsdagen. Thet är/
 Bij skolom frucha och älska Gudh/
 att wij icke förachtom Predican och
 hans Ord/vithan hållom thet helige/hös
 om och lärom thet gerna. Thersföre
 affuer Gudh befaller helga Sabba
 then/ på thet och Döterne vnga Jung
 vor och Pijgor kunna/ så wäl som an
 re/ achta på Ordet och Gudztienstes
 a/ såsom han befalar/ Exod. 20. Tu
 skalt intet arbete göra på Sabbathen/
 en heller tin Son/ en heller tijn Däts
 er/ en heller tin Tjänare/ en heller tin
 Döf/en heller tin Fremling/som innan
 ns Stadz port är. Deut. 16. Befal
 e Gudh/ att Judarne skulle hålla Bes
 ornis och Lööffhyddornes Höghetid/
 och satte ther hoos : Och tu skalt was
 a glad på tinne Högheti d / tu och tin
 Son/tijn Däster/ tin Tjänare och tijn
 G Tjän

Tjänarinna/ etc. Ther finnes ock offra
 vthi Mofi Böcker / att Gudh säger :
 När tine Barn / thet år / tine Söner
 och Dötrar fråga tigh hwad år thet ?
 Då skal tu säya til them ? HÆren
 haffuer vthföördt oss medh enne wäldis
 ga Hand vthaff Egypten/ therföre off
 rom wij honom alla Förstfödda / etc.
 Ther medh gessuer iw Gudh tillkenna/
 att Barnen/ som äre iw ock så Dötrar
 och Pijgor / skola ock så flitigt fråga
 effter Gudmeliga ting. Sprad 6.
 Hör gerna Gudz Ord/ och merck Wijs
 heetennes goda Ordspråk. Item/
 Beträhta altijd Gudz Bod/ och tenck
 idfeliga på hans Ord / han skal göra
 titt Hierta fullkommeligit. Syrach 4.
 Een förständig Menniska lærer gerna
 Gudz Ord/ och then som älskar Wijs
 dom/ han hörer gerna til. Ther fin
 nes ock många sköna Exempel och Hi
 storier/ ther inne theenna Rärleeken och
 Lusten

Lusten til Gudz Ord vthi någrom
 Jungfrwm haffuer latit sigh see: Först
 och förnemligast seem wi thet/vthi then
 heliga Jungfrwne Maria/ hon haff-
 uer icke aleena aff sin Rngdom hållie
 sigh til Ryrkiona och Gudz Ord/vthan
 så Gudh sende Angilen Gabriel til henn-
 ne / och lät predica för henne om Mes-
 sice Mandoms anammelse / så hörde
 hon flitigt til / betenekte hans Ord / i
 thet hon sade : Hurn skal thetta gå til ?
 Och dreeff thenna Euangeliska Predi-
 can henne tijt / at hon förkunnade sam-
 ma saak Elizabeth sinne Fräncka / och
 giet hasteliga en längan wagh öffuer
 Bärger / i then acht / att hon wille ta-
 la vidare medh henne om thenna hö-
 gha Artiklen. Så gessuer ock S. Lucas
 henne witnessbyrd / att hon war waan-
 komma hwart år til Jerusalem på
 Påschahögtidena / och achta på Gudz
 tienstena. Kode / som war Marice
 Gij Johans

Johannis Marci Moders Pijga,
 haffuer ock vthan twiffuel hafft Guds
 Ord och Euangelium kært / Wiedan
 Texten säger om henne / Act. 12. I hem-
 tijdh Gudh hade förlossat Petrum aff
Jängelsset / och hon kende: honom på
 hans röst / då han klappade på Dörena /
 att hon aff soora glädie haffuer icke
 funnit låta henne vp / förr än hon låp
 bärt och gaaff samma frögdefulla
 Dödsfap sinne Maatmoder tillkenna.
 Nairi Datter / hans cenda Barn med
 tälff år gammal / haffuer ock vthan
 twiffuel warit oplärd och flitigt vp-
 tuchtat vthi Gudz Ord aff sinom Fa-
 der / hwilken haffuer warit en Schola-
 mestare i Capernaum / Therföre togh
 HERRen sig thet omaket vppå och å-
 rade henne medh ett herligt Under-
 werk / och vpwäckte henne aff Döda /
 Matth. 9. Haffua ock Barn sampt
 medh theras Fäder och Möder / gerna
 dragit

bragit effter Christum til att höra
 hans Predicor och see hans Vunders
 verk/ ibland hwilka haffua ock varit
 många unga Döttrar och Jungfrwr/
 hwilka Herren två gånger spissade i
 Skienne. Johan. 6. Matth. 14 och 15.
 Man låås om S. Lucia/een Christelig
 Jungfrw aff Sicilia / att hon haffuer
 wafft mykit omgånge medh the Christ-
 ia/ aff hwilkom hon lät slitcliga vnder-
 vissa sig i then Christeliga Troon/ så
 att hennes egin Hedniska Slächt för-
 rådde henne / och hon måste ther öffuer
 äta sitt Liiff/ vnder Diocletiani Reges-
 nente. Theslijkes låås man ock om
 Faustina, hwilkin haffuer leffuat i
 Maximiani tens Romerska Kysarens
 tid/ att hon haffuer slitigt uppsökt then
 Christeliga Godesamlingena / och hörde
 äran om Jesu Christo medh alffwar.
 Theodosia, Kysarens Theodosij
 Datter/ haffuer ther om beslytat sig
 G iij hoos

hoos sin Broder Arcadium, att han
 wille beskerma then reena Lāran / hon
 haffuer och sedan medh sinne förma-
 ning kommit Kaysaren Maximianum
 ther til / att han haffuer förscrifuit och
 sammanfallat the Lārda til Conci-
 lium Chalcedonense, att then reena
 Lāran måtte warda befrdmiat. Man
 håller thet och så / Genes 31. Cap. Att
 Rachel haffuer hafft ena besynnerliga
 lust til then retta Gudztjänsten! / mes-
 dan hon bårtogh sinns Faders Affgus-
 dar medh sigh och gömde them medh
 skoor Lijffstaara / icke at hon wille brw-
 ka Affguder medh them / vthan på thet
 hennes Fader måtte affstå ifrå then
 Affgudiska Religion / och haffua orsack
 til att tjāna then retta Jacobs Guden.
 Och ändock thet är intet att tagha aff
 Hedniska Historier til att stadfesta thet
 medh then retta Christeliga Religion /
 så sinnem wij dock / att Hedniska Jung-
 fröer

erwor haßua besynnerliga fram för alla
andra låtit bruka sig til Hedniska
Gudztiensst/såsom Herodotus ther om
criffuer libro 4.

I I.

Then andra Jungfrurs
Dygd/är Gudz och hans Ordz sanna
Kundskap/ och ett ret förstånd i Gudes
neliga saaker / och i våra Religions
Artiklar / hwilkin låter wäl lijna sig
wid Någligablomsier / eller floribus
Gariophyllorum, hwilka man elics
nempner Betonicas Coronarias,
Någlifor. I. Ty lijta som Någ-
lifor / antingen hwijsa / röda / eller
prållota/ pryda Kransen och Giordes
na ganska wäl: Måsa utsmeker ingen
flogel/ Guld eller ädla Steenarene
Jungfru så wäl / som Gudz Ordz re-
ta Kundskap / som Syrach säger om
henna Wijshetena wihi thet 6. Cap.

G i i j

Hon

Flores Gariophyllorum, Näglisablomster.



hon haffuer ena Gulkroona medh ena
Purpurhuffua/ then samma klädna-
n skal tu iflåda tigh / och then samma
Kroonan skal tu fättia på tigh.

I. Såsom Någliforne äre en part
långfälliga och fulla/en part dubla/en
part enfaldiga: Altså är ock thenna
Gudz Kundskapen i enne Menniskio
allfommeligare / än i then andra.
Somlige äre upfylte medh Gudz wis-
es Kundskap/ vthi allahanda andelig
Bijdom och Förstånd/såsom Prophe-
orne och Apostlarne / och någre besyn-
nerlige Lärare. Somlige haffua
Förstånd vthi the förnamligaste Söner
aff våra Christeliga Lära/men an-
na Subtiliteter och Hemligheter äre
hem färdålda. Somliga/ och mesta
arten/ haffua aleena then första gröds-
an / och låta sigh nöya medh Gudz
Ordz ringa och enfaldiga Förstånd.

II. Såsom thenna Blomfren bez-
gynna

gynna först Blomstras vthi Somma
 rens första begynnelse / så framfara th
 ock altijd sedan medh samina Blom
 string in til Vintren: Lijka så ock / sa
 man än gerna planterar Gudz Rund
 skaps Quistar i Ungdomen och
 vår Ålders första vår / i thet man flit
 tigt håller unga Barn til Kyrkia och
 Skola / så kommer dock thet retta för
 ståndet först vthi Ålderdomen / och
 bliffuer sedan i them som ther vthi öf
 na sigh / in til thes then gråa Åldrens
 Winter kommer / ock in i Graaffuena
 IIII. Såsom Nägliforne kunna
 icke lijda skarpa köld / vthan vtbreeda
 sigh aldrefägerst / ther Coolen aldrea
 måst skijn och wermar: Alså kan Gud
 retta Rundskap icke förlijkas medh et
 ondt förkälrat Hierta / Ty ondskan och
 ogudachtigt lessuerne bårtfrysa Gudz
 Rundskap / och vthstäckes thens guds
 meliga Wijsbetennes Ljws vthi off.
 Men

En twart om igen wexer thet retta
förståndet merkelige vthi thens Chris
liga Tronnes Artiflorn / vthi försö
ssens och motgångens hetta / när
ättare taga sigh före att ansehta och
putera om then ena Artiflen effter
en andra / eller när annar nödh är på
orde / som scriffuit står Esaie 28. Ans
tningen lærer merlia på Ordet.

Såsom Någliforne gessua en
stran smaa / men ena liussliga lucht
å sigh : Alltså är thet ock tungt att
gha widh Gudz Ordz retta För
stånd / Ty thet är Judomen een förar
lse / och Hedningomen een galenskap.
och Rngdomen kan snarare låra al
handa Skalekheet och Fabler / förr än
an får wäl sagt thet vthi för them /
en Gudz Ord och Cathechismus wil
te vthi them / och gessuer doch sådan
idelig Kundskap / ena herliga lucht frå
gh / och bekommer berömmelse / Loff
och

och Åra / för Gudi och Kyrkionne / så
 som the Romare / Corinthier / Ephesier
 och andre ännu i thenna dagh ther af
 haffua berömmelse vthi S. Pauli E-
 pistlar för then ganska Christeliga Kyr-
 kionne / ther samma Scriffter läsas.

VI. Såsom Någlikorne tiåna emoe
 Machelödsheet / Hiertabåffning
 Swimmelse / Slagh / Sömnsoett
 Synennes swagheet / Pestilencia / och
 förgifliga Huggormabett och Hund-
 bet : Alltså kan een Meniskia som ä-
 roplård vthi Guds Ords Kundskap
 haffua tröst vthi slet Hierta emoot all-
 frestelser / emoot Dödzens och Helu-
 tes rådgla / Jaara och förfärelse / som
 Syrach säger / Cap. 6 Lät icke Wij-
 hetena ifrå tigh / En på sidstionne skö-
 tu haffua Tröst aff henne. Han kan
 och wara säker för thens ewiga Död-
 zens Slagh / En i Euangelio finna
 man Lijffzens ord / Johan. 17. Ther är

the

et ewiga Lijsfuet (säger Christus) att
 de kenna tigh sannan Gudh / och then
 sendt haffuer Jesum Christum. Så
 fördrijsfuer och Gudz gudomeliga wis
 es retta Kundskap / Syndennes
 mynsifwa och säkerheet / fördrijsfuer
 rtwisselens swindel på Gudh / på
 hans Gohyn/och på hans ord. Förtas
 er alla wilfareller i Tronnes Artiks
 om/ styrker Wijsheetennes Synn och
 förstånd / att wij ifrå Dag och til
 Dag bättre förståm ordet / och öffuer
 minnom alla Diessuulens then gamla
 Drimens bett och anfechtningar. Hitt
 öra nu alla förmaningar / som wij
 affuom satt i then näst föregångande
 Dygdenne/ (på thet fromma Jung
 wr måge see sigh om effter thenna
 Dygderna) och thet Sprach säger i thet
 . Capitel. Lät Wijsheeten lära tigh
 a Rngdom / fråga effter henne och
 sök henne / så warder tu henne finnan-

H

des/

des/ och när tu får henne / så låt henn
 icke ifrå tigh. Joh. 5. Kansaken Scriff
 tena / En hon bäär witnessbyrd om
 migh/ Matth. 6. Söken först efftem
 Gudz Rike och hans Retsferdigheet.

Och på thet unga Jungfrur och
 Pijgor icke tenckia / att theenna Befal
 ningen kommer them icke til / skal man
 här och see vppå alla Tronnes Exem
 pel / som tilförenne äre satte / En hon
 kan icke wara i någrom / vthan Gud
 retta Rundskap/ så litet som Tronnes
 bekennelse och Gudz sanna åkallelse kan
 wara vthan Gudz retta Rundskap
 Så höra och hiert the Exempel / hwilke
 wij haßuom satt i then nästa Dygderna
 ne. Theslikes låsom wij i Apostla
 gerningomen/ Cap. 21. Om Aposte
 lens Philippi forra Dötrar / som än då
 woro Jungfrur att the kunde allareda
 herliga Prophetera/ thet är / the kunde
 förstå och vthläggia thenheliga Scriffe

och

och gessua tilkommande ting tilkenna.
 Rytionnes Historia talar om then her-
 lica Barbara aff Nicomedia / att hon
 affuer varit innelycht aff sinom Förs-
 aldrom vthi ett högt Torn / på thet hon
 icke vintet vngänge skulle haffua medh
 the Christina på Tronnes wegna / Men
 efter hon haffuer flitigt bidit Gudh om
 en annan Rundskap / haffuer Gudh thet
 å lagat / att hon wardt förlossat aff sitt
 fängelse / och vnderwijst vthi thens
 Christeliga Tronnes Rundskap / ther-
 ore år hon ock på sidskonne Halzhugs-
 ein aff sinom egnom Fader / vnder
 Maximiani Regemente. S. Regis-
 ta / een yng deyelig Jungfru / hölde
 i sin vngdom flitigt til the Christ-
 a / och hörde thetas Lära om Christo /
 r thet igenom kammin til Gudz reeta
 Rundskap och wordin döpt / År ock för
 hen skul vthi sins ålders femetonde år
 te bliffuen oanfechtat aff Hedniskom
 Domaren.

Hij

Les-

Leucoion Diosco-
ridis.

Gola/Hwita och brönn
fioler.



The

III.

Then tredie Jungfrurs
 Dygd/ är Gudz Fructan/ såsom ett
 Barn fruchtar sigh för sin Fader / ther
 en Kennissia betencker Gudz wreede
 moot Syndena/ och ther aff förskräc-
 kes vthi sitt Hierta / och aff fructan
 för Gudz wreede och then yttersta Dos-
 nen/ wachtar sigh för Syndenne/ geff-
 er sigh medh årawyrding vnder
 Gudz / och rettar alla sina gerningar
 efter Gudz heliga Ord och wilia.
 Thersfore lijknom wij thenna Dygderna
 vid gola / hwijsa och brwna Sioler/
 wilka man ock så kallar Leucoion
 Dioscoridis, album Luteum och Pur-
 pureum. I. Ty såsom thesse Siol-
 er haiffua ena sköna deyeliga sticfelse och
 herliga lucht/ och warda thersfore planz-
 erade och brwflade til Kransar: Altså
 är HErrans Fructan/ Glädie Pris/
 och een sköön Kroona/ Syr. i. Och
 H iij vthi

vthi thet 41. Capitel. HErrans Fruch-
 tan är en welsignat Örtagård/ och inte
 är så deyeligt som hon är. Proverb. 31.
 Täckelig och deyelig wara är intet / een
 Quinna som HErran fruchtat / thet
 skal man loffua. Thet är thet rechte
 Gulhiertat och Klenodium / som man
 henger på sin Hals. II. Såsom
 ihenna Blomsten waxa strax förstom
 Året/ och Blomstras heela Sommar-
 ren igenom: Allså moße Gudz Fruch-
 tan planteras strax i the första Åren
 Hwar thet skeer / ther kan man haßua
 ett gätt Hopp om sådana Menniskior
 alla sina Liffsdagar. III. Så
 som Musten aff ihenna Blomstren re-
 nar Ögonen förtärer ther inne alla
 Wäcker/ drieffuer Quinnornes bröf-
 liga swefdom / heclar Munsens skär/
 när man törkar Blomstren/ och dricker
 them: Allså befrämjar Gudz Fruch-
 tan/ Menniskiora til then rehta Guds-
 meliga

neliga Wijsheetena/och vplyser Hiero
ans ögon/som Sprach säger i thet 1.
Capitel. HErrans Fruchten är be-
synnelsen til Wijsheetena/ En HErr
ans Fruchten är Wijsheetennes Root/
och hennes Quistar grönskas ewinner-
ga. Hon fördrieffuer ock Syndens
oreena begärelser / och Epicuriska
vällustar / hwilka äre för Gudi såsom
ett slemt oreent Kläde / som Esaias så-
ger Cap. 46. Affwår ock then Epicu-
iska Guds och hans Ordz förachtels-
en / hwilken vthbrister genom Orden
och Munnan / när thenna Dygden i
enne Kenniskio öffuas vnder Korssee
och vthi Ansehtingarnas hetta / som
Sprach åter säger i samma rum:
HErrans Fruchten förlager Synders-
a/ En then som är vthan Fruchten/
man tackes icke Gudi / och hans öffuers
ådighet skal omstöreta honom. Och
ter: Then som fruchtar HErran/hom
H iij nom

nom warder wäl gängandes / och när
han tröst behöffuer / skal han warde
welsignat. Til thenna Dygderna skolen
le Christelige Jungfrur och Piigor
åter wänia sigh / En ther står Gudz be-
salning Tobie 4. Haff Gudh för ögon
och i Hiertat i alla dina Liiffsdagar / och
tagh tigh wara att tu icke samencker
några Synd / och gör emoot Gud
Bod. Sprach. 1. HERRans fruchtam
är i Hiertans grund aleenast när the
Trojna / och boor aleenast när the vth
lorada Quinnor. Wihi thet första
Bodordet : Wi skolom fructa / älska
och trösta på Gudh öffuer all ting
Sprach 7. Fructa HERran aff alle
Hierta. Sedan gåå the gudfructi-
ga Jungfrurs Exempel them före
Såsom then heliga Jungfruen Maria
haffuer warit een ganska gudfructig
Piiga / En hon bekänner vthi sin Loff-
song Lucæ 1. Cap. Att Gudz Barm-
hertig

Hiertigheet warar isra Slächte til
 Slächte öffuer them som fruchtat hos
 hom. Medan hon ock berömmet att
 Gudh haffuer bewist Barmhertigheet
 på henne/ så följer ther aff/ att hon ock
 affuer fruchtat Gudh aff Hiertat.
 Så begeffuer hon sigh ock aldeles medh
 nom Son vnder Mose Lagh. Lucæ 2.
 Medh sina sex Wefors innehållelse/
 medh sins Sons Jesu frambarande i
 Templet/ medh offrande för honom/
 och medh omskärelsen / ther til hon doch
 icke war bundin. Thetta cenda Ex-
 amplet skal så mykit gälla hoos Christes
 ga Jungfrwr/såsom alla andra Jung-
 frors / som haffua giffuit witnessbyrd
 på sigh om thenna Dygdene.

IIII.

Then fierde Jungfrwrs
 Dygd/ är Odanufheet/När een Men-
 istia vthi Gudz rehta fruchtan ferner
 sina

Viola Purpurea,

Blåå Fioler.



sina egna swagheet / och gessuer sig v
 der Gudh aff Hiertat / både hwad hon
 nes salleses werck tilkommer / hwilke
 hon företager och vthförer med
 Gudz hielp / så ock medh Strasset oc
 Korset / hwilket hon hør-samliga bår
 och ther breede widh bewijsar andron
 Men

renniskiom tilbörliga ära. Thenna
ygdena lijfnar then gamle Läraren
gregorius wid Mars Månas Fio-
/ Violas purpureas. I. En
om the blåå eller bruna Fördymas
s Fioler warda ätskilde ifrå the wilda
slätta Hundzfioler / genom theas
offliga starka luct: För hwars skul
e och fallas aff them gamlom / Vio-
propter Violentiam odoris, för
deras starka luct: Altså warder then
sta Dmunkten ätskild ifrån then fals-
s skrymtachtiga / genom thet goda
apnet och loffuet / som the Dmunkte
komma både hoos Gudh och retta
hristna. Ther twart emoot wil
eriffen alzintet loffua skrymferij / Ja
udh straffar thet ganska hårdeliga /
och tar thet intet / oansecdt / att then
rachtiga Werlden / som wil warda
dragen / håller thet i större anseende /
om och the Hundzfioler äre större än
the

the retta. II. Såsom thessa Jio-
ler wåxa strax i Wårennes begynnelse.
Allså måste Ödmuften vthbrista/ vth
Rigdomens första År / förr än th
unga Dötrar gåå vth i Werldena/ och
lära kenna henne/ vthi hwilka år int
annat än Kökens lusta/ Ögonens lust
och Höghferdige leffuerne/ I. Johan. 2

III. Såsom the retta blåå och brn
na Jiolet weya gerna ther som skugga
är i Örtagårdenom vnder Tråån
Grenerna / och vth medh Murarna
Allså finner man ock Ödmuften a
dramast hoos ringa / danseenligit a
ment Jolck / som äre off ett låågt fattig
Stånd / på hwilka lyckonnes Cool och
dagliga glädie såldan skijn / En stor
åhra/wålde/godtz/gåffuor / Rijfedome
och harkomnelse/ bliiffua icke länge / e
ler såldan hoos Ödmuften.

IIII. Såsom thessa blåå och brn
na Jiolet äre små Blomster / haffua e

lååg

lågt Krydde som ligger nästan hardt
 id Jordena/att man kan thet näpliga
 e: Alltså göra ock the Odmiuka / the
 alla sigh lågt/ och äre Gudi och högo
 olke vndergiffne/betrachtandes theas
 vördigheet och ringa gäffuor / såsom
 Gregorius här om säger öffuer Eze
 ielem: Aliter olet flos Violæ, &c.
 na andra lucht gessua the Fioler/ som
 ißua nedre wid Jordena / i hwilkom
 Odmiulheetennes Dygd är affmålat/
 ch icke fara högt vp ifrå Jordenne/och
 hålla dochlikwål i Hiertat/ thens
 himmelska Rijsens Purpur.

Men man söler doch icke thes
 andre medh sijt effter thessa lågt
 uxna Fioler / på thet man må funna
 wka them til Krankar/ Kryddewas
 ar/ och annor herlig ting / ändoch the
 re fördålda i Gråset / ther man thet
 neot låter stå många andra Bloms
 r/ som vpwexa högt / och vthbredda
 3 sigh

sigh mylit: Alltså är thet och här med
 i v. ödmälsare een Menniska är / ja
 snarare weet Gudh finna henne / a
 han drager henne fram / vpsätter henne
 til högga saaker och vphöyer henne
 åra / som S. Petrus säger / 1. Pet.
 Then ödmälsom gessner Gud
 Nåd. Therefore ödmälsken edh
 vnder Gudz wäldiga hand / på thet ho
 rphöyer edher i sinom tid. Och Chr
 stus säger: Then sigh ödmälska
 han skal warda vphögd. Sådant b
 wiisa Marice och Esthers Exempe
 som både woro fattiga och ödmäls
 Pijsor / och wardt dock lif wäl then een
 een wäldig Drätning / then and
 wardt vthwald til Gudz Sons W
 der. Och then 113. Psalmen säger / o
 Herren sitter i Högdanne / Men ha
 seer doch på thet Nedriga / och vprat
 then ringa vthu Stoffet / och vprees
 then fattiga vthu Trädet inom / att h

å sättia honom breede wid Förstar/
 d fins Folks Förstar. V I. Säs
 n thesse Sioler förminskla Hufvuds
 hetta / och löola merkelige / och
 eras lukt gör att man kan soffua/
 styrker Lijffens Andar eller Spirite
 s, och tiärer emoot fallande Sott:
 så kan een Menniska medh sinne
 ömufte förminskla Gudz och Mens
 kers breedes hetta / Säsom Esthers
 historia vthwijsar / hon ödmufade
 mykt för Konungenom Assuero,
 Abigail medh sitt Knäfall stillade
 Davidz grymheet / 1. Samuel 15.
 och the Niniviter medh thesas Öd
 ömufte förekommo Gudz grymma
 breede och thesas Stadz vndergång.
 å haffua och the Ödmufte goda roo
 fred / när ther emoot är eroo / liiff
 trätta ibland the högferdiga och
 alta / Prov. 13. The behöffua och icke
 hta sigh för mågot gruffueligit fall /
 Jij såsom

såsom them Ståltom och Förmåtnon
wederfars / hwilke medan the höge sti
ga / gemeenliga ock höge och swårar
falla.

Hijer lyda ock alla förmanin
gar och påminnelser / som man finner
Scrifftenne / om Ödmuikena. Syr.
Kära Barn bliiff gerna i nedrig
stånd / och iu högre iu åst / iu meer
ödmuika tigh så warder HEKre
tigh huld / 1. Pet. 5. I Unge ware
them Gamlom vnderdånige / Ware
alle inbyrdes hwar androm vnderdån
ge / och hållen edher hårdt wid Öd
muikena / Ty Gudh ståår emoot Hö
ferdena / men them Ödmuikom geffu
han Nåd. Så ödmuiken edher n
vnder Gudh mechtiga Hand / på th
han vphöyer edher i sinom tijd
Genes. 16. Befalar Angilen Agar / a
hon skal wenda til baaka igen / och ö
muika sig vnder sijs Fruers han
Augustinus scriffuer i sinne Boof

Andeliga Jungfruer: Een Andelig
 Jungfru skal besluta sigh / så länge hon
 leuer / att hon må behaga sinom HErrs
 Christo i Dedmuntheet och andelig
 uttiggdom. Thenna Befalningena
 till alle unge Jungfruer och Pijgor
 och retta lyda och efterfölia / och til
 attre upwäckelse betrakta the öds
 lusa Jungfruers Exempel / som haff
 ödmunkat sigh medh skyldiga åres
 ordning både emot Gudh / emot
 deras Föräldrar / och emot årliga hörs
 a Menniskior. Marice Guds
 Moders diuina Dedmunt / är wäl al
 n witterligin / hwilka hon bewijste
 mot Angilen / som förfunnade henne
 för Christi Mandens anammelse / då
 hon förmerkte att Gudh wille verka
 inom henne / gaff hon sigh vnder
 Gudh / och sagde: Jagh är Herrans
 tjänarinna / migh sice såsom tu sagt
 haer. Sammaledes gör hon och
 Iij emot

emoot then gamla Elizabeth / til henne
går hon / och bliffuer hos henne i tre
Månader. Escher Mardochei Jon
firdatter prijsas för sina ödmuht /
Esch. 2. En ther hon skulle komma til
Konungen / begärade hon intet smycke
och intet meera än thet Hagai Quin
nawachtaren gaaff henne aff sigh self
Rebecca / så hon kom til Brunnen / och
Eleasar talade henne til / bewiste hon
honom / såsom enom Freminande / öd
muhta ärawrdning / och kallade ho
nom sin Herra. Gen. 24. Man scriff
uer om then heliga Jungfrun S. Ger
trud / att ändoch hon war een wäldig
Konungs Datter / skändes hon dock
icke wid / och achtade sigh icke förgod
ther til / att omgåås medh andra Chri
stliga Jungfrur och Quinnor aff the
slimenna Folket / vthan gjorde kundskap
medh them / besökte them offta / och kal
lade them til sigh igen / och hölde en
kost

lyste och Christeligt samtaal och om-
gånge medh them.

V.

Följer nu til thet Femte/
Böönen och Guds åkallelse / att een
Menniska beder och begärar allahans
da ewiga och timmeliga gåffuor / aff
Gudi / som haffuer vppenbarat sigh i
sinom Son och i Euangelij Ordoin/
och är wiss / på Bönhörelsen effter Löff-
tet för Midlarens Jesu Christi skuld.
Thenna Dygden är icke mycket olijt
then wälluchtande Cypressen / som man
planterar i Kräwor och Råril til Krantz-
gar / och kallas Chamæcyparissus.

I. En såsom Cypressen gaffuer ena
liuffliga och starka lucht ifrå sigh / både
tå man loftar ther på / och röder ther
medh : Alltså Commenderar Böönen
alla froma Barn hos Gudi och the
heliga Änglar / och är för Gudi een södt

Jm

lucht /

Chamacyparissus,

Cypress.



icht / som behagar honom hierteliga
 då! / Therföre kan han ock icke låtat /
 an moste höra theas roop. Psal. 91.
 Han begärrar mig / ty wil iagh vthielz
 a honom / han åkallar migh / therföre
 vil iagh bönhöra honom. Apoc. 8. Röö-
 en aff Helgonens Röökelse och Böös
 er gief vp för Gudh. II. Så-
 om man kan bruka Cypressen heela
 året igenom til Krankar / Ty han
 lifffuer gröön öffuer Winteren / Allså
 r ock Gudz åkallelse goodh til att bruka
 as / och skal öffuas icke aleena aff Bar-
 om i Ungdomen / vthan ock aff
 gammalt Folk. III. Såsom
 Cypressen tjänar emot Rikshosta /
 tjänar emot Förgift / fördriiffuer Hug-
 orma / när man ther medh rööfer / och
 ögger swulnaden : Allså tjänar ock
 Böönen emot inwertes ångst / och
 anwekens rådzla gör enom Hierta
 glad / när man haffuer framburit si-
 na

na nödh för Gudi och befatat sigh hon-
 nom. Hon ståår ock så emoot Syn-
 dennes förgiffte / hvilken kan icke så
 vthretta sina krafft / och werkning vth-
 våra Lemmar / när wij dagliga bidion
 och åkallom Gudh om thes heliga And-
 des bijsånd / och om ondsfones vthro-
 telse i oss. Man kan ock medh Dö-
 nennes Rökelse fördrijsfua then gamla
 Ormen Dieffuulen / och affwenda
 hans Liff och Woord / när man kenne
 sina Nödh / andeliga och lefammelige
 timmeliga och ewiga / och therföre v-
 than återwendo åkallar Gudh / så för-
 swinner Förhåffuelsen och Högmodet
 aff såfengeliga åbra / aff egnom gernin-
 gom / förtiänst och fromheet. Så
 skole nu unga Dörrar ock beslijta sigh
 om thessa Dygderna / att the innerliga
 bidia och åkalla Gudh om allahanda
 andeliga och lefammelige gåffuer / både
 hemma / när the stå vp / och när the

gåå

Sammaledes berömmes hon ock så
der före i thet 8. Capitel.

VI.

Til thet siette / såttiom wi
Tacksamhetena/ Först emoot Gudh/ tå
man bekänner medh Hierta och
Kunn/ att man bekommer thet goda
te aff sigh sielssuom eller aff enne henz
else/ vthan aleena aff Gudi/ sedan ock
noot Menniskiora/ som göra oss
fått/ när man förstår och bekänner/ att
man haffuer fått något gått aff ans
rom/ och icke aleena bewissar sigh tack
emligan igen medh ordom/ vthan wes
ergeller thet ock medh gerningomen/
te mykit som mögeligit är. Thenna
Dygderna lifnom wi wid Meyeran/
om fallas Amaracus eller Sampsy-
nus. I. En Meyeran är ett
anska wällochtande Krydde/ såsom ock
Tackseyelsen är ett festeligit Offer och
R een

Amatagus, Maiorana, Meyeran.



en lifflig luche för Gudi them Alz
 nechtigesta / och för allom wälgörens
 om Menniskiom / såsom står scriffuit
 in Noe Offer/ Gen. 8. Och får Tack
 samheeten ett herligt Loff ther aff / så
 om man ther twart emot icke kan la
 a någon werre/ än att han fallar he
 om ena otacksamma Menniskia.

I. Såsom Meyeran waxer gerna
 ch vithbreder sigh/ när hon står i feeta
 ödda Jord/ och när man henne ryck
 ar och watnar: Altså kan ett trooget
 Hierta icke låtat / thet moße tacka
 Gudh / och weet icke noosamliga finna
 ed ther til / när thet sitter vnder thens
 udomeliga fluggans beskydning och
 eskemelse / och förnimmer Gudz wels
 gnelse och rijsedom / som är thn bes
 öijst/ Besynnerliga effter bedröffwel
 ns watuflooder och floora farlighets
 er.

III. Såsom Meyeran kan
 icke lijda floora långwarande köld /

Rij

vthan

vthan är ett Soolennes Krydde/ Alts
 kan och Tacksamheeten icke bestå med
 ett ogudachtigt lessuerne/ En Gud
 wil/ att wij skolom vplyffta Helig
 Händer/ 1. Timothy. 2. Elies är the
 icke annat än een Gudz försmädelse och
 bespottelse/ när the ogudachtige äro
 frögdafulle i theas skalkstrycker/ och
 vilia thesfore tacka Gudi. III. Så
 som Meyeran begynner om Sommar
 rens begynnelse til att grönskas och
 blomstras/ och växer så altijd in i
 Winteren: Altså skole och frome Chris
 tianer vara Gudi tacksamme vthi the
 hela Lijffstijd/ och vpmäcka sigh sielf
 ue til Tacksamheet/ som David gör
 Psal. 103. Loffua HERAN/ min
 Siäl/ och förgåt icke hwad gått ha
 tigh giordt haffuer. V. Såsom
 Meyeran geffuer måttet igen/ och hen
 nes wättska när hon låtes i Dromed
 skärper Hörslena: Altså drijsfuer och
 the

henna Dygden Menniskiona / som tils
hörenne haffuer warit i ångest och när
utan stum aff håpenheet och förtwiffels
/ och inga suckning funnit göra / som
haffuer förseet sigh gått aff Gudi / att
hon nu / sedan hon haffuer bekommit
hulps / måste bekenna / att Gudh aleena
haffuer hulpt / att thet är intet Mennis
kligt werk / och at hon begynner nu
varda glad / och berömma sådant ups
enbarliga medh sinne tingo. Hon
pwäcker ock i henne här effter lust til
att flitigare höra Gudz Ord / thet eff
ertencia / och lägga Gudz löffte på
uertat. När nu unga Jungfrur ock
Dijor wânia sigh så til Tacksamheet
emoot Gudh / emoot thetas Förs
ldrar / Scholamesterinnor / och andra /
som näst Gudh haffua giordt them
att / besynnerliga emoot Gudh / hwila
the breede widh Böönena altijd skos
göra / så kunna theenna herliga Förs
K iij manns

maningar / som man finner i Scriff-
 tenne / wara them här til befrämnelige,
 Ephes. 5. Uppflyllens medh them heliga
 Anda / talandes emellan edher i Psal-
 mer och Loffsongar och andeliga Wij-
 sor / siungandes och spelandes **HERRAN**
 nom vthi edhor Hierta / alltid tack-
 sånandes Gudi och Fadrenom för hwat
 man / vthi wärs **HERRIS** Jesu Christ
 Namn. Eyr. 40. I helige Wern/
 siungen Loffsiång och loffuen **HERRAN**
 i alla hans gerningar / prijsen honom
 Namn herliga / tacken honom och
 loffuen honom medh siungande och flin-
 gande. Col. 3. Siungen **HERRANOM**
 vthi edhor Hierta / och alt thet i gören
 medh ordom och gerningom / thet gö-
 ren alt i **HERRANS** Jesu Namn / och
 tacken Gudi och Fadrenom genom ho-
 nom. Alltså haffua många heliga
 Jungfrur giordt: Maria **HERRANS**
 Moder drogh för inga andra Orsaal

åars

Härliga vp til Jerusalem på Nögtij-
 erna/ än til att tacka Gudi/ såsom hon
 det väl wiste att Nögtijderne wero för
 hen skul förordnade / Så haffuer hon
 det latit effter sig̃ heela Christenhees
 henne en ganska herligin Loffsång /
 Lucæ 1. ther inne hon oppå thet högsta
 rijsar Guds Barmhertigheet / som han
 oppå henne / såsom på enne alenda Piss
 a haffuer bewijst / och än nu bewijsar
 llom them som honom fructa. See
 an hans Alzmechtigheet / och til thet
 ofta hans Sannina. Miriam Mosiss
 Syster / togh ena Trumma ochi sina
 Hand / och alle Quinnor folgde henne
 fter i Dans medh Trummor / Och
 Miriam sång them före: Låtom oss
 unga Herranom / han haffuer giordt
 na herliga gerning / Man och Haff
 affuer han störtat i Haaffwet / Erod.
 5. Sara Raguels Datter loffuade
 Gudi på tredie daghen / och sade. Loffuat

ware till Namn HErrre / våra Fä-
 ders Gudh / En när tu äst wreed / så be-
 wijsar tu Nåd och Mildheet / och i be-
 dröffuelsen förläter tu Synderna / them
 som åkalla tigh / Tobie 3. Thet står
 ock Matth. 21. att många unga Bar-
 ibland hwilka ock woro Piigor / haffue
 prijsat HErran Christum medh enom
 herligom Loffsong vthi Jerusalems
 Tempel / ändock thet förtroöt them
 Pharijeer och Scrifftlårdom / haffue
 yngfat honom / så som theras HErrre
 och Konung / och prijsat honom medh
 Lacksalmer och önskat honom lycka
 hwilket the hade hört aff them gam-
 lom : Hosanna Dauidz Sone / Wel-
 signat ware han som kommer i HErr-
 sans Namn. Hwilka ock HErrren
 orsechtar vthu then 8. Psalmen / Vthi
 aff wnga omtyndiga Spenabarns
 Munn / haffuer tu bereedt
 tigh loff.

Zil

Pulegium,

Poleya.



VII.

Tu thet siwonde/fölier Tron-
 nes Bekennelse/ att en Christen haffuer
 en bestendigan alwarligan wilia til at
 bekenna Gudz Ord och Euangelij rene
 Lära för Renniskiomen/ och framhård
 i samma Troo och Bekennelse emoo
 alla förföliars försträckelser/ haat/ far
 ligheetter och plågor / Här sticker sig
 wäl thet Kryddet Pulegium, Pollepa
 I. Ty thet är medh sina Blaad icke
 mykje olikt Weneranen/ såsom och
 Ordzens Bekennelse är ett stycke som
 lyder til Tacksägelsen för Euangelij
 vppenbarelse. II. Thetta Kryd
 det håller sig nedre wid Jordena/ så
 som och Bekennelsen bliffuer mesta
 deels hoos the sädla/ringa och censåldri
 ga i thetta Werldenne / Besynnerlige
 och förfölielsens tijdh / hwilka the för
 nemligaste i Werldenne achta för Dä
 rar/ 1. Corinth. 1. Psalm. 2. Wihel
 omyn

myndiga Spinabarns Munn / haff-
er eu beredt tigh loff. III. Thet
Kryddet växer gärna vthi wätskas-
alla och doch wälbröfada Jord/såsom
Befennelsen / icke kan wara stadig/
thän Hiertat är watnat medh thet
fluande Watnet / thet är medh them
eliga Ande/ Johan. 7. Icke heller rett
wäl skickat / om then samme är icke
förenne rätteliga vnderwijser vthi
budz Ord/ och vpbogder på Hörnas
renen Christum. IIII. Ther är
den Wäxt / som heller fäster sigh an
Kryddet / tijt thet en gång kom-
mer/ thet bliffuer thet lodande/ och öf-
berkläder ena heela Mark: Thersöre
thenna Örtten Pulegium, à pul-
lando. Lijka så kan thenna Dygden
bliffua i Hiertat / hon moste brisla
th/ och gör offta många trogna Be-
nnare medh sigh / såsom Kyriakkos
historia witnar/och David i Psalmen:
Jagh

Iagh troor / therföre talar iagh.

V. När andra Krydder blekna och
torkas / aff hetanom / så begynner Po-
leuan til att blomstras: Alltså när
Euangelij förfölielses hetta går upp
och alla andra Dygder draga sigh in
så brister Bekennessen genom någ-
vth / och bekänner sin Herra och Troon-
emoot Dießuulens och hans Håan-
skormande / och then Christeliga Kry-
lian växer til aff the heliga Marti-
rers blood. VI. Thetta Krydder

haffuer ena öffuervth starka lucht / me-
en skarpan bittra smak: Alltså be-
komma Trommes Bekenrare beröme-
se och ähra när Gudi / wårom HERR
Christo / och aff then gansta Christen-
hetenne / som Christus säger / Mat. 10
Hwillin som bekänner migh för Wæ-
niskion / honom wil ock iagh bekänn
för min Fader / som är i Himmelen
Apoc. 2. War troogen in i Döden /

w

Liagh gessua tigh Lijffzens Kroona.
 På år ock the H. Martyrers och Bes
 annarers Troo och Bekennelse / vthz
 Justin vthi alla Land / Psal. 19. Och
 e them besynnerliga Dagar om åhs
 förordnade / ther inne man kommer
 em i hogh / och på them tencker / Men
 ch år smaaken bitter / thet år / vthi
 följelsens tijdh går then bestendiga
 bekennelsen swårliga in / såsom wij
 m vppå Petro / vthi thens öffuersta
 restens Pallar. VII. Såsom
 ollena burin på Hufsuudet / fördrijs
 Swindelsoot / och när man henne
 eder och tvåår sigh ther medh / för
 ijsfuer hon Klåadan på Lederna / och
 medh åttia hållin för Nåsana / förtas
 hon Dånelse : Altså / när man rets
 Bekennelsen på Hufsuudpunctarna
 the förnemligasta Artiklar i then
 kristeliga Lärone / så förtager hon
 olfena twiffwelachtigheetenes Swin
 delse

delse / och gör them wissa i Lärone
 Och om man sinnder och brwlar them
 na Dygderna vthi Grestelsens och be
 dröffuellsens Wath/ så fördriuffuer horn
 flådan/ thet år/ then forwetna fåsenge
 vthgrundelsen och skarp sinniga ransaa
 felsen i Ordet / och lærer geffua acht på
 Huffsudsakerna / och när the wannech
 tige/ thet år/ the som vthi förfölielsens
 tijdh åre swage i Tronne / och haffua
 welet falla tilbaaka / se andra Men
 ffiors bestendiga Bekennelse mitt i plå
 gonne/ och i Förfölielsens Auctia/war
 da the åter frimodige och såsom leff
 uande/ och så moodh i sigh/til att fram
 hårda vthi thetas Troo. Och an
 doch ther år icke alltid sådana Förföliel
 se/ att oss unga Jungfrur moße med
 thetas Lijffz faara / oppenbarelige be
 kenna thetas Troo för heela Werlden
 ne / icke thes mindre moße the wara
 Christi Namns Bekennerinnor / och

icke opppenbarliga för heela Werlden
 e / ther til the doch äre förbundne aff
 Gudi / dochlikwäl för them / som fräfs
 at vthaff them / såsom när the komma
 i Skrifte / skole the bekenna theas
 Synder och witna om theas Troo/
 och när the warda frågade om theas
 Catechismo / skole the göra rådenskap /
 och gessua gått beskeed om hwart och
 ett stycke. Altså ock i theas Barnas
 årdom / hwilkin man håller om Söns
 agen för Menigheetenne / så ock när
 the wthi theas Barnaschola och hemma
 Hwfen warda frågade / eller när them
 esalas att läsa några Psalmer eller
 Bööner för Gåsterna. In ther
 år först Gudz befallning / 1. Pet. 3.
 Varen alstijd beredde til att swara
 varion och enom / som begärar skåål
 i thet Hopp / som i edher är / och thet
 medh sachtmodigheet och fruchtan / och
 affuen ett gått Samwet. Sedan äre
 Lij Christes

Christeliga Jungfruers Exempel/ som
 haffua giordt thetta tilförenne / på the
 våra Jungfrwr och Pijgor icke ten
 fia/ thenna befallningen lyder icke the
 til. Martha / thens dödas Laga
 Syster wardt sågat aff HERRan om
 Christo (Johan. II.) för många Ju
 dar och Luranter i Bethania / om he
 trodde / att han wore Opståndelsen oc
 Lijffuet. Hon swarade vppenbarl
 ga: HERre / Ja iagh troor att tu ä
 Christus Gudz Son/ som komma sku
 le i Werldena. Paulus säger/ Phil.
 att några Quinspersoner haffua kem
 pat medh honom öffuer Euangelii
 Hijt höra otaliga många H. Jung
 fruers Exempel / som kunna tagas a
 Korlionnes Historia. Prisca / en
 Romerst Adels Jungfrw / haffuer b
 ständigthet bekende Christum och har
 Ord/ och låtit ther öffuer iemmerlig
 och ynkeliga plåga och döda sigh
 År

Året efter Christi Födelse 273.
 Blandina then heliga Jungfrwn / tå
 hen grweliga Förfölielsen upfom i
 Bienna och Leon/under Antonio Ve-
 o, haffuer hon frimodeliga bekende
 gh för een Christen/ ther öffuer warde
 on vphängd til ett vppenbarligit
 Spectakel/ kastat för Wildir/ och på
 stonne mördad aff Bödelsswenerna/
 Iuseb. lib. 5. cap. 7. Birgitta een kysk
 Jungfrw i Skotland / haffuer medh
 enne Christeliga dagliga förmaning/
 ra och Christeligo lessuerne / giffuit
 ångom oirognom Skåttom orsaak
 att anamina then Christeliga Relis
 on. Agatha wrdt vthi sin Jung
 udom marterat vnder Diocletiano,
 r Christi bekennelse / ther hon medh
 vffligit Christeligit taal loo åt Tyr
 annernes mootwilia och wäldsamma
 dska. Fides, Spes & Charitas,
 ee Romerska Systrar och Jungfrwr/
 Lij
 haffua

hassua stadeliga och frimodeliga be-
kändt then Christeliga Troona i Rom
under Kaysaren Adriano, och hassu
ther öffuer tåteliga lätit theas Lij
The heliga Jungfruer Agnes, Marg-
retha, Christina, Veronica, Euph-
mia, Tecla, Aurelia, Publia, Cecili-
Catharina &c. äre intet mindre pr-
sandes för theas Befennelse skul.

VIII.

Then åttionde Jungfru
dygden lyder til thet fierde Rodorden
är een skyldig årabewissning emom
Föräldrana/ och them som äre i Förä-
dras staad/ Hwilken Dygd beqwem-
ga liknas wid Marice Rosor / Da-
maskarosor / och elies kallas Lychn-
Coronaria Lucerna Gaza, och a-
Plinio Rosa græca. I. En s-
som thessa Rosor för theas skön-
purpurbruna färga pryda Kranka-
na/o

Lycbais coronaria,

Marix Roser.



na / och äre behageliga / Allså haffu
 ock thenna Dygden ett ganska herlig
 anseende / och pryder Jungfrwr öffue
 vt wäl : Såsom står i Salomons
 Ordspråk / Cap. i. att hon är ett skön
 smycke på thetas Hufvud och een Ro
 dia på thetas Hals. Allså äre om
 sådana Jungfrwr och Dötrar ärliga
 Folke tåcka och fåra / behaga Guds
 wäl / bekomma ock ynnest hoos the
 Föräldras owener / såsom then Romen
 ska Historian bewisar om then Barn
 sångsawinnan / då hennes Moder w
 satt i Fångelse / att hon skulle thär swäl
 ta ihel / wderawicke hon henne hemli
 ga medh sina Tröst / när hon henne be
 sökte / och höldt henne i så längan tije
 wid lifstret. När the Rottare sådan
 förmärkte / behagade thet them så wäl
 att the gåffuo henne sina Moder löösa
 nederbruto Fångelsset / och upbyggde ena
 Kyrkia samma staad / hwilka the kal
 lad

de Templum pietatis, Plin. lib. 7.
 al. Max. lib. 5. cap 4. II. Såsom
 Maricerosor äre themi hwitom
 och golom Fiolom något när lifte: Altså
 är ock thenna Dygden ett tefn til ena
 Bärnfliga ödmunke / och Gudh
 fruchtan. Thersföre säyom wij i Cas
 chismo: Wij skolom fruchtta och äls
 ka Gudh så att wij icke förachtom eller
 rtörnornom våra Föräldrar och Her
 ar / etc. III. Såsom thenna
 Blomstren besynnerliga vppchålla och
 rlångia theras Lifff / som äre stungne
 Scorpioner: Altså vppchåller och
 rlånger ock åran emoot Föräldrana
 barnomen theras Lifff / hwilke effter
 theras Natur äre stungne aff Scorpior
 Dieffuulenom / och skulle för våra
 rsta Föräldras fall döo then ewiga
 Döden / och för theras medfödda halz
 issua olydigheet icke länge leffua i
 denna Werldenne / såsom löfftet lyder:
 På

På thet tigh går wäl / och tu må lära
 leffua på Jordenne. Men här sko
 froma Dötrar rettliga lära för
 thet ordet / Ahra / Ly thet vthi be
 gripas alla the stycker och dygder / so
 the skole berössa thetas Föräldrom /
 som wi och här efter wilkom förkla
 ra hwar art och ett aff them medh Sc
 tenciæ och Exempel. I. Kräftu
 Ahra / att the hålla thetas Föräldra
 eller andra / som äre i Föräldrars stä
 och Ambete / wist för Gudz orning
 medel / hwilka Gudh haffuer them
 skickat och förordnat / genom hwil
 han wil handla medh them / thet sk
 skole the aff Hiertat önska och vnt
 them alt gått / och achta them högt
 dyrt och stoort / såsom then högsta Guds
 uan / som Gudh haffuer giffuit the
 på Jordenne / ära them / tenciæ och
 la ärliga om them / hålla them för w

och retferdiga Menniskior / och tala
 dh them vthi besynnerliga åras
 ndning/sachtmodigheet och ödmuht/
 Syrach lærer Cap. 7. Hedra tin
 der aff allo Herta/och förgåt icke hus
 tung tu åst werdin tinne Moder/ och
 i hog / att tu aff them födder åst /
 hwad kan tu göra them / för thet
 the haffua giordt emoot tigh ?
 Jobice 4. Hedra tina Moder alla tina
 dagar / kom i hogh hwadh faara
 haffuer ständit / tå hon baar tigh
 der sitt Herta. Altså årade then
 förloffuade Jungfrwn Achsa sin
 Der Caleb / ther hon tenckte til att
 medh sinom tillsäda Brudgum
 / och begårade ett stycke Åter aff si
 Fader/ ödmuhtade hon sigh för hos
 / gaff sigh ifrå Wäntasmanne och
 de sigh til. Jordena för honom.
 Dic. 1. Och vthi salama 2 oof i thet

II. Cap

II. Capitel/ Lå then Försten öfuer
 rael Jephtha kom igen ifrån Striden
 som han hade hållit mot the Amor
 ter / och reedh til sitt Hws / bewijs
 hans eenda Datter honom thenna al
 ran / att hon sampt medh andra Jung
 frur gick vth emot honom aff Hws
 medh Trommor och Dansk. 2. Kräf
 uer Åhran och så en Barnsligan lydn
 att the skole aff alla theas macht och
 förmåga troliga tjåna theas Förå
 drom medh theas heela Krop / i all
 werldzliga och hwsliga ärenden / som
 komma öfuerrens medh Gudz Or
 och icke beswåra samwetet / och så fram
 thet icke är emot åhra och troohee
 Men när them worde befalat / voret
 några otillbörliga saker / så skole the
 medh tucht / blygsamheet och sachtm
 digheet affwenda thet / förrihan bitter
 och heftiga förneekelse / och heller hen
 liga låta bliffuat / än vppenbarliga fö
 lasta

stat / såsom ock Hedningarne haffua
 dt/ Gellius lib. 2. cap. 7. Och then
 Endnaden skole the bewiisa them icke
 ena vthi theas Barndom / vthan
 så när the äre vpwårte / och achta
 ssa sikh vthi Achtenkap / tå skole the
 e heller göra thet förvthan iheras
 råldras wet och wilia / vthan ock ther
 hi fölia Föråldranas råd och besalz
 ng / medan thet haffuer medh Giff
 mål ena sådana lågenheet / att thet
 il behöffuar gamla förståndiga Mens
 kiors råd / och på then tiden äre än
 Döterne vthi theas Föråldras
 öd och wåld / såsom här om mykit är
 sssuit i andra scriffter / om man elies
 lle föliat. Och här stå åter Gudz
 varliga ord / Coloss. 3. I Barn was
 i edhrom Föråldrom lydige i all
 g / En thet tåckes Heranom wål.
 rover. 1. Min Son hör tins Faders
 htan / och förlåt icke tins Moders
 M bod/

bod/ Syrach 3. HÆren wil att Fas-
 dren skal aff Barnomen årat warda/
 och hwar Modren Barnomen biwder/
 wil han att hållas skal Proverb. 23.
 Hör tin Fader/ then tigh föde haffuer/
 och förachta icke tina Moder / så hon
 gammul warder/ Syrach 7. Försee ti-
 na Dätter / så haffuer tu giordt ena
 floora gerning / och giff henne en förs-
 nufftigan Man. Sådana befalnin-
 gar om Barnens försörjande och uts-
 giffning finner man vthi ganska måns-
 ga Scriftennes rum. Jeremie 29.
 Deuter. 7. 1. Cor. 7. Sådana Befals-
 ning hade Gudh icke giffuit Föräldro-
 men/ när han wille haffuat/ att Döter-
 ne måtte gifsta sigh effter theas be-
 hag/ förvthan theas Föräldras råd-
 och samtycke. Om samma Ordna
 haffuom wij mång Exempel. Then
 heliga Scrifte loffuar Esther / att hon
 haffuer varit sinom Faderbroder Mar-
 docheo

dochæo lydig / i alt thet han henne bes
falade / och vppå then tiidh / så hon war
een stor högmechtig Drottning. Men
hvilken kan nocksamliga förundra sig
öffuer thens gudfruchtiga Jungfruens
nes Zephthe Dotters naturliga lydnad /
så hennes Fader talade henne så förs
färliga och sårgheliga til / om thet löffte
som han hade giordt HErranom / och
höldt henne Eden före / som han hade
giordt / Judic. II. Cap. Att hwad som
honom först mötte / när han komme til
sitt Hws / thet wille han offra HErra
nom / medh thessom ordom : Ach min
Datter / tu gör mig ena hertans sårgh /
och bedröffuar migh / En iagh haff
uer öpnat min Mun in för HErra
nom / och kan icke falla thet til baka.
Så swarade hon sinom Hershader / haffs
uer tu öpnat tin Mun in för HErra
nom / så gör medh migh / såsom aff tis
nom Munn gångit är / alcena beder
M ij iagh

iagh tigh om ett / att tu vinner mig
 två Månader til att gåa neder på
 Bergen och begråta min Jungfrö-
 dom medh mina Leeksystrar / Och att
 man icke måtte tencia / hon wore si-
 nom Fader bortlupin / hwilket wore in-
 tet vnder / medan hon hade döden oför-
 skyldt för sigh / så säger Texten / att hon
 kom åter effter två Månader hem til
 sin Fader / och han gjorde henne / såsom
 han loffuat hade. Men om Fadrer
 haffuer gjort ret / thet disputerar iagh
 nu intet / vthan iagh prijsar aleena lyd-
 naden. Ett sådant Exempel finner
 man icke snarliga. Thamar / Abso-
 lons Syster / 2. Samuel. 13. war strax
 sins Faders Davidz Kongliga befa-
 ling lydig / då han sade : Gaa i tine
 Broders Hws och reed Maat för ho-
 nom / och Thamar gief strax tiff
 Loths två Dötrar / Genes. 19. Andock
 the hade theras Gästamän och tilkom
 mand

nande Brudgummar i Staadenom/
och likwäl så thetas Fader bad them
gå medh sigh i ålendheetena / folgede
he honom wälwilicliga. Alltså / hwad
Ichtenstaps löffte ågåår / läs man ont
Rebecca / att ändoch hon förstod wäl att
Eleasar / Abrahams Tjänare war
ommin för en Böneman att frija til
enne / doch lop hon icke strax til och tros
offuade honom / vthan hon lät sina Förs
ldras och Bröders ord gåå före / och
örhöldt och skickade sigh effter thetas
ådth / och effter thetas samtycke / så fräs
an kom til henne / disputerade hon icke
inge / om han war fager / riket och vns
er / etc. Vthan swarade jaa ther til /
Genes. 24. Thenna lydnaden haffua
Hedniska Jungfrur bewijst / Ty så
dreites talade Hermionem til om
chtenstap / swarade hon tuchteliga och
eliga : Min Fader haffuer macht til
it gessua migh bårt / och icke iaah

M iij

st. l. ff.

fielf. Euripides Calistenes, som re
 gerade på then Dön Sicyonia, had
 ena enda Dötter / som heet Agarista
 henne wille han gessua them aldrasför
 nemligesta och yppersta Man aff Gre
 cien / och lät utroopa genom sin Här
 holdt / att hwilkin som achtade sig hwer
 digan til att warda Calisthenis Må
 ger / han skulle komma til honom innan
 sextio dagar. Då kommo ther fiort
 ton aff the aldraypparsta unga Nielt
 aff Grecien. Då thesse woro komne
 uppehöldt Konungen them hoos sig
 ett heelt år / och gaaff acht uppå / hwil
 kin som höldt sig aldrasfickeligast vth
 aff them / och när Bröllops dagen wa
 bestemder och belåsnaden tilredder / wist
 Jungfrun än så icke hwilkin hon må
 te bekomma aff thessa fiorton Döna
 män / Icke heller wiste the unga Perso
 ner hwilkin Konungen wille anamma
 til sin Son och Mågh / in til thes Må
 tiden

tijden skulle hållas/ Då kallade Fadren
 en Athenienssem til sig/ och gaaff hos
 nom sin Datter / Them androm förås
 rade han rijskeliga / och lät them fara
 hem igen. Här medh måste Dätren
 wara tilfredz/ och haßuer wälwiljeliga
 lydt sinom Fader/ och lätit honom wäs
 lia/ oanseet att hon kunde haßua haße
 en annan lärare/vthi sitt sinne. Hero-
 dotus libro 6. Hedningarne haßua
 ock hållit thet för then aldrabasia wel-
 gerning/ när en Fader stälte thet sinom
 Dötrom fritt / att wälja sig then til
 en ähta Man hwilkia the helst begäras
 de / såsom man thet om läas i Hero-
 doto litet för thenna företalda Histo-
 ria/ om Gallia i Athen, hwilkin gaaff
 sinom treem Dötrom thenna frihetes-
 na/ att Döterne aleena måtte vthwäs
 lia hwem the wille / sedan stod thet
 hos Föräldrana / att vthgiffa them.
 3. Kräffuer Aethran/ att Döterne skole
 M iij haßua

haffua tålmod medh theas Görål-
drars swagheeter och brister/och handle
medh them oppå thet aldralenaste/skole
låta them haffua rätt / fast the än stund
dom görat förmykt / såsom besynnerli-
ga skeer i Alderdommenom/ Syrach 3.
Ära Fader och Moder medh g. r. n.
gom / medh ordom och tålmod. Rå-
ra Barn / see öffuer medh tinom Fa-
der/om han Barnslig warder/ och för-
akta honom jw icke therföre / att tu
skickeligare äst. Alltså gjorde Rachel/
hwilken ändoch hon wäl wiste / att henn-
nes hertans aldrakäraste Jacob / hade
trängt för hennes skul i längan tidd / och
hon hörde honom til medh retta / doch
likwål tå Bröllopsdagen kom/ och henn-
nes Fader onbörliga och bedrägeliga
lade hennes Syster Lea hoos Jacob i
hennes stad/ lop hon icke til Jacob es
moot sins Faders wilia / satte sigh och
icke op emot Fadren / vthan leed thet
medh

medh tålmod/affbidde tiden/och hölde
 inom Fader thenna otillbörligheetena
 och bedragerij til goda/ Gen. 29. Så
 dana tålmodighcet haßuer ock Merob
 Sauls Dotter haßit medh sinom Fac
 der / då han hade tillsagt henne David/
 och sedan på Bröllopsdagen gaaff hene
 en om androm. 4. Kråffuer
 Aehran / att Barnen skola åter bewiisa
 och wedergålla Föräldromen/och them
 om haßua upfödt them alt gåt igen/
 och hielpa them medh råd / ordom och
 gerningom/hwar the thet behöffua/ bi
 dia för them / tala alt gått om them/
 och försvara/ orsehta och priisa them
 oos andra / som Syrach förmanar
 Sap. 3. Kåra Barn skööt tin Fader i
 hans ålderdom / och bedröffua honom
 icke / så länge han leßuer/ Ty then
 welgerning som Fadrenom bewiisas/
 warder aldrig förgåtin/ och tigh skal
 gått stee/om tu än en Syndare åst/ och
 på

på tigh skal tenckte warda i nödenne en
 Wthi thetta stycket äre the fem Zela
 phehads Dötrar / Mahela, Noa
 Hagla, Milca, Thirza, medh rett
 loffuandes / Num. 27. som ärliga be
 tenckte theras Fader effter hans dödh
 för Mose / Presten om Eleazar / För
 starna och hecla Menighetenne / och o
 sechtade honom / att han icke hade war
 medh i Korahs uplop / Thetta behaga
 de Gudi wäl / och behölle theras Fa
 ders Arff. Herodotus scriffue
 lib. 3. ena sådana Historia / om Poly
 cratis Däster / enne fromma Jung
 frw: Lå Orestes hade hemliga hoc
 sikh beswitt / att wilia dråpa henne
 Fader Polycratem, som war rådan
 öffuer then Dön Samo, wifende han si
 Herhold til honom / att han skulle öf
 uar tala honom medh wenligom o
 dom / att han wille komma til honom
 han wille förstreckia honom mång
 Peni

eningar / att han kunde medh Krig
inga the andra omliggande Nyar
der sigh. Men nu drömde Polycra-
Datter Natten tilförenne / huru
sagh sin Fader swåffua i wådret/
vilfin then Guden Iupiter twåttade/
Soolen smoorde honom. Aff
nna Drömen förmerkte hon intet
t / warnade för then skul / aff barn-
ga trooheet / sin Fader Polycratem,
n skulle icke draga til Oreltem. Sac
enom behagade the många Penins
na / och wardt ther öffuer wreedder på
ne / och hotade henne / att om han
hine helbregda hem igen / wille han
ge neof låta henne bliffua oförloff-
da. Theroppå swarade hon / Ach färe
der / Gudh gessue att i mätten aleena
l komma leffuande hem igen / iagh
le heller försaka att afsta migh i
mina Liiffda rar / än mista edher.
a sådana Lastsamheet / bewijste och
ens

ens Gressues Datter sinom Hersfader/
 såsom man låås i Chronikonne/ om en
 Gressue benemd Gero, vthi Kersers
 Ottonis thens andras tijd/ honom för-
 flagade en annar förnemaliger Herre/
 som heet Walden / doch falskeliga / för-
 Kersarenom på Rijkesdagen i Mag-
 deburg i sinne närwarelse/ och effter han
 förneekade thet altsamman / så ward
 thein bådom tilkender och förelagder en
 kamp/ i hwilkom kamp the bleffue båda
 döde. Men nu war Kersaren thein
 Baldan mykit gunstig / therföre för-
 trööt thet honom swårliga/ att han war
 bliffuin på plaken / lät för then skul af-
 nit/ affhugga Hufsuudet aff them döda
 Gressuanom Gero, och förböd begraff-
 ua honom / och wille man skulle låta
 Korparna åta honom vp / Så han
 eenda Dotter Adola, een troloffua
 Jungfrw hemma i Alstet wed Sal-
 fick thetta weta / drogh hon hastelig
 tijt

it/ föll vppå fnåå för Rysfarenom/
 och förwerffuade på fidsionne / att hon
 måtte ärliga låta begraafua sin Fas-
 der / doch så / att hon moste förplichta
 sig / wille hon icke låta sin Fader lig-
 ga på Marfenne / så skulle hon geffua
 alen sin Egendom/ Arff och Gods/ in
 hi then Magdeborgeiska Kyrkian /
 vilket hon ock så gjorde.

IX.

Nu kommon wi til then
 iynonde Dygderna unga Jungfrors
 och Purgors/ som är Arbetaamhet / el-
 stigtigheet i arbete / att en Wennis
 a wänier sig i yngdomen om til ar-
 be / och betenker hwar til thet samma
 henne pålagt aff Gudi/ huruledes
 n kan ärliga utretta thet som hörer
 hennes Kall och Ambete/ och wens
 alla sina flit / omsorg och tanclar
 att hon må medh alla troheet / id-
 N feligs

Stoechas citrinus,

Rhyndblomster.



ligheet / behendighet och beständiga-
het vthretta thet henne är befalat / Gus-
tall åra / och thet almenna bästa til be-
rättelse / hwilka Dygd wij lijknom
wid Rijnblomster / the ther elies fallas
tæchas Citrinum, eller Amarantus
luteus. I. Lijfa som thenna
blomstren icke warda gamla eller wise
a / vthan haffua och behålla altid thes
s färga / hwarsföre somlige falla them
amarantum: Alltså och hwilkin sou-
dänier sigh wid arbete i yngdomen
om / han haffuer lust och willia ther til i
sin lifstid / och är waaken til all-
tid / in til sin Dödydag / och är aldrig
slöfomare och lusigare / än när han
är i sitt arbete. II. Lijfa som
thenna blomstren haffua ena liffliga
albehaetliga locht / Alltså behaga och
litiga Menissior Gudi wäl / och thes
s flitigheet kommer them i ett gätt
döyte / så att man kan mångastådes
Nij weta

weta säya/ om en flitigan/ behändig
arbetare. III. Lijka som man

kan bruka Kijnblomster til Kransar
ock mitt i Wintern. Alltså kan man

ock bruka en skickeligan idlsamma
arbetare/ och haflua gått aff honom oc
vthi älderdomenem / när han går
hardt wid Graaffens brädd.

IIII. Lijka som thenna blomstren
ingenstads wäxa/ vthan i törre Sand
iord/och på törre Heddar: Alltså fin
ner man ock thenna Dygderna aleen
hoos Almozan/ och hoos them som är
upfomne aff ringa Golt / och haflua l
tet hålla sigh medh. V. Såsom

thenna runda gola blomstren glimmar
lika som Guld offuan på stälkarn
när Solen skijn ther fläare vppå / so
hwilfens skul Dioscorides fallar ther
Helichryson: Lijka så när försöke
sens hetta/ dnyr tijd och armöd tryck
och twinga andra såfånga/ laata Ner

ni ffio

affior/gör them iustförliga och wisna/
och drijsfuer them til att tiggia / så
lamma flitige arbetare ther emoot lijs
a som Guld/ thet är / the haffua inga
rifi i nödenne / vthan the grönssas och
affua framgång. VI. Såsom
denna blomstren fördrijsfua Maal och
Mott/ när the läggias ibland Kläder/
warföre the ock fallas Maal och
Rotblomsier / och när man sieder
dem i Wijn/ så fördrijsfua the Mats
arna i Lijffuet/the tiåna ock så för Less
ens/ Mielkens och Mitrans förstop
else: Alltså kunna ock flitige Arbetare
fuerwinna nidiska / affirundsurka
Rennessiors wreede / hwille hemliga
sta och gnaaga them såsom Mott och
Maff / och genom arbete och Guds
aga betrachtelse/ döda och vtroota the
nda Matkar/ thet är / Affecter och
nda begärelser til otuhte och lättia /
willa tilstoppa Guds goda gåffuer/
Nij som

som han haffuer giffuit til wårt kall och
 Ambete / såsom thenna Lijkneller wäl
 kunnna förklaaras medh efftersöliande
 witnessbyrder. Prover. 14. Genom
 wissa Quinnor warder Huset byggt/
 men een galen bryter thet neder medh
 sina åthåffuer. Ovidius: Ocia si
 tollas, &c. Wil tu wara frij för olaglig
 gom lusta / så haldt tigh flitigt til arbe
 te / I n arbetet gör / att unga forwitna
 låta Pijgor tända icke så mylit på
 Man / uthan affbijsa then retta tijder
 til thetas Giftermål. Proverb. 10.
 Een flitig och ijdogh hand gör rijk
 Så skola nu unga Pijgor wänia sig
 til arbete / effter som thetas ålder
 stånd och slächte kläder och fräffuer / o
 thet som kan wara them beqwenligast
 nyttigast och gangneligast i dagh eller
 morgon. Men nu faller thetas ar
 bete först i Köket eller Stegerhuset
 ther näst i Gårdhuset / til thet tredie / uth

p

på Marken / i Gården / och tillhet
 öfsta i Stufvunne. 1. Thes
 arbete i Stegerhuset eller i Kookahus
 är / att the låra soopa golffuett och
 huset / tända vp Eld / koka / dricka
 Bordet / tvätta / skära / achta / bära /
 bägga och sköta Barn / henta watten
 te. 2. Arbete i Gårdhuset är / att
 the låra henta in Gräs / sköta Gård /
 måla / måla / driifwa Boostapen och
 in / kerna / ysta / och hwad ther hoos
 an meera göras behoff. Och sådane
 arbete hörer måst til Bondapijgor / och
 andra Tienstapijgor / och sundom är
 och Borgaradötrom nödtörffige
 att kunna. 3. Arbete på Åkren och
 Gården kräffuer / att the låra vth
 reeda Dyngian / gräffwa Sängiar /
 å / vthryffia ogräs / watta / planta /
 sammanhenta och vthbära onyttigan
 röda / laada vppå och aff. 4. Til
 Stufuuna hörer något mindre och sub
 Nij tidelis

tideligare arbete / som är / hålla / spinna /
 nysla / herffua / smida Garn / wäffua /
 syn / sticka / språnga / werka / Item / brenna
 na Wath aff kosteliga Krydder / beree-
 da andra Specerij som kunna bröfka
 til Låfedomar i Huset. Thetta och
 annat sådant arbete / wanskapar alzim-
 tet sköna unga Dötrar och Stadf-
 möor / fast the än få ther aff stiffwa /
 grooffua och hårda händer / En en fro-
 mer redeliger Wan tör i dagh eller
 morgen slå sina lutt til ena sådana
 wackra och flitiga Jungfru / Hon kan
 ock thes bättre wara hans Medhielp
 vthi all ting / såsom hon ock ther til är
 slapat aff Gudh i begynnelsen. Gen. 3.
 Thersföre affmålar ock Salomon ena
 sådana Quinna medh flitiga Dygder
 Prover. 31. ther han säger: Hon bröf-
 kar sigh på Woll och Lijn / och arbetar
 gerna medh sina Händer. Hon recker
 vthi sina Hand til Rocken / och henne
 finger

nger fatta Teenen / Hon gör sig
Låfen / hwitt Silke och Purpur är
ennes Klåde / Hon gör en Riortil och
ilicr honom / Hon får Kråmmare
om ett Wålte / Hon äter icke sitt Bröd
medh laatheet / Hon giordar sina Län
er fast / och sterker sina Armar / thet är /
Hon är beredd / snar / willog / lustig /
saafen / behändig och rass till arbete / in
t är henne förtingt eller förtreteligie.

. Th. ff. 3. Wij hörom att somlige
land edher omgåås ofskickeliga / och ar
eta intet / vthan drijsfua fåfengia /
ten them som sådane äre biwdom wij /
ch förmanom genom vår HERRA Jes
um Christum / att the arbeta medh still
ect / och äta sitt egie bröd. Salomons
Predicare Cap. 9. säger: Allt hwad
gh kommer för händer att göra / thet
ör frimodeliga. 1. Thess. 4. Winläg
en edher att i åren rolige / och sköten
thra egna sycker / och arbeten medh
edhra

edhra Händer / såsom wij edher budie
 haßuoni. Stobæus scriffuer Serm. 5.
 om Antigono Geloo, att han förs
 mante sina Dötter på sinne Sottas
 sång: Haldi tigh wid tin Rock/ så kan
 ta lätteliga bliffua rijk/ att tu fant vp
 pchålla tin Lefamen/ Och om tu får en
 Man/ så håldt tigh tuchteliga och årli
 ga/ så förer tu honom then bästa Mor
 congåßuan. Och ändoch sådana
 Quinnoarbete haßuer ett ringa an
 seende för Werldennes Wærn / och
 skemmes icke then helige Ande wid at
 vpråfna några Exempel vthi then heli
 ga Scrift / om them som haßua wari
 idlesamne och flitige til arbete/hwilke
 åminnelse bliffuer / så länge man haß
 uer Gudz Ord i Werldenne. Man
 håller thet så/ att Nacmo / Lamech
 Dötter/och Tubalkains Exster/ Gen
 4. Haßuer först funnit rypå att sluck
 silke/sny och werka. Rebecca Gen. 24

Haß

Hassuer varit flitig och arbetsam/ En
Texten säger: Hon baar ena Kruka
å sinne Axel/ gick ned til Brunnen/ och
pfylte Krukona och gick hem igen/ och
å Eleasar begärade en druck Wain aff
enne/ togh hon strax Krukona nedh aff
Axellenne vppå sina Hand/ och gaaff ho-
om dricka. Sedan skyndade hon sigh/
och goöt thet som war öfuerbliffuit i
Hoon / och lop åter til Brunnen och
togh vp och wainade alla hans Ca-
nelar. Ther Hassua / förvthan all-
missuel / alla Dötrar i Mesopotamia
 varit wande til arbeide/ såsom man kan
örstå aff Eleasars taal/ som han hade
hoos Brunnen / En han sade: Jagh
låår här hoos thessa Brunnen / och
folckens Dötrar komma hit vth til
att tagha wain. Han sade icke/ att
Tjänstapungorne skulle thet göra / och
Dötrarne skulle thes förinnan gåå och
pakera/ och leka medh Däcker/ vthan
han

Han talade så wist ther om/sijka som ha-
 de han alt visporde och granneliga för-
 farit alt Landzens bruf / ther inne ha-
 doch icke annat war än främmande oc-
 en ydländning / En han sade icke / ka-
 skee/ the tåra wäl komma/eller/ här tö-
 wel een Borgaradatter komma / En
 han war ther wiss vppå / att alla yng-
 Pijgor wöro flitigt haldne til arbeten
 Thet moste och höffua warit een wad-
 far och snäll Pijga/ som war hoos Re-
 becca/ medan hon lop så hasteliga ifrån
 Brunnen in i Staaden Haran vil-
 Rebecca Moders Hws/och gaaff the-
 tillenna hwad ther vthe war ske-
 medh Rebecca. Genes. 24. En the-
 står/ ett en Pijga lop och gaaff a-
 thetta tillenna vthi hennes Moders
 Hws. Lijka så står thet om Rache-
 Gen. 29. Att hon wad tade Jåaren/och
 dreeff them för sigh til watning / och
 Jacob gaff sigh tillenna för henne hon-
 Bru

Brunnen / lop hon hasteliga hem och sas
thet sinom Fader. Thens Midias
itiska Presians sin Dötrar / wore ock
wål waande til arbete / Ty the som
och öfte Watn och vpsylte Hoare
att the wille watna theas Faders
Åår / Exod. 2. Alla Israelitiska Jungs
wor / som medh theas Föräldrom
ordo vthförde aff Egypten genom
Rosen / the hulpo til att bära kläder
och andra kosteliga ting / som theas
Föräldrar hade bekommit och för
erffuut i Egypten / then ganska långa
ågen / effter Guds befalning / ifrå E
gypten / Exod. 3. I skolen laggia Silff
ar / och Guldtaar och kläder på cdhra
Föner och Dötrar / etc. Exod. 32.
Håar : Hwilla som wore förståndiga
Quinnor / the werfede medh theas
ånder / och boro theas gerning fram /
golt silke / skarlatan / rosenrödt och
vitt silke / och hwilla Quinnor som
D kunde

funde sådant arbete / och woro thet
 wiloge / the werkade Getahåår. Lijf
 så står thet om Tabea / Act 9. A
 hon haffuer giordt och werkat mång
 kläder. Thamar / ens wäldig K
 nungs Datter / Absolons Syster / tog
 sielf en Deegh / och knodade medh
 na Händer / för sine Broders An
 mens ögon / och fotade honom
 Moos / och hon tog thet retten o
 gaaff vp för honom. Thet måste ho
 ju haffua lärde tilförenne. 2. Sam. 1
 Sammaledis warder scriffuit om A
 lexandro Magno, att han haffu
 wiist them Persiska Konungen om
 kläder / som hans Moder och Syst
 hade giordt och werkat honom med
 theas Händer. Item / om then R
 meriska Kersaren Augusto, att ho
 lått sine Döttrar lära wäffwa / på the
 om the wordo förarnade / att the fu
 de än så weta nära sig. Lijka

och Kysar Carolus Magnus haff-
giordt.

X.

En tiyonde Dygden heter
Lucht och Arlighet / När een Krennis
så regerar och tvingar sina begär-
heeter / lustar och bendgenheter / att
gen merker annat aff hennes taal / än
en / gång och alla åthåffuer / än ett
erta som fructar Gudh / haffuer
dygd och Arlighet lära / och ther
poor haatar alla onygdor och lätts-
ghetter. Thenna Dygden är nås
örunda affmål at i Treffaldighets
blomster / eller fremmandt färg / hvilka
än kallar Violam Trinitatis, Tre-
faldighetsblomster / Violam Iaccam,
erbam Clavellatam. I. En
etta blomstret haffuer vthi sijn sina
nå Blaad / tre flaga färgor / tre äre
olebruna / två hvita / och ett gult /
och betydter att Luchten skal giffua sitt
Dij sten

Viola Trinitatis, Trefärdigheesblomster.



en och färga tilfenna / genom åthåff-
or ord och gerningar / om hon skal
vara fullkommen. En then är icke
richtig / som haffuer ett förnuftige
tal / och förhåller sigh doch därtill
medh sinom åthåffuom / Klådebonat
och annor ting. Jefe är heller then
richtig / som haffuer ena ärliga Klåde-
ing / och gessuer doch sina inwertes os-
icht medh skamligit taal och åthåffuor
tenna. II. Thenna Blomstren
re stielade såsom Torsmånatets Zioler /
och haffua lååga greenar och buskar /
thet betyder / att Tuchten skal komma
ffuereens med ödmuethetenne / och
griipa henne vthi sigh / och hålla min-
re aff sigh / än aff andra : skal ock för-
dra sig för andra / i tanckom / ordom
och åthåffuom. III. Blomstren
gynna strax til att blomstras om
Båren / och låta see sigh heela Som-
aren igenom / in i Hösten / och the äre
Diii lroffz

liwffliga til att see: Thet betyder / att
 een yng Jungfrw eller Piga / skal strax
 vthi sina första år hållas til tucht / så
 kan hon sedan ther vthi öffna sigh i sin
 Jungfrwdom / så ock sedan ther effter
 vthi sit Ahtenskap / och huru wäl thet
 flöder / när een Piga är tuchtig / thet
 weta wäl alle / som haßua förstånd.

IIII. Man säger / att thenna Blom
 stren rensa brystet / vthdriffwa swetten
 när man dricker watne / som är ther aff
 brände / och låta Skalb och Såår / när
 the äre törlade / och sirflas rypå med
 Honung: Altså rensar ock thenna
 Dygden thens otuchtiga begärlsen
 och benägenhetens öfuerflödiga
 slem vthi flamlöds ofuist Hierta / hon
 vthdriffuer ock then slemma swetten /
 som är benägenhet til otucht / vthaff
 them / som äre disfullerade genom Rårse
 och Mootgång. Och om så wore / att
 samma swett / ginge vth genom Huden
 na/

na/ och gjorde skaab/ skorff och flååda/
 het år / när een Menniska haffuer lå-
 it intagha sigh aff högfärd/ låtferdig-
 heet/ åragirigheet / otuchtigom ordon-
 och åthåffuom / så kunna alla sådana
 dygder och Laster / genom thenna
 Dygderna affkassade warda. Din
 het år tilbörigit att unga Jungfruer
 och Pijor äre tuchte/thet år een dår-
 ig fråga / En Naturen kan iw låra
 Jungfronne sådant / och wissa henne/
 huru hon skal låta see inwertes tucht /
 och genom utwertes medel/ h vilka medel
 warda affdeclade i åthåffuom / ordon
 och geringom. Hwad åthåffuorna
 vilkommer/lärer Salomon i Ordspår-
 en Cap. 4. Låt tina ögon see rett fram
 för sigh/och tina ögnalock see rett fram
 för tigh. Låt tin Foot gåå lijfa / så
 går tu wist / wist hwarken på then
 höghra eller wenskra sydon. Och Ili-
 lorus lib 2. soliloqui. säger: Lina
 Din åthåff

äthäffuor skola wara ärliga / Sijn be-
 wägelse censåldig / tin gång skickelig/
 wthan något som illa kläder / fåtia/
 mootwilligheet / stålthet / låtferdigheet /
 skal ther wihi icke låta merlia sig / En
 på Kroppens äthäffuor kenne man sin-
 net och aff Lefamens skickelse dömer
 man om Menniskens förstånd / tanckar
 och fromheet. Så haffuer man oc-
 elies förmaningar noot stälta aff För-
 äldrom och Scholamesterinnom / huru
 unga Döttrar skola förhålla sig sedige
 och skickeliga. Men så mykt som
 then uerwertes höffligheeten tilkommer/
 wil iagh aleena sättia några barnas
 stycker til Lärdom / för små unga Jung-
 fruar / Döttrar och Scholapijgor : The
 skole see glädlömt och sedigt medh ögon-
 nen / The skole haffua ett slätt / iämpne
 orynliat Anne / en tilltydhan Wunn /
 hålla halzen stilla / haffua ena sadra
 ändadråht / icke låta ögonen löpa hit
 och

och tijt i Hufsmudet/ och hwad annat så
ant meera är til att achtas / i tuchtis
om ordom och gerningom / i klädebo
at/ i maat och dryck / i samtaal medh
andra Menniskior / i dans / i baad och
smyn / Ty thet fräffuer then vthwers
es tuchten och höfligheten / att een
Piga eller Jungfru i kammaren
läder sigh aleena sirar hon står vp /
örre än hon kommer vth til Folket / att
hon medh tilbörlikom ärligom kläde
onat skylar alla Lemmar/ hvilka Nas
uren wil haffua skylta / och att hon
vår sköna siida kläder/ther vthi all löf
tichtigheet/ lefserdigheet och oencht kan
tyngas och warda förtagin/ och att hon
haffuer sådana klädadrecht/som hennes
Släkt / Stånd och Jungfrudom
hoffues. Ther näst skola the ock öf
ra sigh i tucht öffuer Bord medh goda
eder/ ther the äre hoos annat Folk til
gäst / eller i Bröllop / skole affbijda tids
den/

Den / til thes the aff Werdinnan eller
 the Personer som thet til åre bestålte/
 sättes i något rum hoos theas lyfkar/
 The skole och bjuda att få sigh maat / til
 thes andra hederligare haffua begynt/
 skole och när något gått legges them för-
 re / i förskonne tuckteliga affslåat / och
 när man ändeliga biader thet them/
 skole the tuckteliga ståra thet litet aff/
 och lägga thet andra för honom igen/
 eller giffuat then Person som sitter thet
 näst / om hon är een Quinsperson / och
 een hennes lyfe / skola litet och måtigt
 äta / göra småa drycktar / när them
 warder något tildructit och budit / och
 fast the än icke åre törstige / skole the
 doch heller något litet smakat / än al-
 deels förnefat. Warder något o-
 höffueliga talat / så skole the låtas så-
 som förstode och hörde the thet icke.
 The skole äta thet som ligger för them/
 etc. Såsom Syrach ganska sköönt på-
 minner

ninner vngt Golt om Wordzieder
Cap. 31. När tu sitter wid ens rijs
Mans bord / så öpna icke tina läfftar /
och tenck icke här är noot til att äta /
vthan tenck / att ett argt öga är nijest /
Tagh icke til / aff alt thet tu seer / och
aghy icke thet som för honom i faatena
ligger / vthan håldt tigh förnuffteliga i
alla sinder. Hät som en Meniffia
wad för tigh är satt / och äät icke alt
förmykt / på thet man icke warder tigh
vreck / för tucht skul håldt tu först vp /
och war icke en omätteligin fräffare / att
tu icke får ogunst. När tu sitter ibland
många / så tagh icke tu först til. När
tu siter hoos många / så slå tu icke först
öft / til att gessua tigh i snack medh an-
drom / men när tu häffuer något att ut-
retta medh någrom skal tu docklifwål
wara tuchtig thet vthi / hålla båda hån-
derna tilsamman / see rett fram / vpluff-
ta titt Hufuud / see alena medh tina
ögon

ögon på then person som tu talar medh
 och uträtta tina saak medh ringa ord
 och geff tuchtiga swaar. Din röst
 och ditt taal skal wara sadt imedigt må-
 teligit och behageligt. Tala ingen
 til/ vthan tu helsar honom tilförenne
 Guds ifrå ingen vthan tu welsigna
 honom först tilbörliga/ och om hostan-
 de/nirfande och gispande/kommer tigh
 uppå ibland folket / då wende tigh lite
 bårt/ om tu fant/ eller hålde Näsad w
 fen för ditt Ansichte etc. Sådane
 höffwiska Tucht/ skal tu ock haßua
 Dans/ ty Dans är i sigh sielff icke la-
 stande / vthan är een lust och glädie
 när han går skickliga til/hwilkin Gud
 sielff tilfradt haßuer sino folke att br
 ka i tilgörligom tigh/aleenast/att man
 dansar tuchteliga / Ty såsom Athe-
 neus säger lib 14. cap. 14. Dipnoso-
 phiton, Tucht och prydelse står wäl
 all glädscap/dans och lustigheet. Men
 thenne

henna tuchten bör ssee/ när Jungfrur
och unga personer komma tilhopa om
Daghen/ och medh Öffuerheetennes
och theras Föräldras samtycke vthi
ppenbara/ liwsa rum/ och i annat gåt
olcks närwarelse/såsom i Bröllopp och
Hästabod/om the äre budne och kallade
der til/att the tå göra en ärligan tuch-
gan Dank / i hwilkom the gåå sedigt
am/hwar effter annan/vthan otillbö-
ga omslängning och andra ohöfuiske-
eter: In summa / unga Jungfrur
ola öffua sigh i tucht hos hwar Man
i all rum/i Sängenne/ i Hwisen/ på
Markenne/Batonne/i Kyrtionne/ wid
bordet/ i Baad/ och ehwar the haffua
ågot bestålla. Rom. 12. Winlägg
her om thet som ärligit är / in för
war Man. Och skola ther emoot
ny alla orsaker til otucht och ohöf-
isheet/ och alt thet som haffuer ett
idefken/ som är vthi ett ondt slemet sels-
skap/

skap/ andra Wennistiors otucktiga åt
 haffuor/ slemme snack/ onyttigt samtale
 hogmodigan flådebönat / boolabreff
 boolawijfor/ ohöfswiska frågor/ gååtor
 och äwentyr etc. som Christus besalar
 Matth. 5. Om ett höghra öga är tigh
 til förargelse/ så ruff ihit vth/ och fast
 ifrå tigh / om tijn höghra hand är tigh
 til förargelse/ så hugg henne aff och fa
 sta henne ifrå tigh / Thet är tigh bättre
 att ett lidamoot förderffuas än att
 heela Kroppen fastas i Helwets eeld.
 Och här til höra nu alla tuckrige
 Jungfrurs Exempel / ther aff wilkom
 wij nu sättia ett eller tve. Rebecca
 Genes. 24. då hon gief vth på Markes
 na til att hemta wain/gief hon aff Hae
 ran medh andra Borgeradörrar / och
 då hon talade medh Eleasar/gief hon icke
 alcena medh honom öffuer eena sijda/
 eller vthi ena wåå/ wåhan hon hade sta
 na Pijge hoos sigh/som sågh och hörd
 alt

alt thet som skedde emellan Eleasar och
honne. En Texten säger / att Wijgan
op strax åt Staden och hade thetta alt-
samman vthi hennes Moders Huse.
Så förmärker man ock intet aff hens
tes taal / som hon hade med honom /
vthan tucht och alla ärligheet / så ock ses
dan hon war Isaac tillsagd / och skulle
nu dragha bårt til honom medh Man-
nenom och hans Tjänarom / så soor
hon icke aleina åstad / vthan hon hade
sina Amma och några aff sina Pijgor
medh sigh / på thet ingen skulle misstun-
ka eller förtala henne. Hon haffuer
ock / vthan alt twissuel / skickat sigh wäl
på heela reesonne / såsom ett wäl up-
tuchtat Barn / så att man haffuer icke
märckt ett ord / eller några ohöfuiska
åthäffuor aff henne. Såsom hon ock ses
dan bewiste sigh i Konung Abimelechs
Hoff i Gerar / Genes. 27. Loths två
Dötrar / haffua förvthan twissuel / wa-

P ij

rit

rit vpruchtade aff theras Moder i tuch
och ärligheet / och hassua tagit sig
waara för ondt selskap / och hållit sig
inne / och icke lupit wijde vth i Werlde
na / effter the meente och sade / tå all
Mån i Sodoma wore omkomne / at
ther wore nu inga flere Mån til på
Jordenne / vthan theras Fader aleena
Lå Pharaos Konungens Datter i E
gypten wille twätta sigh vthan för
Slåtet / gick hon icke aleena / gjorde the
er heller i någons vnger Swens när
warelse / vthan hon togh Frwger och
Jungfrwr / och sina Pijgor medh sig
til watnet. Exod. 2. Sara / Raguels
Datter / togh Budh til Witne / att hon
hade aldrig hållit sigh til onchtigt och
lösachtigt Folk. Tob. 8. 2. Maccab. 3.
ståår / att Jungfrwrne i Jerusalem gin
go icke vth / för vthan nödsak. Tacit
rus loffuar the Tyfka Quinspersoner
sin tjd / att the bewiste sich tuchtiga

och

och kyssa / sökte icke effter att see något
 samligit otuchtigt spel. Flere Ex-
 empel wilion wij låta bliffua för farte
 eetennes skul.

X I.

Nu föder ordningen oss til
 den äloffte Dygderna / som kallas
 Wenligheet / vthi hwilka andra flere
 Dygder begripas / som äre: Sachtmo-
 dighet / Tålmodighet / Godwillig-
 het / Tidnsiachtighet etc. När en
 Meniskia håller wenskap medh hwar
 Man / och besynnerliga medh dygdes
 minom f omom Meniskiom / gör
 gonn skaada medh wilia / är benågen
 att tiåna hwar Man / haffuer tålas-
 mod medh andra Meniskiors feel och
 lifter / låter sigh gerna medh androm
 rona och förlifka / låter stundom nås
 att aff sin rett falla / är gerna wenlig i
 alliglit vngånge och samman emd / las
 medh androm Meniskiom när

P iij

thet

Amaranthus purpureus, Fleyelsbleimser.



het sigh bör / gessuer geda wenliga
waar ifrå sigh / hörer wålwilieliga an-
dra Menniskiors taal / och bewijsar sin
goda benägna och huldafamma wilia i
ordom / åthåffuom och gerningom.
Thenna Dygdennes affmålning fins
ner man i Glorielblomster / eller Tus-
endstönablomster / som off kärlichcet
kallas Flos amoris. I. Säs-
som thenna Blomstren för theras färg-
ra skickelse och mörkbruna färga / kallas
Tusendstön och Kärleksblomster:
Alltså bewijsar off thenna Dygden sigh
medh skickelse ordom och gerningom /
att man kan icke annat / wthen moße
wara sådanom wenligom Menniskiom
huld / ther off hon of kallas Huldafalig-
hett. II. Säsom thenna Blom-
stren äre medh theras Krydde gansta
lena att tagha uppå / säsom Glögel:
Alltså finner man i thenna Dygdenne
intet annat än mildhet och saktmodig-
het.

P iii

hett

heet emoot hwar man. III. Så
 som thenna Blomstren/ fast the än war
 da törre / hwilket doch långsamt skeer
 så behålla the doch theas liussliga fär
 ga och lenheet/ thesöre spara oc Jung
 frwgerne them in oppå Wintren/ när
 alla andra Blomster äre bårta/ så blö
 ta the them litet i Watern / och göra
 Krankar aff them/ thesere fallar man
 them oc ches *Amarantum purpu
 reum* Allså faa man oc / när unga
 Menniskior wânia sigh til wenligheete
 na aff ungdom / nyttia henne i wine
 tren/ thet år/ närta henne gått åt i ål
 derdomenom/ och ändoch thenna Dyg
 den är törre / thet år / hon haffuer mist
 Tronnes oc thes helga Andes wäts
 ska / så är hon doch behagelig / för sina
 lenheet och liusslighet skul/ besynerli
 ga när man blöter henne i watern / thet
 år/ när Gelfet genom kors och mets
 gång kommer så wudt i ålderdomen/
 alt

att the nu förstå/att man medh poctans
och oblijdheet intet gått vthretta kan
hos thenna wrånga ogudachtiga
Verldena. Och thelta år åter een
ungfrw Sygd / hwilla the skole döff-
a moot andra Meniskior / att the i
lla tucht och årligheet haßua en sacht-
modigan anda/för vthan forwetenheet/
mytit flader och lätferdigheet/äre wens-
ge liufflige och huldßalige / både emoot
emmande och fända / och thet medh
edom/åthåßuom och gerningom. En
Dijpor och Harpor lin da wäl / säger
Syrach 41. Cap. Men ett wenligit
al bättre en the båden / Så står thet
f ganska wäl / när een yng Piiga är
thi årliga Christeliga saaker godwile
og och tiånßachtig / besynnerliga es-
moot gammalt och skropligit Folk/
Thet år ett tekn til ena besynnerliga
wenligheet/ såsom man kan see vthi eff-
ersöliande Exempel. Maria then
wel

welsignada Jungfrun/ så hon besökt
 och kom til sina Fränka Elizabeth / he
 sade hon henne på thet aldramenligast
 och förkunnade henne medh litostligon
 ordon then stora hemligheterena / om
 Messie Wandersonammelse: D
 effter hennes Fränka war gammu
 och thet til skröplig / såsom then th
 war bleffuen fruckisam / bewyste he
 sigh tiänkschueliga emoot henne / o
 bleff ett fierdings åar hos henne / oc
 tiante henne / Lucæ 1. Sedan haffue
 hon ock sachenodeliga mid tålams
 tagit wid thet frofiga fälda Herberg
 i Bethlehem vthi Stallet och warit ti
 fridz medh the fattiga Herdar och the
 eenfäldiga Bondafolket / som komme
 om Nattena eller moor Morgonen ti
 att see hennes lilla Barn och hon med
 besynnerliga wälwilioghheet hörde ti
 hwad thetta Folket sade för henne
 Luc. 2. Hon haffuer ock sedan / förvthar
 twiff

haffuel/ hafft ett ganska liwffligit sams
am medh the Wijsa aff Österlanden
then nyia Stiernan och hennes
födda lilla Son. Hon haffuer ock
i Egypten offta tröstat och wenliga
at medh sinom troloffuada Man
Joseph / när hon haffuer förmärkt nå-
gra gränsmelse hoos honom för then
unga Landflychtigheetena i fremmade
land/ Matth. 2. Så haffuer hon ock
i sin tåmliga ålder tiänt then unga
Herren i Cana / warit Moder och
högångshustru / och försörjt Folket
medh matredning / kookning/ baals-
ning/ framwåring och andra Hirsfor-
er. Johan. 2. Rebecca haffuer ock warit
een wenlig Pijsa / som man kan
seerfä aff hennes wenliga taal och
hinfästighet emoot Eleasar/ Genes.
24. Ty då han stood hoos Brunnen
och begärade dricka / sade hon til hos-
son: Drink min Herre / och böd sigh
til

til / att wilja och waina hans Camer
lar / hwilket hon och gjorde. Nitha
sådana unga Pijor warda framdel
the rätta hierteliga Trösterinnor / ne
the komma i Ahtenslap / att the an
theras bedröffuadom Wän een ögna
lust och hiertanströft. Såsom Gud
sielss kallade Prophetens Hefechiel
Hustru / hans ögons lust / och een tröst
nödenne / Cap. 24. Syrach säger om
ena sådana Quiana / att hon förlänge
sins Wäns liiff / hon är honom een glä
die / hon gör honom ett rooligt leffuer
ne / Hon upfriskar hans hierta / hon är
thet lustigaste och kästeligaste ting på
Jordenne / hon lijnas wid Soelena på
Himmelen / wid then flara Lampar
på then heliga Ljwsastaken i Tem
plet / wid the galdenne Stolpar på
Silfuerfötter Syrach 26.

Eff.

Ocimum Garriophyllatum, Nägelbasilicor.



XII.

Effter thenna Wenligheete
a följer nu Barmhertigheet / att en
Kennisfia betymrar sigh om andras /
resynnerliga om fromma och gudfruchs
ga Kennisfiors olycka / och haffuer
ena

ena hierteliga medynksamheet öffuer
them / och tencker på medel och wäga
til att hjälpa them. **Wid thenna**

Dygdena lijfnas **Negelbasillika** icke
oretteliga / hwilka man fallar **Oci-**
mum Gariophyllatum, och man ål-
skar henne i **Krydddegård** om / att bröf-
kenne til **Krankar** och andra ting.

I. En ändock thetta **Kryddet** haff-
uer små och smala blaad / doch lof-
tethet ganska wäl / lika som **Näglifas**
blomster: Alltså gessuer een hiertelig
medynksamheet ena herliga lukt och
ett gått **Rampa** ifrå sig / Och barm-
hertige **Menniskior** behaga **Gudi** så
wäl / att han älskar them mer och
bättre än the **Offer** / som han sielfuer
haffuer befat / som scriffuit står:
Jagh haffuer lust til **Barinhertighede**
och icke til **Offer** / **Matth. 9.** besynner-
liga när hon är vthi them / som haffua
Gudz rella **kundskap** / och äre omwende

til

il Budd. II. Såsom Basiliken
 begynna först nedan til / och blomstrar
 å alt vppåt medh hwiita blommor: Altså
 bewijsar Barmhertigheten sigh al-
 rasförst emoot them / som äre näst i
 Släktenne / och wid Rootena / emoot
 fader och Moder / Ersrar och Brö-
 der / Bränder och Bränder / och sedan iw-
 ängre iw wiidare. Sammaledes
 och emoot them som icke äre i Släkt
 medh them / vilhan ofende / och ofta es-
 moot theras Fiender / när the äre stads-
 e i stora nödh och ålenbheet.

II. Såsom Basilica dämpat i A-
 nictia och ther vppå lochtat / hielper es-
 moot wannechtigheet och beswimmel-
 e / och sudin medh Oratunga ört och
 oruckin / hielper emoot bedröffwelse och
 antastor / och när hon lägges vppå / tid-
 er hon emoot ögonens hetta: Altså
 och / när man bewijsar them wannech-
 igom nedstälton och beerröffwadom

Dij

barns

barmhertigheet vthi theras nödh och
 sårg/ så tröstas och vprättas the igen
 besynnerliga när fiore / myndige och
 mechtige thet göra. Så draghet och
 then helige Ande/när han werkar the
 na Dygderna i Menniskiane / vthi
 thes niidissas / affwundswlas och
 heindgirigas ögon och Hierta alla
 wreedennes och grymheetennes hette
 Men thet är icke aff nödenne/ att man
 medh förmaningar / befalningar och
 Sententier mykit drijsuer och råder
 Jungfrur til thessa Dygderna / I
 Quinspersoner äre aff Naturen the
 til sctade och informerade som So
 phocles säger: Quinspersoner äre
 aff Naturen mykit benågne til barm
 hertigheet. Och Jeremias i sinne
 Klagawisso Cap.4. Kallar them the
 barmhertigaste Quinnor. Så säge
 och Paulus almenneliga til alla Chris
 na Rom. 12. Gråten medh them som
 gråte

gråta. Wij wiliom aleena settia ett
 eller två Exempel här om. Lå Phas
 aas Datter fan thet lilla Barnet/ och
 örde thet gråta i wassanom mid Alff-
 rena/ säger Texten / att hon ynade
 gh thet öffuer/ och sade: Ah / thet är
 ett aff the Hebreiska Barnen/ Exod. 2.
 Maria/ Christi Moder förbarmade
 gh molit öffuer the fattiga unga ächs-
 folk / Bröd och Brödgumma i
 ana / lå Wijnnet begynte fattas / och
 fruchtade / att the skulle stå medh
 ammene för Gästerna/ och beslötade
 gh thet om/ att the måtte få hielp aff
 ennes Son/ och baad för them att han
 som en Almæchtiger HËrre öffuer
 I Creatur wille thet til hielpa/ Joh. 2.
 Martha och Maria/ både Lazari Syn-
 nar i Bethania / woro hierteliga och
 örliga bedröffuade öffuer thetas lår
 i Broders dödeliga affgång / så att
 the medh thetas gråt kommo och

Dij

Chris

Christum til att gråmma sigh. Joh. 1.
 Då Antiochus drog genom Jerusa-
 lem/the Israeliters Land. 1. Maccab. 1.
 och hade ynkelige hållit hws ther inne
 så står ther / att Jungfrerne Judas
 nas Dötrar iåmrade sigh swårliga och
 sågo ynkelige vth/i samma almenneli-
 ga bedröffuelse. Genes. 37. står att Ja-
 cobs Dötrar siodo vp/och tröftrade the-
 ras Fader / ther han gremmade sig
 öffuer alla mätta öffuer sin Son Jo-
 seph / then han hade mist. Mosies
 Syster/ Exod. 2. hade ena hiertans in-
 nerliga medynkösamheet öffuer sin lil-
 la Broder / som war nåyliga ett fier-
 dings åår gammal / och wardt borilag-
 der i Kōōlistona aff sinne Moder och
 satter i Alfwena / så att hon kunde icke
 gåå ther ifrå / vthan måste sierran ifrå
 see til huru medh Barnena wille gåå.
 The Israelitiska Jungfrwr haffua åår-
 liga fyra dagar gångit bore til att be-
 gråma

gråta Jephthæ Datter / h. vilka Fadren
 hade offrat för ett Löffte skal / som han
 hade gjorde H. Krandom. Såsom
 et hennes Leekinstrar Jungfrorne i
 Döda hade gjorde för hennes dödh /
 och gånge bort vppå Bergen medh
 henne / och begråtit hennes Jungfrw-
 som. Judic. 11. David förmanar alla
 Jungfrwr i sinne Sorgarisse / som
 han gjorde offuer Konung. Sauls
 dödh. 2. Samuel 1. Och besynnerliga
 hem som vtro vthi then Konungsliga
 frwstufuorne / att the skulic hielpa til
 och söra offuer theas Konung: J
 Dötrar aff Israel gräten offuer Saul /
 then edher klädde medh roosensfärga i
 tråseligheet / och pryddes edher medh
 gyllene Klenodier på edhra Kläder.

XIII.

Then tråttonde Jungfrw-
 yngden är Verecundia Blygsamheet /
 när een Krennistia fruchtar sigh före

¶

¶

Rosa,

Reosor.



ett ondt Namn och rykte / och therför
 se skynr vppenbara Synder / och ther
 emoot aff rådgla för Gudz vrrede och
 ett ondt samwet / Så ock för ärlig
 Gode skul att hon må rettliga lurna
 döma om en annan / efter som han för
 häller

Håller sigh wäl eller illa/håller alla sina
 öfverflödigheter och lustar i twång/ ther
 medh hon medh taal/åthåffuer och hee
 i Lefamen altså förhåller sigh/ att thet
 kommer öfuerrens medh Naturen/
 medh reeta Förnuft/ och såsom Perso
 nens och rumfens omständigheter
 det fräffia. Thenna Dygden lijk
 as wid Rosor/hwilka hwar man wäl
 enner. I. En såsom Rosor wäxa
 ff enne hwassa / taggiga green / och
 affua dock inga taggiga hwasshet v
 hi sigh/ vthan medh theres skönhet
 och liffliga lukt pryda Lärnabuss
 an / och göra honom behageligan:
 Altså är thenna Dygden een Naturlig
 och nögenhet / som kommer fulla aff e
 nom syndigom Natur och hierta/ then
 her genom Syndena stinger och sår
 ar samwetet/Men hon föörer dock ing
 a Synd eller Samwakens sargelse
 medh sigh/ vthan mycke meera pryder
 then

then förderffuada Menniskiona / i hwilka hon är / och gör henne hoos Golt behageliga och föder henne i ynnest som Syrach säger Cap. 32. Torde hafuer föoran Liungeeld / Blygd gö föora ynnest. II. Såsom Rooso är ett aff the alraskönesta Blomstren och skola medh retta sättas fram för många andra / hwilka / när the ward brofada til Kransar / få the yngon Jungfröer bäst / fram för alt anne gammale Golt / och smyckia sköön Hufvud aldrabäst : Alltså är ock Blygsamheeten een aff the förnemligasta och liuffligasta Dygder / och yngon Menniskion een herlig prydnung och smycke som Demades säger hoos Stobæum Pudor in muliere, est arx pulchritudinis. Blygsamheeten i enne Quinno / är then aldrärligaste sköönheeten Och fast än een Jungfrö håller sig elies vthwertes wäl / så är hon dock vthan

han Blygsamheten intet achtans
1. Man fråffuer och thenna Dygd
2. a aff vngö Folke / ändoch hon skulle
3. vara i them gamlom. Såsom
4. Ambrosius här om säger lib. de offi.
5. s cap. 19. Ändoch Blygsamheten
6. der wäl på hvars och eens persons
7. / tidh och rum / så skal hon dock
8. framöst bewiisa sigh i vngom vps
9. xandom Wrennistom / En såsom en
10. onstrifer Wessare kan bättre göra sitt
11. berck / när Materian ther til wäl
12. ter sigh. Allså vthbrister Blygs
13. amheten aldraherligast i enom vns
14. om slönom Lefamen. III. Säs
15. om Roosenwain fördriiffuer fläckiar /
16. gormar och massor / gör Hredena les
17. och släata / stillar flotan i ögonen /
18. r en ther medh twäitar sigh / och Roos
19. medh andra fölande Krydder tiåna
20. mosot ofystheet / men om the stötas och
21. gias vppå / hielpa the emoot bettiga
22. Säär /

Såar/Brandstada och then wilda E
den: Altså fördrijsuer och thenna D
den/ thens medfödda odugadennes flä
fiar och maslor / gör then grooffu
Bomdabloggen något subtideligar
att sådana Jelt warda något höffu
stare/ och affwår synennes otuchtig
flotta i yngom Menistion / som är
uppenbara horerij / skandliga ord och
åthåffnor / och vthsläcker alla inwerte
brunst/ otuchtighet / olagligan färlig
och löösachtighet. Ther om talat
Bernhardus ganska wäl super Cantu
ca Sermo. 86. Blygsamheten och
Mätigheten är Systrar tilhoopa
säger han/ och ther är intet bättre till
til Enfaldigheten / intet yppare witt
nesbyrd til Skyldigheten/ingen klara
rare Lampa och Lycta til Hiertan
tyllhet/ än Blygsamheten/ Ther kan
och intet ohöfligt och oärkligt så be
händig infästas i Hiertat/ hon är strax
then

her effter och vthrootar thet / Men nu
behöffues ock här icke mykin förma-
ning och pådriiffuelse / En thenna Dyg-
den är någorlunda Naturlig i Quins-
personer / och yterar sigh strax vthi hwijs-
a Personer medh rödnaden i theras
Ansichte / som äre aff goda Art / och
her någor godh förhopning är / Röd-
naden är Blygheetennes nästa Senda-
ingabod / icke aleena när the äre ibland
folck / vthan ock tå the äre aleena / En
tt årligit mood blyies ock för sinne
gna Siäl och Samwet / för Gudi ock
hem heligom Anglom / när thet haffuer
oelet göra något slemt och ohöwisst /
eller ock för Naturen skul måste görat /
ast än ther är ingen leffuandes Mens-
ustia hoos / Therefore haffua ock Heds-
isse Jungfrwr mykit beslutat sigh om
henna Dygdena. Valerius Maxi-
nus scriffuer lib. 2. Hocs the gamla
Romare haffuer varit een sådan Blygs-
X samheet /

samheet / att Föraldrarne hafva icke
 baadat medh sina egna Söner och Dö-
 trar / när the hafva begynt warda
 Manworne / ey heller Wågen medh si-
 nom Swåår / ey heller Sonahustru
 medh sinne Swååra / aleena för Skyll-
 skapens och Swågerskapens skul / hwil-
 ka the så högt hafva drat / såsom the
 Gudar / och hafva hållit thet för en
 stoor skam och sond / att affläda och
 blåta sigh för them. Polyxena
 thens Troianiska Konungens Priam
 Datter / een öfuerst skön Jungfru
 och Pröfken / berömmes af Euripide
 mykt för sina Dygder skul / En till
 Achilles stridde mot Staaden Tro-
 iam, wardt hon honom en tidh i be-
 gynnelsen wijs / sierran ifrå / Då fick
 Achilles så stooran wilia til henne / at
 han lät tilbida hennes Fader Priam
 om han wille gessna honom thenna sin
 Datter til Hustru / så wille han göra
 fred

ed medh Staadenom/ The Troianer
slade honom thet listeliga / Då nu
Achilles wardt inlätin i Staaden/ til
t göra Förbund medh them / haffuer
Paris oförmarandes baat til sluttet hos
om igenom medh en Pijl. Då han nu
oste döo/ haffuer han begärat aff si
om Krigsoffuersta/ att när the wunne
Staaden Troia medh Krijg/ tå skulle
e fööra theenna Polyxenam oppå
ns Graaff / och offra henne thär.
wilket ock Pyrrhus sedan gjorde / och
man föörde theenna unga Jungfru
på Achillis Graaff / och wille halz
gga henne / befruchtade hon / när hon
lle nedh dödh / att hennes been / eller
ägot aff hennes Lefamen skulle blät
s / haffuer för then skul tå hon föll up
i Knåd / hållit sin Riortil medh båda
änder tilhoopa fring om sigh.
ristotelis Datter wardt en tiidh fräs
at / hwilkin färga hon meente wara
Xij then

then skönesta på unga Piigor? Lå sw
rade hon förståndeliga: | Then som ee
får aff höffuiska Blygsamheet. Sam
maledes låås man om Rebecca/att ho
haffuer varit Blygsam / En lå ho
drogh medh Eleasar aff Mesopotamia
til Canaans Land / och nu aff honon
förmå / att hennes Bröd gumme kom
emoot henne skeran ifrå / blygdes ho
och togh sina Kåpa och skytte sigh the
medh. Genes. 24.

XIV.

Then fiortonde Jungfrw
bygden är / Kroppens Keenligheet/ at
een ung Piiga håller sigh realiga med
twåning / medh årliga Klådning och
tillbörligit smycke / så att hon på the
ena sidan skynr högferdena / på the
andra skittinheetena. Här wid lif
nom wij Indianiska eller Turkiska
Näglifor / Gariophyllos Indos, hvil
ka somlige nempna Studentablomster

L

Gariophylli Indici, Indianiska Neglifor.



En såsom ihenna Näglifor bära
 öna guldgola Blomster / såsom golde
 armesin Flogel / ther uppå man seer
 ginet orcent: Alltså står thet öffuers
 h wål / att unga Jungfrur och Wijs
 r hålla theras naturliga sköna färger

R iij

wid

wid macht medh twåning och tåmliga
 Klädning/ i tilbörliga reemligheet/ för
 vthan stettinheet / besonnerliga the som
 äre födde aff höga och ädla Släkt.

I I. Såsom thenna Blomstren the
 se flaarare och luffligare styna/ me
 dan the äre alt igenom fulla / besatte
 medh otaliga många sköna blaad: Alt
 så står ett skönt smycke och een kostelig
 prydnung enne Jungfru / som är yng
 fullig och stark / mycket bättre / än enne
 gamla skryncklada / törre och magra.
 En Råcken och löttel/ en wandrare och
 en iempner wagh/ Gästabod och lustig
 heet/ een sköön Klädning/ och een yng
 fager/hwilt och fullig Menniska/ sticket
 sig best tilhoopa. III. Andock

Kosor haflua ett luffligt anseende
 och stora krafft / så fulla dock thenna
 Blomstren them meniga Man meera
 ögonen / för theras storheet / lustiga
 sticketse/forma och färger: Altja och ännu

do

och een blygsam Jungfru är ett ädelt
 Klenod/ och mycket gäller hoos förstån-
 digt ärligit Guld/ så fyller doch Ansich-
 tens sköönheet / Guldklädor / Flogets
 och Silles Kläder och linsfärgiga
 Riortlar/ Verldennes Barnom ögos-
 nen/ thet är/ The sköna och wäl vthsmys-
 kiada Dugor/ haffua doch föregängen
 hoos the unga Verldennes Barn/ som
 scriffuit ståår/ Gen. 6. Att Gudz Sö-
 ner sågo effter Kennistiors Dötrar/
 att the woro skööna. IIIL. Säs
 som man icke sätter thenna Blomstren
 heela wid Kransen / ty medan the äre
 så stoorä / tå wanskapade the honom
 meera/ än the prydden/ vthan man vth-
 ploökar Bladen/ och sätter ett eller tre
 tilhoopa : Allsā ock/ ändoch man skal
 pryda sigh och hålla sigh reen / moste
 man doch icke på en tid inföpa alt
 sinnet / som man seer / och bäära thet
 på halzen/ Ty ther igenom worde my-

Am

15

sit smycke wanflapat / som wäl sfi. Far
 sigh elies / och är medh sinne högferd
 een friggelse i ärliga Menniskors ås
 syn / vthan man skal retta sigh effter sitt
 Stånd och effter Pungen / och köpa
 thet ena effter thet andra. V. Säs
 som thenna Blomstren/ehuru sköna the
 äre / doch icke kunna fördöla theas ons
 da lucht i Stjälkarna och blaaden: Alts
 så wil Gudh / att sköna Pijgor vthi thes
 ras Lefamens prydelse / skole tencia tils
 baaka och besinna / hwadan the äre
 fomme / hwad the äre / och hwadh the
 skole warda / att the äre icke annat än en
 Jordklump / och en illa lochtande Mats
 kasäck / och skole för then skul skyn hogs
 modigt smycke. Och att man icke må
 tencia / lijla som wille man hielpa til
 att förswara prääl / öffuerflödighet och
 hogmood / och göra ena Dygd ther aff /
 så skal man weta och merka thenna
 effterföljande Reglar. I. Att smyckia
 och

och pryda sigh/ fröna sigh/ tvåå sigh
och hålla sigh reenan / är icke alena in-
gen Synd / vthan är een vthwertes
Dygd / hwilka Gudh kommer årliga
hogh vthi sitt Ord/ och iher om wij
haffuom många befallningar / Eccle-
siastes Salom. 9. Cap. Låt tina kläder
alltid wara hwijsa och låt icke fattas
alua vppå tit Hufuud. Rom. 13. Fors-
ren köttet. 1. Timoth. 2. Jagh wil att
Quinnorne skole klåda sigh i höfflis-
som klådebonat / medh blygsamheet/
och fnyfheet. Proverb. 31. Iher Salos-
mon roosar ena dygdesamma Quins-
na/ prissar han henne och så för thenna
renligheetena / hwitt Silcke och Pur-
pur är hennes Klådning/ Hennes pryde-
ning är att hon är reelig och flitig.
Genes. 24. Warder Rebecca smycke
årliga ihogkommit/ då Abrahams Tjå-
nare förårade henne medh ett gyllene
Annespånne/ hwilket haffuer varit/ för-
vthan

vtan alt twiffuel / ett besynnerligt
 skönt smycke hoos the Cananeiska
 Jungfrworna / och medh tw Armband
 på hennes Händer / som wogo tina
 Sifflar Guld. Ther står ock Jer. 2.
 att Gudh säger sielss / Förgäter dock
 icke een Jungfrw sina prydelse / en hel
 ler een Brud sitt Hufwudsmyncke.

Hezech. 16. ther Gud wil förtälja sina
 welgerningar / som han haffuer bewiist
 Jerusalem och Judomen / beskrifuer
 han them vthi een wäl beprydd Jung-
 frwos Liiknelse / och säger : Jagh twåde
 de tigh aff tinom Blood / och smorde
 tigh medh Balsam / och klädde tigh
 medh stickada kläder / och drogh sköna
 skor vppå tigh / Jagh gaaff tigh sköna
 kläder / och gaaff tigh Silkesdook / och
 pryde tigh medh Klenodier / och laade
 Smijde vppå tina Armar / och Rådior
 om tin Hals / och gaaff tigh ett Anne-
 spanne i titt Anne / och Örnaringar

tijn

sin Dron / och ena sköna Kroona.
 Summa tu bleffst beprydd / med Guld
 och Silffuer / och beklädd medh bästa
 iynkläde / Silke och stickat werk. Ans
 och thetta smycket moste altsamman ans
 eliga förstås / så hade Gudh dock icke
 agt sig thet sielssuom til / att han ha
 e så smyckat them / om thet hade icke
 varit honom behageligt / att man håle
 er sig reentliga och wäl medh sine
 kläder. 2. Dock skal och måste
 man hålla en åtskildnat emellan Ståns
 erna / och hwar och en bör smyckia och
 kläda sig efter sit Stånd / På thet
 ingen Dordoning och förargelse / förach
 else / nje / hemligt haat / awund / ypper
 och mer thet aff följer ibland Ståns
 erna / såsom förfarenheeten siundom
 thwisar. Kysare och Konunga
 Döttrar haffua medh retta föregången
 thet smycke / att the bära thet aldra her
 gasta och kosteligasta. Näst efter
 them

them fölier / Förstas Stånd / sedan
 Greffuats / Friherrars / Riddares och
 Adelmans Stånd / ther inne alenid be-
 hållas en retmätig proportion, med
 dräckt / klädning och smycke / effter
 hwart och ett Stånds högheet och
 wärdigheet. Sammaledes bör the
 och ske wthi Borgerligt Stånd / effter
 som hwar och een Christelig Jungfru
 är född / antingen hon är ens Andels-
 Mans / eller een annar Borgers
 Datter / ther effter skal hon och renlig
 hålla sigh medh kläder och smycke
 Giffue Gudh att then Christeliga Öf-
 uerheeten icke aleena uprättade ena ge-
 da Ordning öfuer heela Riket / och
 och medh floore alwar hölle ther öfuer
 förrethan något anseende til personens
 wisseliga funde Christelige Förelärdre
 medh bättre samwet och bättnat i ther
 Hushållning upföda theras Döttrar
 och komma them til ähra. Thenna öf-
 skildn

fildnaden finner man 2. Samuel. 13.
 Her scriffuie ståår om Thamar Da-
 uids Datter / att hon hafuer hafst vps
 på sigh en skönan brofotan eller besats
 en Riortil / såsom ock alla Konunga
 Dötrar på then tiden plögade hafua/
 å länge the woro Jungfrur. Ther
 off kan man förnimma / att aleena Ko-
 nungars Dötrar / för alla andra som
 woro i lägre Stånd / hafua hafst bro-
 fota Riortlar / eller Kläder medh åtski-
 deliga färga. 3. Medh Klädning
 och klädebonat skole Jungfrur och Tj-
 gor skicka sigh effter tiden / In hwart
 och ett ting hafuer sin tiidh / säger then
 wise Predicaren Salomon: Cap. 3.
 Plantera / byggia / gräta / lee / klaga /
 danka / hwart och ett hafuer sin tiidh /
 Therefore wille the icke skicka sigh / att
 Jungfrur vthan åtskidnat wilia alla
 dagar ianctia och frööna sigh. På
 Högtidz dagar och Söndagar skole the
 S
 recnsis

reenliga komma til Kyrtia/ock smycki
 sigh/ såsom ock Ysraeliterne/ Exod. 19
 måste tvätta theas kläder / och helg
 sigh/ tå the wille gåå fram för Gud
 wid Sinai Bårg / och höra Lager
 Men på Söknadagarna eller Arbet
 dagarna är thet icke aff nödenne/ En t
 haffuer hwar och en sitt arbete til a
 göra / att man icke kan sköta sådan
 smyckning / Altså ock når man warde
 budin til Bröllop / til Gadderstap/ oc
 ärliga Gåstabad / eller tå een alme
 Landzfrögd warder vthropat/ så är the
 rett och tilbörligt / att hwar och e
 smycker sigh efter sitt Stånd / Me
 wilia sådant göra tå tiden kråffuer/ at
 man skal seia / såsom vthi sina Förä
 drars och goda Weners siwldom oc
 dödh / eller vthi almenna Landznödh
 thet wore icke aleena dårligt/vthan oc
 ett teckn til ett obarmhertigt / och säker
 hierta emoot Gudz befallning: Gråte
 med

medh them som gråta. 4. Jungfrar
 ole skicka sig medh theas kläder och
 hwertes smycke/ effter theas Faders
 ndz bröf och ärliga seder / och låta
 en nyia Munskren fara/ som vthländis
 och fremmande Golt bära/ther inne
 ett stort seel i Tysland i thessa
 agh/ ther wij dock finnom hoos Heds
 st Golt/ att the hålla ett lijka sätt vthi
 theas Land/ och sättia icke theas Gör
 ldrars drächt och munster medh kläd
 ing tilbaaka/ eller ther wid skänkas/
 ch än vppå then tiden / då the haffua
 ägot til att beställa i fremmande Land.

Man skal bruka måtteligheet i
 kläder / och icke bära förmykt smycke
 vppå sig / på thet man i enom skönom
 t smyckiendom lefamen/ må oc merka
 Hiertans inwertes smycke / som står
 vthi Gudz retta fruchtan och i Christes
 iga odmiukt / Ty ändock hwario
 Stände bör sitt smycke/ så bör thet dock
 Gij hålles

hållas medh sådana måttelighet / at
 wij achtom att stältheten och högfär
 den som är i oss / icke vthdriffuer öd
 minstena / hwarföre och then helige
 Scrift/när hon wil tala om Konunga
 Dötrars herliga smycke / så inmånge
 hon och Hårbånd och Linfläder. \ S
 haffuer och H Erren Gudh sielff giord
 våra första Moder Eve en Riortil af
 skinn/hwilkin haffuer varit henne een år
 lig klädning och godh noot / Genes. 3
 Och ändoch then ena moste för sit
 Stånd skul bära ett käfteligare smycke
 än then andra / så skal doch hennes hjer
 ta icke hengia ther wid / vthan tuchten
 blygsamheten / ödmuetheten enoo
 ringare personer/skal lysa igenom smyck
 et/såsom man låås om Escher och Ju
 dith. Och att här vthi hålles måtte
 lighet/haffua the gamle Romare haff
 legem Appiam, ther inne war alwar
 liga budit / att ingen / churu rijs hon
 wore

pore / skullit bára öffuer ett lood Guld
 ste smycke. The Spartaner tilstads
 e aleenast them vppenbarom otuchtis
 om Säckiom och Horom / att the
 måtte brwfa stoort och öffuerflödigs
 mycke / wille ther medh göra theras ärs
 gom Hustrum och Dötrom ena
 edmielse / och beweckfa them til måttelis
 ta prydning. När Jungfrwr nu bes
 enskia och brwfa thenna Reglorna i
 heras smycke / och ther hoos hålla sigh
 enliga i twättande / baadande / ombins
 ande och flåttande / att skittinheeten
 warder förtagin / så är man wäl til
 ridz medh them.

X V.

Nu följer then fäntonde
 Dygden / Mätigheet och Nycterheet /
 När een Menniskia håller sådana mått
 medh sinne begärelse och lusta i Maac
 och Dryck / att Böönen och hennes
 dagliga arbete i sinne kallelse icke wars
 der

Ruta hortensis,

Rutan.



er förhindrat på then ena sidan medh
 ropfens öfuerflödiga ladning / och att
 vellsan och roon vppå then andra sidan
 icke warder förstörat genom förmyfin
 gungar / såsom wij kunna ytterligare
 se i thenna Dygdennes application
 medh then adla RVTAN. I. En
 såsom man måste såå Rutan i Wåas
 ennes första begynnelse / så Dagh och
 Natt äre lika långa / att hon thes bättre
 nå komma vp och växa : Alltså / måste
 och Barnen wänias til thenna Dygdes
 na aff yngdom / förr än the lära kenna
 Werldennes wellust och fräseligheet /
 och man måste icke tilstädia them för
 myfna bröfssyllan. II. Såsom
 Rutan växer gemeenliga bättre i soola
 lijn och i törre rum / än när hon står i
 fecta och weskafulla Jord / och hon kom
 ner sigg än så bättre före / när man
 tröör i wassa thet vthi : Alltså bewijs
 ar och thenna Dygden sigg hoos fete
 S iij tiga

tiga nödtörfftiga Rennistior / som icke
 haffua mykit öffuerflödigt til att tåra,
 och the ther kenna mootgångens och
 förfödeliens hetta / Såsom och then
 skarpa Korffens och Siwldomens
 Ålsta / gessuer mesta orsaakena til att be-
 wiisa thenna Dygdna / Ther elie
 twart emot werldz rijsedomis fätna,
 wållust och herlighett / upåggia och re-
 ta til dagliga bröckfyllan. III. Såd-
 som Kætan behåller thenn wid lijsfuet /
 som haffua fått förgifft i sigh / och om
 man åter henne tilförenne / så affwender
 hon Huggormars och Snofars fö-
 gift (therföre när Wiselen eller Lelate-
 ten wil strida moot Huggormen / så
 sterker han sigh tilförenne medh Kæta)
 hon fördrijsfuer och Huggormar och
 Daddor / Therföre planterar man henn
 ne hoos Saluian / vnder hwilka the es-
 lies gerna boos / Hon tiåner och emot
 Gallande sou / och skerper synena: Alltså
 för

erlänger och Nycterheeten enom sitt
iff och förtärer många Siwldomar/
orddriiffuer Dieffuulen then gamla
Ormen/ som Christus säger Matt. 17.
Thetta slags Diefflar går icke oth/
than medh böön och fasto. Hon bes
arar och Menniskiona för förtaal och
t ondt rychte/ Hon tjänar och så emooe
Dryckenskaps fallande Sort/ och es
loot förarmelse i ålderdomenom / och
wilkin som ater thenna Kwan / thee
r / håller sigh i spåkt måttigheet och
Nycterheet / han kan bekomma ett
arpsinnigt förstånd/ wi sdom/ konst och
ett gått minne. Här til förmanas
u alle Menniskior/ besynnerliga unge
folk och Jungfrwr / icke aleena aff
iellfua Menniskiones Natur/ som lär
er sigh medh litet nöya/ vthan och aff
Gudomeliga och Menniskeliga scriffe
er. 1. Petri 5. Waren nyctere och
oaken / ty edher Fiende Dieffuulen
går

går omkring såsom ett ryltande Leyor
 söliandes hwem han uppsweta kan
 1. Timothy. 3. Hustrurne skole wara å-
 lige/nyschre/troogne i all ting. Eyrat
 38. Cap. Öffuersoll tigh icke medh a-
 lahandas wälsmakande mat / I
 hwilkin som måtteliga äter / han leffuer
 thes längre. Alltså haßua Patriar-
 chernes Barn för Syndfloodena / v-
 than twissel / förhållit sig hwæter oc
 måtligt / såsom man kan merkia aff the-
 ras långa leffuerne / och aff annat me-
 ra / att the haßua haße thesas föda alen-
 na aff Kender / Örter / Fruchter oc
 Wate / och hållit sigh ifrå Röttatande
 hwilket warde them aldraförst effen
 Syndfloodena tilstade / Genes. 9. Så
 som the ock icke haßua haßt eller druck-
 tit Wijn. Jeremias vthi thet 35
 Capitel / prijsar the Rechabitiska Dö-
 trar och Quinnor / och säger / att the
 haßua icke druckit något Wijn i alle
 thesas

theras Liiffz dagar / medan theras Gas
r och Faderfader hade begärat thet
f them i theras yttersta / och så man
wille nödga them och sätta them
Bijnet före / så kunde dock ingen öffuer
sala them ther til. Gellius scriffuer
pro 10. cap. 23. att the gamle / som
haffua för honom scriffuit om thens
Komerska Goldsens maat och klädebo
at / the tungöra / att thet Komerska och
italianiska Quinsfolket / haffua i alla
theras liiffz dagar hållit sigh ifrån Wijn
drickande / och att thet haffuer worit
förordnat / när the kommo til theras
Släkt och Wäner / eller Wenerne til
hem / haffua the fost hwar annan / om
de så hade druckit något Wijn / wordo
de röge aff lochtenke och andanom /
som och Valerius Maximus ther
scriffuer lib. 2. Theslikes wil
man och säga om the Syriska och Pers
ska Quinopersoner / att the hålla sigh i
thenna

thenna dagh ifrå Wijn. Men ånd
driicka Wijn är ingen synd för Gudi,
warder doch måtigheten och affhåll
sen ifrå öffuerflödighetenne här in
loffuat / och wår om Jungfrw in fö
scriffuin til att efftersölia.

XVI.

Then sextonde Dygden /
Jungfrwliga Ryshet / när een M
nistia / som är wthan Achtenkap / hål
sigh reen inwertes och uerwertes til Kr
och Siäl / förwthan några besmitte
och beblandelse medh androm / och
than vpåggelse til lusta. Hwilt
Dygd lijnar sigh ganska skönt me
then äbla Rosmarijn / then hwar m
wål lenner. I. En / såsom Ro
marijn gessuer ena starka lufflig
lucht ifrå sigh / och pryder Jungfrw
Kranzar wäl / Thersöre hålla the
mylie off henne : Alljä födrer och kn
heten på honom / som i henne össw
sigh

Resmarinus Coronaria,

Resinarijn.



B

sigh/ ett gauska herligie Namn och
 floort loff / och pryder unga Swenar
 och Jungfrur öfuer och wäl / som Si-
 rach säger Cap. 26. Ingen ting är ko-
 rare på Jordenne än een tuchtig Quin-
 na / och intet kosteligare än een ky-
 Quinna. Een dyelig Quinna the-
 ther from är / hon är såsom een klack-
 Lampa på them heliga Ljossaf-
 nom. Och then Hedningen Bacchy-
 lides säger: Såsom när eens Wen-
 nissos beläte haffuer intet Huf-
 fud / eller Ansichte / så är intet liwffligit på
 heela Kroppen / lika så är thet ock / na-
 ingen kostheen loff är i enne Wrennisk-
 så achtar man henne alzintet / fast hon
 än elies haffuer goda ärliga seder.

II. Såsom Rosmarijn / fast hon
 är wordin törr / behåller hon litwäl sin
 färga och lucht: Altså ock / fast än kost-
 heeten är i enne Hedniska Jungfru / som
 icke haffuer thens helige Andes

Tren

Ironnes must och krasse/så är hon dock
 ömmydd och löst wård effter sitt mått/
 som Hedningarnas Loff och Exempel
 kan thwijfa. III. Såsom Kosmas
 och Damian weyer aldrastönast i Soolenne/och
 som stras två reesor om året / om
 Våren och Hösten: Alltså hwar rett
 kyskhheet är i enne Menniskio/ så låter
 hon aldramest see sig i enne Mennis-
 ka/i glädies och wällustenes tijdh/när
 man haffuer alt öffuert noot/och lessuer
 glädie. Är een Menniskia kysk / thet
 kan man så wäl mercka / En sköndt
 otuchtiga Hierta kunna icke dölia
 heras öfkyshheet / En när thet går off
 effter wårt sinne/ så wardom wi gerna
 noot vilige. Een rett kysk Menniskia
 öffwar sina kyskhheet två reesor i sitt
 leffuerne / thet är/icke aleena i Ungdoms
 årens och Jungfrudomens Vår/
 utan ock i sitt Ahtenskap/En een rett
 kysk Menniskia är icke aleena kysk när
 En hon

hon är ogiftt vthan hon bewarar ock si-
 lekamen i Achtenskapet / aleena sinor
 ähta maaka / och ingom androm.

IIII. Såsom man gerna och med
 besynnerliga lust smakar then Mac
 och Dryck som är tilredder med h Kos-
 marijn : Altså bidia eller frija ock ärl-
 ga Manpersoner aldrakelst thdr / som
 the kunna bekomma / icke aleena Mac
 och Dryck / thet är / mykit Godz oc
 Rijkedomar / vthan ock ther hoos c-
 lyktan ähta Maaka / thet är / ena god-
 Hustru. V. Såsom Kosmarijn

fördrijsfuer en illaluchande Ande och
 Hosa / och affwår alla Hustruden
 pålda Plottar: Altså fördrijsfuer Kys-
 heeten then inwertes illaluchande på-
 tian / och thens otuchtiga kärlecken
 flamma taal och wijsor / och tager ifr
 Menniskiones sinne och förstånd / alla
 pålda / syndiga flytande tankar och å-
 hälsuor. Thenna Dygden är een af

th

de aldrasförmeligast / som lyder til
 Jungfrurs Arakron / om hwilka alla
 nga Piigor skole besluta sigh / att the
 låge henne bekomma / och behålla seg
 i lysketennes Lamp in til then tje
 en / så the warba gese i Ahtenskap.
 En ther står icke aleena Natursens
 agh / aff hwilka Hedningarne haffua
 git theras förmaningar / vthan ock
 budz Ord vthi thet siette Bodel / Tu
 alt icke göra Noor / thet är / Wij skos
 na frucha och älska Gudh / att wij
 offeliga och tuchteliga leffuom. Och
 Thess. 4. Thetta är Guds wilie / edher
 delgelse / att i vndstygn Bolerij / och att
 war ock en aff edher weet behålla sitt
 hat i helgelse och i åhra. Ther til
 omma alla lyska Jungfrurs Exem
 el / som skola lysa för våra Jungfrur:
 Såsom / fram för alla andra haffuer
 den heliga högedegåffuade Jung
 frun Maria medh reita föregången /
 L iii hwil

hwilken aff de helliga Euangelister näm-
 gra reesor warder kallat een Jungfru
 och hon witnar sielf för Gudi och An-
 gilen Gabriel/ Luc. 1. Att hon wiste af
 ingen Man/ Therföre kunde hon
 icke förstå sig ther oppå/huruledes hon
 skulle kunna warda fruchtsam. Det därefter
 dock Joseph hennes trolofsuade Man
 så han märckte att hon war haffuande
 hade wel en misstäncka om henne / dock
 orsechtade Angilen Mariam i Drömen
 nom / och gaaff tilkenna / hwadan hon
 hade bekommit denna fruchtsam / o.
 hwilken then war / och frujade alltså hen-
 nes åra/Matth. 1. Om Rebecca sååm
 Gen. 24. att hon war än så een Jung-
 fru/ och ingen man hade fänt henne
 Therföre haffuer hon ock burit sin
 frukt medh åra/och bewarat sin Jung-
 frudom til thes Gudh bestärde henne
 stönan Brudgumma. Samma lö-
 gaffuer ock loth sinom vådom

att the än så icke hade kende någon
 man/ Gen. 19. Vithi Domara Boos
 en i thet 21. Capitel/ står att i Jakes
 thi Gilead wordo funne fyra hundras
 e Piigor/ som wore Jungfror / och
 hade icke legat hoos någon Man / och
 wore doch alle Manwuxne. Sara
 Raguels Datter wiinar för Gudh i
 sinne Bson/ och säger: Tu weest H. Er
 ne / att iagh haffuer ingen Man begås
 at/ och haffuer behållit mina Siäl rees
 ifrå all ond lusta/ och haffuer aldrig
 hållit migh til otuchtigt / lätferdigt fels
 kap/ men iagh haffuer samtyckt att tas
 ha en Man i tinne fruchtan / och icke
 i förwetenheet. Tob. 3. I hamar/ then
 Kongliga Fröyken / Dauids Datter
 och Abselons Syfter/ så Ammon talas
 om henne til i odra/ sade hon: Icke så/
 min Bröder/ förlrenet migh icke/ Ty så
 olägar man icke göra i Israel / gör icke
 en sådan galestap/ hwar skulle iagh
 bli

bliffua för minna blygd? Och t
 gjorde såsom en Däre i Ysrael / Tal
 heller medh Konungenom / han neeka
 migh tigh icke. 2. Sam. 13. Vth
 Kyrlionnes Historia och Catalogi
 Sanctorum finnes många sådana Ex
 empel. Dorothea een Alexandrin
 Jungfru / wardt mykit plågat aff Ga
 lerio Maximino för hennes dyelig
 skapnat skul / men på thet hon måtte be
 wara sina Jungfrwliga åhra / haffue
 hon om Natta tid dragit hemliga bort
 vthi annor rum / thet Christeliga och
 ärliga Meniskior bodde / och öffuer
 gaff sitt Gådernelar / och alla Håffue
 som hon thet hade. Euseb. lib. 8. c. 17
 Hon scriffuer och så / lib. 6. cap 6. at
 vnder thens Romska Kysarens Se
 veri Regemente / war een kysst Jung
 fru i Alexandria, som heet Pantamie
 na, hwilfin stridde hefftigt för sin Jung
 frudom / emot the otuchiga Hedman
 gar.

ar/ och ändock Domaren Aquilla
t ynkeliga slå hennes Lefamen / och
otade/ att han wille öfuergeffua henne
inom Tiānarom / til att bedrijsfua thes
ns mootwilligheet medh henne/hassuer
on doch medh Christeligie swaar förs
parat sina kyscheet / hassuer ock förra
dit att man hassuer gutte hett siwdans
Wæn öfuer hennes flöia Lefamen
förbrände henne/ etc. Agnes/ een
romersk Pijga wid tråsten åår/ wardt
Simpronio affslad naaken/ och them
Christom til ett vppenbara Spectac
l och försmädelse förord vthi ett als
tent Herakles / för thet hon wille icke
smectia hans otucht / men Gudh bes
varade henne vnderliga genom Ans
larnas beskeruelse/ och gaaff henne be
ständigheet både i kyscheet och i Chris
eliga bekennelse/ som Ambrosius sä
er de Virginitate. Agatha/ then hes
ga Jungfrun / wardt tiltalat aff
Quin-

Quincino them Siculaniska Land
höfdinganom om otucht/ medh floorn
åros tilbivdelse om hon wille samt
fiat / Men hon är bliffuin bekendigt
lystheetenne. Eugenia / Wergem
starens Datter i Alexandria / drog
ena Munskappa uppå sigg att ho
kunde således bewara sina åra em
Kensaren Commodum, som lade sig
effeer henne. Vthi Hedniska Hist
rier finner man ganska många Exem
pel/ men besynnerliga är Brasilia D
rachina berömd / hwilkin tå hon i s
Jungfrödom war medh andra Quin
personer fångin i Kriigh/ och wardt a
sechtat til otucht aff enom Krigsman
och tå hon sågh att hon kunde icke war
sigg för honom/ sade hon/ att hon wist
ett Gråås/ hwilkin som ther medh gni
der och stryker sigg / han kan icke göra
såriger eller warda skuttin / thet wil
hon först wijsa honom / Men thet wa
inte

ett. Krigsmannen warde glaader/
loffuade han wille sloona henne/ om
det wore sant. Hon plackade ett
råds / thet första hon fan/ och gneed
ther medh vppå sin halz / och baad
om förjöfka thet på henne / och hug-
g frimodeliga til/ hwilket/ så han thet
förjöfke/ hugg han henne huffuudet aff
moot sin willa/ Så merkte han/ att hon
gjorde thet gjorde til att förswara sina
sina. Plinius lib. 28. cap. 2. och Valer.
Maximus lib. 3. cap. 1. scriffua om
den Vestaliska Jungfru / som heet
uccia, att så man en tiid mistenkte
honne/ lijka som wore hon icke kyst / och
wardt ther före hårdeliga skyldt / togh
hon ett såld / och gjorde thenna önskan
ånga Wennstiors närwarelse/
sina Gudinna Veltam, hwilka hon
ante i Rom: O Vesta, om iagh haff-
er altid i dinne Gudytiens brölat rec-
sa och kyska Händer / så länge iagh
haffuer

Haffuer tiänt tigh/ tå förslaffa thet
 att iagh kan bära Wain medh the
 Sället vthu Tyberis Flood in i
 Tempel. Tå hon hade thet sagt/he
 tade hon medh Sället wain vthu
 denne i Rom/ och Naturen weck eff
 hennes begäran / att hon baar Säl
 fult medh wain in i Templet. I
 Phædon wardt ihjelslagen off the ti
 tige Tyranner vthi ett Gåstabo
 Athen, wordo hans Dötrar / som
 ro än tå Jungfrwr / affslädde naak
 til att bedriiffua thetas stucht me
 them/Tå nu the arma Jungfrwr så
 att the moſte liida wäld off them T
 rannom/ och att the kunde icke vndfo
 ma them / begärade the/ att the må
 förſt en gång få gåå vthi i Gården/
 tå thet wardt them effterlätit / häng
 the ſigh hwar wid andra / och ſprung
 alle vthi en Brunn i Gårdenom/ o
 fördränckte ſigh. The Lacedæmon

och Messenier hade en sidwana emels
 i sig / hwilkin the hade hållit i län
 en tidh aff gammal wenskap / att
 den eena Staaden sende them andra
 bliga en floora hoop Jungfrwr / til
 ena besynnerliga högtid / til hwilka
 man brölade Jungfrwr / men så the
 Messenier wille en tidh til otucht
 åldtaga fernetio Lacedemoniska Jung
 wr / och ingen aff them wille samtycs
 a ther wthi / så wegrade och warde the
 så redeliga / att the låte alle ther off
 sit lif. Wthi Krönikaerna fins
 er man ock Exempel / En man scriff
 er om Pulcheria Kysarens Theo
 osij Secundi Exster / att hon haffuer
 varit så lyf / att hon icke haffuer welet
 ärtläggia sin Jungfrwdom. Och änn
 och hon hade tagit Martianum til äch
 / på thet Kijet komme til honom /
 affuer hon dock thetta betingat / att
 an icke skulle röra henne / är alls åstend
 B bliffu

bliffuin i sin Jungfrödom. Samma
 meening haffuer man ock om Cund
 gunda, een Pfalzgrefwinna / född a
 Frankoska Konungliga Släkt / som
 hade Henricum Secundum til ächte
 att hon i sitt Achtenlaps Stånd m
 ste dock icke sin Jungfrödom / såled
 worde hon på samma tidh berömd f
 sina kyskhet skul. Men ther em no
 på thenna tiden.

XVII.

Then siwettonde Jungfrö
 Dygd / är Spaarsamhet och Nö
 samhet / När een Mennistia låter sig
 nöna medh thet när warande / som Gud
 haffuer bestård / kan lätteliga bära a
 mod och annan skada / och håller th
 til råda och förwarar / hwad man ha
 uer bekommit medh Gudh och ähr
 och ther aff utgeffuer och förtärer /
 mytit som nödtörften fråffuer / såsom
 man kan see aff theuna Dygds listne
 med

*lavendula & spica
domestica,*

*lauendel och spica-
nardus.*



medh Lawendel och Epicanardus.

I. En såsom thessa två adla Örtar
 äre hwar andra til substantien och
 krafterna icke mykit olijka: Alltså
 man ock icke skilja thessa två Dygden
 na Sparsamheetena och Nögsamheete-
 na ifrån hwar andra / fast man them
 åtskilja skal. En hwilken som är spa-
 sam / han er ock wisseliga nöyesam / och
 medh ett måtteligit til fridz (vnbanta-
 gandes the giriga / hwilka wij hiit icke
 dragom / En the äre icke sparsamma
 vthan farige nidingar / the gessua
 heller thet som åhran och nödtörft
 thet fräffuer / the kunna aldrig wara
 mätte) och thet emoot / hwilken som
 nöyesam / han kan thesse lättare hålla
 thet til råda / som han haffuer.

II. Såsom thessa Krydden grön-
 skas om Wåren / och sedan blomstra
 mitt i Sommaren / i Hödmånaderna
 och Skördamånaderna Auguko, oc

man samlar man thetas Blomster / och
wärfar them sedan heela året: Allisä
mal och theenna Dygden yttre sigh i
ungdomenom hoos unga Jungfrur
och Piigor/och man skal i the första års
tiden / icke vpsöda sina Dötrar förmykt
åseliga/ vthan låta them stundom nås
att fattas/ och affspissa them medh een
mjöcke Brödd och en dryck Wain/ att
de så småningom kunna låra lijda ar
nod och trång / En man kan icke wets
hwad för ett hårde och skarpe wäder
framtiden effter Föräldrarnas dödh/
man blååsa Barnomen vnder ögonen/
om the nu så warda wande i ungdomes
om/att the moeste mista/thet the gerna
lade/ så kunna the sedan theste bättre/
år the begynna ndra och berga sigh
iellfue / gessua thetas grööda ifrå sigh/
och haffua i thetas ålderdom/ en Aeras
pening/ Lärpening och Nödpening/
och ther medh theste rikeligare tiåna
B iij sigh

sigh sielfuom och androm til goda.

III. Såsom Læuendel och Spicardus / fördriiffwa Wäder i Lijsfuen Golasott och Watusott / när hon begynt / och wärmer then källda Maggan : Alltså fördriiffuer och Sparsamheten hogmodigheetennes / godtyckthetennes och äragirigheetennes inuertertes Wäder / hon borttager och så girigheetennes Watusott / medh mykit inföpande / lånande och borgande / med herliga och fästliga bygningar / och hon wärmer och sterker Maggan / the år / hon föröfar Köölet och Hwshåldningena / och skaffar Förråd emot alla kända källda feel och brister / som ther inne finnas som scriffuit står i Salomonens Ordspråk Cap. 13. Rättedon warder liden / när man honom förslöfar / men hwad man håller tilsammans thet warder stort. Och Hesiodus lærer :

Adde

*Adde parum modico, modico superad-
de pusillum,*

*Tempore sic paruo, magnum cumu-
iabis acervum.*

Ther är:

gg litet til litet / och gör ther titt /

Och håldt til råda medh alla sliet /

man får en tidh skal nu försötia /

Ther lilla skal sigh fast föröta.

Den ändoch unga Jungfrwr och Pils

r / haffua än nu intet vnder Händers

/ så länge the äre småå och i theas

öräldras Brödd / så skole the doch

medh litet begynna lära / och skole taga

ett fer gått och til tacka / hwad theas

öräldrar förskaffa them til Goda

taat och Dryck / Kläder och smycke /

skole låta sigh nöya medh ringa

pyls och Kläder / icke fräffia och bes

tra alt thet the see och höra / betrach

ndes / att theas Föräldrar kunna off

wara fattige / the ther näpliga kunna

B iij

sa

så mykit kraffua i hoop och förverffua
 som the haffua behöoff til then daglig
 koston/ och om the skulle för tina hoo
 ferd och kostelighete sätta sigh i firo
 gäld och skuld/ så moße en thet sedan m
 sta efter thetas dödh / och settia Ar
 uagodget ther til i betalning. Therfö
 är thet mykit bättre man rettar Mu
 nen efter Maatsäcken och tårningen e
 ter näringen/ och är til fridz medh lita
 är ock mykit bättre roo ther hoos / so
 Enrach säger i thet 41 Capitel/ Th
 som bär gar sigh medh sitt arbete / o
 låter sigh nöya/ han haffuer ett roolig
 leffuerne/ Thet är finna en Skatt ö
 ner alla Skattar. Att sätta h
 många förmaningar och Exempe
 thet görs icke synnerliga behöff / Ch
 rus befalar / men skal samla tilhoo
 the öfuerbleffna stycken / att the i
 försäaras. Och Paulus säger Ro. 1
 Trachten icke efter högga ting / håll

e mykt aff edher sielfua/ vthan hals
 i edher lijka medh them som ringa
 e. Til thenna Dygderna haffuer
 en heliga Jungfruen Maria waane
 hi yngdomenom / Therefore kunde
 hon ock gessua sigh til fridz / ty vantage
 t hon war aff Kongliga Släkt / och
 ar höghre ärat aff Gudi än alla
 Luinspersoner / som woro / före och effe
 r henne. Hon war ock wiss ther vp
 / att hon war Gudz Moder / doch
 alade hon icke i Bethlehem / trätte ock
 e medh Verdenom om thet Herligas
 Kænnet / och then blöcsta Sängen /
 han togh ett litet rum til goda i Stala
 / tackade Gudi / att hon hade ena
 rubba / vthi hwilla hon kunde laggia
 Beridens Tressare / medan hon sågh /
 t ther war elies innet rum. Lucæ 2.

XVIII.

Then adertonde Jungfru
 dygden / är Milohet och Hielpesam
 heet /

Narcissus,

Narcissenrosen.



/ när een Menniska Declrar medh
rom thet som är hennes eget / och
per them aff naturliga eller gudor
iga förplichtelse / ehwar och enär
ne bör/så mykit/att både farghetten
ågodelarnas förslöösning / kunna
flys. Medh theenna Dygdenne
nas Narcissus Dioscoridis, Mars
en Koosor/hwilka äre gansta sköna
mster/stundom hwijta/stundom pur
sfärga. I. En såsom theenna
mstren gemenliga gerna aldrabäst
skönast wäxa på högga Bärgr: Alts
kan och skal theenna Dygden besons
liga bewijsa sigh vthi höghom
ongligom / Försligom / Adeligom /
ldigom och rijfom Menniskiom / the
er mytit ågha i Werldenne / en hwila
som mytit haffuer / han kan och skal
ste rijfeligare låta sina fällor vtflys
En aff fattigom / ringom / Hwef
nom / Tienstafolke och Dagelarlom /
kan

kan man icke mytit tiggia. II.
 som ihenna blomfren haffua ena g
 ssa herliga luche: Allså gör the
 Dygden Welgerningesfolke/ ett en
 wijda berömdt Namn/ så att the
 rykte tränger sig igenom skyn in
 Gud; Ansihte / genom fattiga
 nissiors bööner/ och behagar Gudi
 såsom Epistelen säger til the Hebr
 Cap. 13. Förgäten icke göra wäl
 medh deela/ I y sådana offer teckes
 di wäl. Så wil och Gud; Son
 uppenbarliga berömma uppå the
 tersta Dagen för sinom Fader / alla
 heligom Aenglom och Wrenniss
 Matth. 25. Jag haffuer varit
 groger / och tu haffuer giffuit mig
 ta/etc. III. Såsom ihenna bl
 firen upweela alla hårda såår och b
 dar / uthdraagha Pisslar och T
 uthu sååren / lena brand och podag
 skan sweda / när man stöter Rooten

förmånger henne medh Honig :
så vpwecker mildheeten i enne Mens
kio/ girigheetennes hårda Knullar/
vilka tilförenne haffua varit hårda
mot thet fastiga Folket / och dragit
til sigh. Men vthdrager ock Gudz
wredes och förbannelses pijlar / som
haffua varit öffuer the obarmhertigas
dž/och bårtwender them. Och medh
ilgerningom och hielpesamheet / kan
man vthsläckia sina Fienders / oemä-
ls / motwilligheet och wredes eeld
brand/som Paulus säger Rom. 12.
om tinom owen hungrar / så giff hos-
om maat/ törstar honom / så giff hos-
om dricka/När tu thet gör/ så försam-
tu glödande Kol vppå hans huffs
d / Ja / ock Gudz brinnande wrede
släckes genom Almosor / när man
andar Honig/ thet är/ öffuerflödiga
kedomar / medh thenna Dygdennes
oot/thet är/medh Tronne/ ty Trons
X
ne ferz

ne förvithan/täckes ingen Gudi. M
 ändoch Christeliga Jungfrur kun
 icke wäl och rufeliga döffua then
 Dygderna för sigh sielffua / medan t
 haßfua än na intet egit / vthan äre v
 theras Föräldras brödd / och stole
 likwäl vthi theras ungdom begynna
 wisa sigh wenliga och wälwilieli
 emest fattigt Folk och fattiga Gad
 löösa öffuergeßna Barn / och vni
 them gerna alt gätt / bidia för the
 hos sina Föräldrar / och medh en go
 wilia gerna bära til them then Alm
 sa / som Föräldrane wilia geßua o
 vna them / och sanka tilhöopa hwa
 som aff försummelse kan förzätas / fö
 rotna och bärkastas för hrendar / th
 medh fattigt Folk kunna behielpa sig
 och i rettom tjd medhdeela them the
 til thes the sielffue / när the äre vp wä
 te / kunna bättre hielpa them aff there
 egit. Ther til råder nu ock näst ande

Chri

pristin afdramäst Gudz Ord. Eys
 ch 7. Räck them fattiga una hand/
 jaice 58. Lätt them hungroga finna
 t hierta/ och mätta the älcnda Siäls
 na. Rom. 12. Deelen edart til the bes
 ras nödröfft. Alltså haffuer Las
 ha giordt/ Victorum 9. een Christi
 riunginna i Joppen/ Hon war full
 edh goda gerningar och Almofor/
 em hon gaaff. Rebecca / Gen. 24.
 flutade sigh och i thenna Dygd nne/
 herfere wathade hon frax thens
 emmande och edelcnda Eleasars Cas
 cekar/ och hasteliga Krossona off sins
 Arl/ och gaff honom dricka. Mars
 a och Maria/ Lazari Enfrar/ giorde
 Erranom Christo och hans Apostl
 n många welgerningar/ och herbers
 de them: Och Martha omakade
 h alijid nytit medh tilredning i Kök
 för HERRanom och hans wener
 n medh honom wero/ såsom wij läs
 X ij som

som Luc. 10. och Johan. 11. Th
Kongliga Frönken Pharaos Dätte
Egypten/ frijade Mosen i hans Bar
dom ifrån dödenom / ther han elies ha
nå! för gäås och bliffua borta i Wata
na / bestälte honom ena Anna / so
gaaff honom dii och vpsödden/ til th
han wardt stor/höldt honom ock för
Son. Exod. 2.

XIX.

Then nittonde Jungfru
ens Dögd / skal wara Retsinnigheet
Trosfastheet och Redeligheet / När en
Menniska gessuer sins hiertas me
ning retsinneliga/sanferdeliga/reent o
flaare tilkenna / och låter andra Men
niskiors wilia / rettsinniga taal och ge
ningar wara sigh täcka / och gilla
thet/och när nogot twissuclachtigt wa
der talat och giordt / vithynder hon th
til thet bästa / och icke aff mistancka de
mer illa om ens annars hjersta och me
ning

Hyssopus,

Ysop.



ning/ förvthan siöora och merkelige om
 sakt / och hvar hon kan önska och för
 ställa / att them må gåa väl / så gerna
 hon thet aff benägno hierta och glädde
 sig aff thetas lyckesamma walmåga
 Thenna Drogen är någorlunda een
 lig med Hyfop. I. En såsom
 sop är ett lutt Krydde/ förvthan någr
 besonnerliga skönhet : Alltså är Ket
 sinnigheeten benägen til Gensaligheet
 tena / och behöfuer icke mer til sinnet
 och prydelse medh många stärliga ord
 och skrymmerii/ såsom lögnen/ när man
 wil skynla sina bedrägeliga mening.
 II. Såsom Hyfop hafuer ena lutt
 luga lutt : Alltså föörer och Gensal
 digheeten och red:ligheeten i ordom och
 gerna som / gunst / loff och befrämich
 medh sig/ hoos Gudh och ärligst folck
 som seressuie står Prov. 12. Den som
 eroliga handlar/ han tåckes Gudi wäl
 III. Såsom Hyfop gör ena slöna
 färga

ga/ och rechar Ansichte / I hertfore
 hua the gamle mytu bröfar Jfop/
 om man låås / Exod 12. Leu. 12.
 um. 15. Allå rechar och thetta
 ygoen na redeliga Wiennistia ifrå
 na anstancar / medan man finner
 inne alltid wid Sanningena/ och om
 an worde falskeliga förflagader / så
 penbarar hon doch hans ofkyldiga
 et/ I hertfore fallas hon och Candor.
 ter hon brister strax vth och lyser i
 kennistiones Ansichte och ordon/ som
 Kristus säger/ Matth 6. Är titte ögha
 fäldigt / så warder ten hecla Krop
 s IIII Såsom Jfop lenar
 förmisstar Tannawerck / drager
 gift vthu Sårren och förtärer then
 derrunna blooden: Allå fördruff
 Redeligheten fredan/ som kommes
 Baufdantarens och Lastarens tåls
 / och fast an oemigheten nes sår är
 ordne/ så kan doch Redeligheten/ i the
 Xij hon

hon vthtynder all ting til thet bästa/vth-
 draga hemdgirighetennes förgif-
 vthu thes sargadas hierta / som scri-
 uit ståår Proverb. 16. Genom godhet
 och troheet/warber een misgerning för-
 senat. Hon kan ock förtära och bär-
 taga Niitsens/ Affwundennes och bar-
 nornes förrunna blood / och affwend
 skoran skaada. Så skole nu alle vi
 ge Jungfrur och Pijgor / ock här in-
 beslijta sigh/att the äre troogne/ sanse-
 lige och redelige / skole intet tala / the
 som icke är sant/ och icke brwfa twåtur-
 giga omswäffwande/ owissa ord/såsom
 Herren breede wid andra Christn
 ther til förmanar/ Matth. 10. Ware
 snälle såsom Ormar / och eenfaldige så-
 som Dwffwor. Och utlågninge
 på thet åttonde Bodet : Wij skolor
 orsecta vår Nasta / tala gått om he-
 nom/ och wenda all ting til thet bästa.
 Om thenna Redelighetenne hafuor

w,

vi ett Jungfrwligt Exempel i then
nga Rebecca/hwilkins Dygder wi nu
sta hafuom berömdt: Då then frem
ande Mannen Eleasar frågade henn
e hwars Datter hon war/och om the
re rum för honom vthi hennes Fars
Hus til Herberge? Sade hon
onom strax sanningena: Jagh är Bes
uels Datter/etc. Ther är ock mykin
Jalun och Gooder när oss / och rum
oef til Herberge. Sedan så hennes
Broder Laban kom löpandes / att han
ville tala medh henne / så gick hon strax
noot honom medh Skuderna / hon
ördalde them icke hemliga / ty hon
lygdes ther intet före / medan hon ha
e fått them ärliga/och förtalde honom
lt thet hon hade talat medh honom/
Ty Texten säger/Han sågh Annespän
et och Armringarna / etc. Så sade
hon ock sanningena medh fåå och stackes
a ord / hwad i hennes hierta war / om
hon

hon wille färdas medh Eleasar / ell
 icke/ så man frågade henne ther en
 Gen. 24. Altså hade ock Naaman
 Syrien Liänerinna/ then Israelitisk
 bortförda Pijgan / ett redeligt och ro
 sinnigt Modh och Sinne/ hwilkin ic
 aleena tiänte sinne Frw troliga/ uthe
 hon bewiste ock sinom Herra then
 trooheetena / att hon lät fungöra h
 nom genom Frwna / att thet wore
 andeliger Gud; Man i Samaria/ ha
 kunde wel fördriiffua hans Spetels
 Ael/ sade hon/ att min Herre wore na
 then Prophetan i Samaria / han skul
 le wel göra honom frijan ifrå sin
 Spetelsfo / såsom thet ock sedan
 skeedt/ Ther om låås man/ 2. Reg.
 Cap. Thet äre wackra och sköer
 Pijgor/ på sådana Aftar wexer seda
 these heller thet Kryddet Manfron
 En på ena trogna och redeliga Quin
 pa/tör ene Mans hjerta förlåta sigh.

bellis minor. Enå Nasslieben.



X X.

Nu följer then tiwogunde
ungfrwdygden / medh hvilka wij wil
in beswta våra Onadablomster /
mliga / Tijgsamheet och Tyshheet /
Her

Ther vppå sticke sigh wäl the sm
 låga Maselieben / som fallas Bel
 minor, Tusindtygder. I. En/
 som thetta Kruddet är lågt / och bli
 uer wid Jordena / och kan wäl lida
 andra wärsa högt vp breede wid sig
 Alltså är ock then Wiennissia odmir
 som är waan wid att tija / kan wäl lij
 att andre breede widh sigh komn
 fram medh thetas taal / Men hon ac
 tar sigh vthi sitt hierta förringa til
 fara fram för andra / och säna aff h
 gha owissa ting / hon hörer heller
 hwad andre säna. II. Såso
 theenna Blomstren pryda Kransar
 wäl / thetföre ströör man them ock eli
 til prydning i Gästabod : Alltså pryd
 ock theenna Dygden unga Wiennissia
 ganska wäl / som scriffuit står / I. Th
 sal. 4. Achten thet för edhra åhra / at
 ären rolige och stilla. III. S
 som man finner theenna Blomstren

Gästa

stän heela Ååret igenom / doch måst
i Vååren: Alltså skal theenna Dygd
lysa i fromom Jungfruin vthi
hæra heela Jungfruidom och Borge
/ besinnerliga om Vååren / thet
/ vthi the första Ååren skole the intet
la förr än the warda frågade.

III. Såsom Maslieben / eller
Tusenddygder / äre ett rett läkafryde
/ En när the warda sudne i Batn
th druckne / läka the inwertes och vth-
wertes hugna såår: Alltså / hwilkin
m wänier sin Munn til att tija / han
trycker många hertans inwertes
lågor och wiede / att han icke bryter
gh vth / och om än oenigheet såår
re komne aff androm / så kan doch een
dan Menniska / som tijgsam är / thet
nart nedertysta och vndertryckia / att
olket / hwilkom thet ågåår / icke kan
nerfiat eller förfaarat / och att man kan
te aff enne sådana lilla Gnista / ses

D

Dan

Dan göra en flooran Geld / så bewar
 hon ock för ångest / En then som om
 ring icke mytit talar / han behöffuer o
 icke mytit hwarra / såsom står om si
 scriffat i Salomons Ordspråk Ca
 21. Hvilken som bewarar sin Munn o
 sina Tunga / han bewarar sina Ei
 för ångest. Hitt höra nu Förmäni
 gar och Exempel / hvilka skola driffi
 fromma Jungfrwr och unga Piga
 til tiggfomhet / att the tuchteliga född
 thetas taal medh måttelighet / af blyt
 tiden och lägenheterna til att tala / o
 albeeles förtija thet som hemligt å
 Syrach 19. Hörer tu något ondt / säg
 thet icke efter / En tva skadar tigh n
 tet. Syrach 26. En Quinna som tigg
 fan är een Guds gaffna. Ephes. 4
 Talen thet som nyttigt är / och til fö
 bättring tjänar / thet thet behöffuies / a
 thet må wara them tackeligt / som the
 höra. 1. Tim. 2. En Quinna lä
 lär

ra sigh i stillheet / med alla vnderdå-
gheet. Jagh wil att een Quinna är
lla. Hedningen Seneca säger:
naturen haffuer giffuit oss aleena en
kun/ men tw öron/ til att betyda ther
edh/ att wij skolon heller höra än ta-
. The gamle haffua och fordom
nderwiist theras Barn: När i kom-
en vthi ens annars Hws / så waren
döffe / blinde och stumme. Swil-
t förståndige wäl weta hwad thet bes-
der. Wij wilhem icke vpräfna
lång Exempel / vthan skynda oss til
slutet på theenna Deelen: I haff-
en Marice thens heliga Jungfrues
Exempel/om hwilka står/att hon haff-
er hörde Hirdarna / the Wijsa off
Korconlanden / och the gamla Si-
monem anstut herligt tala om hennes
lla Son Jesu/thet hon doth förvthan
Synd wäl hade mått förkanna / men
hon behöldt alla theenna orden vthi sitt
Dij herta.

hierta. Lucæ 2. Mosi's Syster war
 een tiggfam Jungfru / Lå hon me
 sinne Moder hade burit thet spå
 Barne til Alffuena och satt thet i wa
 net / men Pharaos Datter kom str
 och låt åter optaga vthu Alffuene /
 förrådde hon icke sina Moder / sade
 icke / att hon war Barnsens Syster /
 ler ock / att Amman som hon sielf
 stälte / were hennes och Mosi's Moder
 Exod. 2.

Dessa äre altså / fåre vng
 desamme Jungfrur / the Dygd
 hwilka Naturen / Gud's Ord / alla fö
 ständiga Människors förmaninga
 och the Jungfrurs Exempel / som ha
 ua leffuat för edher / föreskriffua och
 sa edher / hwilka äre vthdelade efft
 the tina Gud's Rod's orning / Ty iag
 haßuer icke aleena welet sättia hjit
 besynnerliga Dygderna / som skola
 na oß lysa i vngom / Dygorn / ößuer o
 rha

thän the almenneliga Dygderna/som
da til alla Ständer/och ther medh oc
l Jungfrwständet/vthän iagh haffuer
t så welet wijsa them / huruledes the
ole i all ting sticka sigh/och äre plichtis
e til att förhålla sigh emoot Gudh /
neot sigh sielfsua / och emoot andra
Kennisfior. Om thetta är nu så aff
ågrom fulkomneliga skeet i alla
Dygder/tå haffua the orsaak til att tacs
i Gudh aff hierat genom Christum
ir thenna thens helige Andes gåssua/
ch bidia/att han iu icke wille afhenda
hem thetta sköna och herliga smycket.
Ren om någre hoos sigh sielfsua än
w här inne förnimma stoort fecl / tā
ola the medh Gudh åfallelse/och thens
eligen Andes bijsånd och gåssua/beflita
gh om att bära thenna Dygderna
thi thetas Årafrankar. Men huru
det skal skee/wiliom wij gessua tilkenna
thi then fierde Deelen.

P iij

Then

Then tridie Deel.

Om the Hufsnudersaker / g
nem hwilka Jungfræw skole warda k
wette / til att bære thenna föreskrifna
Dygdena och theras Aera
frantzar.

W3 haßuom nu aff G
Nåde/spakerat vthi then and
liga Kryddagården / och ha
uom hemtat tiugu slags wällochtant
Dygdblomsier til unga Jungfræw
som' äre wuxne i trece Sänglar p
Tronnes Koot och Stiälka. De
skallou nu göra en Krans aff then
när wij wisom / hwar sppå / och hwa
medh wij skullom binda them wed / I
Jungfræw plåga icke frööna och pryd
sigh medh baara Blomsiren / Therför
är thet off nödenne / att wij skår om oc
beredom off Giordena / thet är / hwa
vthi thessa Dygder skole skijna.

the

let andra/att wij bercedom oss på Sil-
 /Guld och Silfhnöre/ thet är/att wij
 /tation orsakerna/ som skola beweecka
 /drugga ih. in til sådana Dygder/
 /her til hielpen oss nu åter then/ vthan
 /vilkens Nådij wij funnom intet gått
 /dra/ Johan. 15. Amen.

I.

Biorden / på hwilka man
 al binda the plockada Blomstren/wijs
 r oss til Subjectum eller Grunden
 in Kunnet/ ther inne the föreskrifna
 Dygder skole bewisa sigh/ hwilken är
 /Remissiones Siäl/ medh alla sina
 /affter. I. Ly såsom Biorden
 /här icke Blomstren/ eller Krydderna
 /h Örtarna aff sigh sielff/ eller i sigh
 /elff/ vthan behåller them aleena vppå
 /gh/ när en annar winder och binder
 /om ther vppå: Alltså är Siälen
 /medh alla sina krafter/ för omwende-
 /n/effter Naturligt sätt/ icke the föres-
 /Dij skrifna

Giorden.



scriffna Dngders Werkmestare sielfst
 hwilka komma aff Tronne. Ly w
 ärom icke duxe til att sinna rådhy aff o
 sicijdom / Men att wij ärom til någo
 gått duxe / ihet år aff Gudi / som go
 off duxe genom sin Anda. 1. Cor. 3. G
 år ock alle Menniskiones hiertas upiä
 Dictat

tan och trachtan ondt aff vnadom/
enes. 6. 8. En aff hiertat vtgåå on-
tanckar / Mord / Moor / störleffnat /
affwerij / falsk witne / hädelse / som
hristns säger / Matth. 15. Therefore
osse then helige Ande werka sådana
dygder i oss / och pryda Christeliga
ungfrurs Siälur medh them / elen
thet icke annat än möda och arbete.
En iagh talar här intet om then vths-
erres Tuchten / hwilka then Naturlig-
a Christian någorlunda kan bewijs
aff sigh self / ändoch swageliga:
Jthan iagh talar om Christeliga on-
eliga Dygder / som wij här hafuom
lförenne affuit tilfenna. II. Sål-
om Gjorden fråffuer / att man sätter
och bewinder henne allastådes rundt om
ring fulla / icke halffua eller holigt i
netiesaal: Alltså skola och thenna
ungfrwliga Dygderna intaga hecla
Siälerna / och lysa i alla hennes fråff-
ter /

ter/ förstånd/ hierta wilia och i alla
 damoter / som höra til utwertes sin
 och rörelser / och Jungfruer skole i
 aleena berömmas i några Dugder/
 sättia the andra tilbaaka/ vthan befl
 ligh i fullkommeligheetenne. **D**
 een Summa / hecla Menniskan st
 tenetia/rådsla/öffuerwåga/effterråkn
 besluta / företaga/ besinna/ utgrund
 see/ höra/ fenna/ smaka/ lohta/ ålst
 begära/ önska/ tagha/ altså äta/drick
 gåa/ ståa/ sitta/ liggia / tala/ sieng
 waaka/soffua/öffwa och bewåga sig
 att thet är Gudi och årligom Men
 skioni behageligt / såsom mån
 Scriftennes witnessyrder vthwijsa
 såsom Matth. 22. Lucæ 10. Lusta
 älska HERRan tin Gudh aff alt t
 Hierta/ och aff alla tinne Siäl/ och
 alla tina krafter/ och aff allom tino
 hogh. Och tin Nästa såsom tigh siel
 nan. Och vthi alla Gudz Tordh st
 the

tta Ordet / Tu skalt / thet år / alt
 t tu äst och haffuer til Krop och
 iå/skal/etc. Och hoo kan vpräfna
 a witnessbyrder aff Mose och aff ans
 a Läraböcker? Thet ordet / Tu skalt
 e begära / vthi thet Nionde och
 ionde Bodet / fråffuer ock thet ins
 rtrs Hiertat/ hoghen/ sinnen och bes
 relsen / Så fööra ock the föreskrifna
 ngder thetta sielssue medh sigh / när
 man åseer och betrachtar theras
 beskriffuelse och egens
 skap.

Thetta ware nock om Giordena.



Dm

I I.

Om mångahanda Enöre
och Trådar.

Men hwad skal nu beweeke och för-
saka ena unga Jungfru eller Püga / til
ööffwa sigh i thessa Dygder? Hwad
läcka / drüffua och födra henne til
Gudeligheetena och ärligs
heetena?

Ar om moste man nö-
törstteliga vnderwiisa Jolke
thenna flösta tiden / En ände
then aldraförsta Jungfrun Eva / ba-
off Naturen en sielßwuxnan Her-
frantz / förr än hon föll i Syndena /
hon war full medh Dygder / och ho-
icke behooß / att hon skulle medh ett el-
annat beweekeas ther til: Så är t-
doch nu kommit tijt / genom fallet /
om man icke drüffuer Ungdomen
Gudeligheetena och Ärligheetena
medh gods och endo / så göra the ru-

gått. Medan nu Blomfren icke
kunna hengia wid Giordena/vthan the
ndas ther wed genom något medel/
in är / medh Gulltråd / Silfstråd/
Silfestråd och Ljustråd / så wiliom
ij ock vpråkna them / och dragha ors
akerna ther til / som skola dri ffua ons
a Jungfruer och Pijgor til Fromhces
na.

Then första orsaak är Gudz
warliga God och Befalning / hwilka
le Meniskior / och ther medh ock
Jungfruer äre plichtige att lyda och
afterfölja / icke aleena ther före / att han
är Gudh och Skaparen / men the äre
ans Creatur / vthan ock för Förbundet
ul / som the ha ffua giordt medh hos
om vthi thit heliga Doopet / ther the
ha ffua tillsagt honom lydna. Och när
Gudh befalar något / så skemtar han ins
t / En han är en starkt nijtålsfande
Gudh / Therföre ha ffuer han ock så als
warli

Guldsnöre.



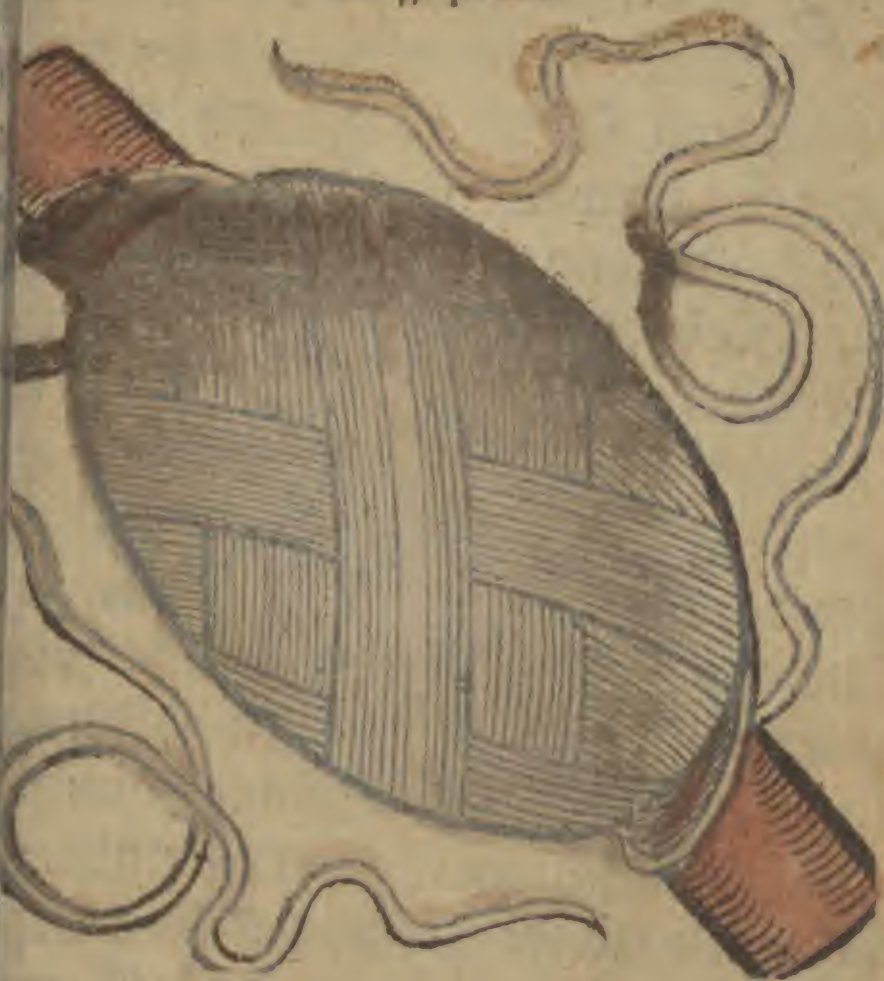
warliga befalat/ att man skal skerpa/ in
 sätta och igenhemta hans Bod. Nu. 1.
 Deut. 6. och 1. Cap. Han wil ock inte
 annat / än att the iwo skole hållas
 sådara som Gudh och ett Christelig
 Namn tigh är. Hjt höra alla be
 falmna

lninges ord och sententier / som äre
gna aff Bibelen / om hwilka wij haff-
om tilförenne talat i alla Dygder /
vilka ändoch the äre scrifne aff Men-
skiom så bära the doch alltid ihenna
medh sigh : Thetta är Gudz wis-
d. I. Thess. 4. Thet är nu Guldstö-
t / medh hwilke man ombinder Krantz-
n / ther om talar Syrach 50. Cap.
öpen Widsdom och taghen wid Läros-
n / lika som wid en stor Silffskat / och
hållen henne såsom en stor hoop
Guld. Psal. 119. Herre / iagh älskar
na Bod meer än Guld / och meer än
nt Guld. Ly lika som Guld är
stare och tyngre än Silffuer / och thet
rtäres icke i Eldenem / och thet är öf-
rmåtten seegt / fram för annan Mes-
u / och låter vidriiffua sigh på thet als-
atunnaste / Ther til medh haffuer thet
ena besynnerliga krafft / til att sters-
a / vthtörka och affwaria Spetelska :

Alltså äre Gud; Bodh stijffue / fast
 oomskifteliche / och öffuergåå alla Me
 niskiors Bodh / låta sigh icke förringa
 eladeras och til intet göras / genom na
 gra mootsänelse / falskt sken / påfund o
 betenckelse / ther man wil behielpa sig
 medh / Och ändoch the äre ringa o
 fortta i theas örd / så directia the do
 wijdt om fring sigh / och låta drijffu
 sigh til the innersta tancarna / fördoll
 bewågelsen och sinnen / och til at
 Stånd / Personer / Alder och rum / D
 när een Menniskia vpåggias aff Dief
 lenom / Werldenne och sitt eget Rött o
 Blod til att synda / så sterker thet en
 Christna Menniskia ther emoot / vel
 drijffuer och hårttörkar theas onda be
 gärelsens flytande lusta / och affwä
 Syndennes Spetelska.

Til thet andra / skole the be
 wekas ther til / vthaff gudfruchteiga wi
 sa och förståndiga Menniskiors förma
 ninga

Sulff snöre.



ngar/hwilka man finner många/othi
 Theologiska/ Historiska / och Hedniska
 Scriffrer/såsom the ock hwar dagh hö-
 r många sådana aff theras Föräls-
 rom och Scholamesterinkom/ Ty mes-
 an Gudh sielff hafluer förordat them

S iij

B n

Ungom thetas Föräldrar / Schola
 mesterinnor / Predicanter / och gamla
 förståndiga Menniskior / och befala
 them ära them / och thesse icke aleena rå
 da och förmana them til thet som gåt
 är aff sigh sielfsue / vthan ock så aff gam
 la / trowerdiga / högtförståndiga / lärde
 Mäns Scrifter och Historier / så är
 the plichtige att lyda och följa them
 ther vthi / Therfore hafuom wij och
 flundom innmångt några sådana För
 maningar tilförenne vthi Dygderna
 Och hyst skicka sigh Silffsnören ganske
 wäl / Ly såsom Silffuer är hwit
 flaat / klingande / reent / och låter vth
 tania och drijsua sigh / doch icke så my
 lit och så tunde som Gullet / såsom thet
 ock är floort och anseenligare än Gul
 let / men doch icke så gått och wichtigt /
 såsom ock / när thet lägges ibland Jor
 diska Materier / tå rostas thet / och
 Silffsum låter doch såar / och vthäter
 thet

Enligt döda Rötter vthi them / och rensar
hvar famen vthwertes. Alltså haßua och
förednista och andra Menniskiors för-
manningar ett herligt anseende för förs-
kofften och klingar wäl / thet är / the
förmåna lätteliga warda förståndne / och
art antagne aff förståndigom Mens-
skiom. The låta och förklaara och
hwidga sigh på alla Ständer och
personer / men the grippa doch icke så
djupt och diuvt vthi hertat / såsom
Gudz Boddh. Fast man och än habe
de Lärdes Bööker til fyllest / så äre
och Gudz Bodd/guldene Bodd / Ja / ett
Gudz Ord och befallning öfvergåår
allt alla thessa påminnelser / så äre the
än nu medh många Röeliga Jor-
ka tankar förmengde / och lechta off-
aff Adams faat / Och likwäl haßua
och theras nytta / En theras be-
achtelse fördrißuer the vthwertes
syndennes Säär och Laster / och aff-
Biii wår /

wäär/ att Menniskan icke fölier sin
inwertes onda Lustar/ skär emoot/ aff
bryter thet döda Röttet/ och lessuer al-
liga.

Til thet tredie/ skola the he-
liga Löfte och Belöningar förman
och drijsua them ther til / hwilka ma-
finner vthi och vthan Gudz Ord / I
ändoch man kan ock förma icke med
gerningomen förtiäna then Retsferdig-
heet/ som geller för Gudi / och thet ewi-
ga Lijsfuet / vthan thet år alenast Jesu
Christi wår Återlösares Ambete oc
wälgerning/ hwilka wij mostom alen
fatta medh Tronne / så haffuer dock
Gudh aff blåtta Nåde och kärleek / til
sagt oss ena ossueroth rika Löön / oc
här til dags giffuit henne them / som
haffua medh slit döfwat sigh i Guds
ligheetenne/ och vthi ett obesmittat oc
ostraffeligt lessuerne. Therefore sä-
nom wij ock hijt thet hwijta Silket
hwilka

Hvitt Silke.



Hvitt silke hafver mycket litet vithi sigh/
 och regerar måst i fuchtiga och fälda
 / och är then besta Grund til alla
 andra medelmätiga färger / och när
 den är förstor / så diffunderar och för
 andrar hon stundom öghnena / Ty i
 den måtta födra och Guds Tillsänele
 ser

ser mångfalliga Gudz Nådes gåffur
 medh sigh/och höra til the Menniskie
 som haffua en fuchtigan Natur/thet ä
 the som äre öffuerladde medh Korss o
 bedröffuelse / haffua swåra anfechtun
 gar / och äre kälde aff thens helige A
 des mistelse / Så grunda ock alla and
 gåffur / som är Troon / Håppit o
 Böönen / sigh på Gudz tillsäyelse o
 löffte / och när en fattiger Ernda
 medh hertans ögon seer och slutigt te
 eter på samma öffuerskrinneliga wo
 gerningar / tillsäyelser och belöningar
 och håller sina owerdigheet ther emoo
 warder han håpin ther öffuer / och in
 sic bekenna medh Patriarchenom Ya
 cob. Genes. 32. Jagh är förringa
 all then barmhertighet och troohet
 som tu medh tinom Tiånare gjort
 haffuer. Hijt lyda nu allahanda löf
 te och tillsäyelser / som äre tagne vthå
 Gudz Ord / och Menniskeliga Eris

tel

/ther aff wij haßuom några tilförens
satt / wihi Dygdernes vpräfning/
and theras krafft och werkning/hwils
doch alla innelyckias i thetta almens
löfftet i. Tim. 4. Gudeligheeten är
all ting nyttig/ och haßuer löffte om
tta och thet tilkommande lijffuet.

Eil thet fierde / skal Dingdo-
en fruchta sigh för then hotelse/ straff
wanåra som gemenliga fölia på
skam och Odgd/hwilka åre thet rets
mörka och swarta Silket / hwilket
man ock stundom bißlar til omwindels
En såsom then swarta färgen är
offns borttröffuelse/ och när man has
iga seer ther oppå / lå warder Syns
aff thes floorheet såsom förminas
/ Allså förtaga off Gudz hotelser och
aff hans nådh och welgerningar/ och
ra andeliga blindheet medh sigh/och
stånd i gudomeliga andeliga ting/
Gudz gåßuors mistelse/ som wij
haßuom

Swart Elke.



haffuom tilförenne hafft/och när Sv
daren firax effter fina bedreffna M
gerning fäster fins hiertas ögon r
vppå sådana hootelser / dimpt ther v
på tencker / eller öffuerfalles hasteli
aff straffet / tå fölier ther aff offta si
förs. råckelse / bidröffwelse och förtwi
lell

se / att man för sådana märkhet icke
 kunna kenna och fatta Gudz råd. Nu
 finner man sådana hotelser gonsta
 i Böfverna / och försarenheten
 / att the äre icke satte fåfängt.
 Men wij vilom här inga vpräfna /
 y denna orsaaken hörer icke egentelis
 til Christeliga ärafära Jungfrur
 Pijor / vthan aleena til the enda /
 ordnackada / ogudachtiga och förtres
 / hwilke icke wilia låta thet goda
 recka sig til godheetena / och hoos
 vilka goda ord icke hielpa / vthan me
 driiffuas och fööras til thet goda
 edh twång och hotelser. Thersfore
 om wij här spara Mosen medh si
 Horn och förfärliga hotelser / och
 vppenbara vnga Pijors skam / och
 da samwet / til thes wij seem / att the
 ffue vthträngia thet aff oss / haffua
 r lust til / och att goda trohertiga
 maningar icke wilia hielpa / anscans

A a

De/

de/att man icke heller offra bröfkar the
swarta Silket til bewindelse / vthan
aleena tå / när man aff nödh och fö
måste haffuat och bröfkat.

Then femte beswågeliga or
saak / är then herliga fordeel / besynne
liga åra och Privilegium, hwilka the
Christnas Dötrar och Jungfrur ic
aleena haffua för Hedniska Pijgor vthan
Andelig ting / vthan ock för alla andra
Personer och Ständer. Hwille
fordeel skietar sigh medh thet Gode
Sillet / En samma färga är tilhoop
satt och förmångd medh mykit hwit
och mykit röde / såsom ock i henne ford
len förlåter sigh aldranäst och bygge
uppå the herliga mångfälliga Tillsäne
ser och föråringar vthi Gudz Or
Doch til hennes stadfestelse behöffue
man Exempel / vthaff hwilka man kan
tagga sådana besynnerliga åra / Men
thenna fordelan får i efftersöljand

PUR

Guldi Gulle.



punctar. I. Åre the Christnas
 Dötrar och walde / kallade och helgade
 i thet ewiga Liffuet / Christus är dö-
 rr för them / och the äre reade genom
 hans dyra roosenfergada Blod / The
 äre gjorde til Gudz och Lifwens Barn
 i thet heliga Doopet / och til Salige
 A a ij heetens

heetennes Arffwingar/ och i thetta lij-
 net til thens helige Andes Tempel o-
 Booning / hwilket inga Jungfru w-
 derfars / som är vthan för then Chri-
 liga Kyrkona. Men thet är thet
 therföre wedersfariet/ på thet the här ef-
 ter skole wara Christi egna / och leff-
 vnder honom i hans Rijke / och tiår
 honom i ewiga retferdigheet/ esuld o-
 saligheet/ Therföre beropa Apostlari-
 sigh offta på theenna åran / och tagh
 ther vthaff orsaak/ icke alena til att fö-
 ra annat Solet/ vthan ock Jungfruer
 til gudeligheetena och årligheetena
 Ephes. 5. Bolerij och all flemheet/ lå-
 ten icke eens ibland edher nempnd
 warda / såsom Helgon tilhörer / En
 worenfordom Mörker/ men nu åren
 Ljus i HErranom / wandren såson
 Ljwsens Barn. 1. Cor. 6. Weten
 icke / att edhra Kroppar äre Chris-
 temmar? Skulle iagh nu tagh
 Chris

Christi Lemmar/ och göra ther Skö-
rs Lemmar aff? Vort thet. Item:
Betän i icke / att edher Krop är then-
lige Andes Tempel / som är i edher/
vilken i haffuen aff Gudi / och i ären
te edhre egne? En i ären dyrdi köp-
/ Therefore prissen nu Gudh i edhrom
rop och i edhrom Ande / hwilka Gus
tilhöra. Lijka sådana förmanin-
ar och orsaker finner man och Eph. 4.
Thess. 4. Rom. 13. II. Gudh
haffuer vthwaalde sigh ett Jung-
wstånd/vthi sins låra Sons Messice
Randoms anammelse / hwilket är ett
the största vnder som Gudh haffuer
ordet Menniskionen. Ther om
haffuer then gamle Läraren Bernhar-
us vpteknat sköna tancor/ att i Chris-
ti Randoms anammelse/ komma tree
underliga föreningar tilhöra. Först/
att Gudh och Menniskan / thet högsta
Käretet/ och then största ströplighe-

ten/ äre i enne person förenade. Th
 näst/att een person är tillijka een Jun
 frw och een Moder/hwilket icke är hör
 ifrå Werldens begynnelse / Men
 doch förkunnat att thet skulle ske
 Esaiæ 7. Cap. Sij / Een Jungfrw
 haffwande /och skal föda en Son / thet
 skal hon kalla Immanuel / Thersför
 warder han ock kallader Quinnone
 Såd/ Genes. 3. Til thet sidsta / a
 våra Hierta och Troon förena sig
 härinne / och een Naturlig Menniski
 skal hålla både thessa för wissa och sara
 na. III. Gudz ewige Son lifna
 sina fåra Kyrlia på Jordenne wid en
 Jungfrw / och ena unga Brwd/ hwil
 ket är ganska luffligt och trösteligt
 och gesser aldeles Andeliga tancat
 och haffuer floora hemlighheet. The
 sin låds man Jeremieæ i. Gack bort
 och predica i Jerusalem/ och sågh/ S
 säger Herren : Jagh kommer i hogh

t

tu wast dyelig och een wenlig Jung-
fru/och een älskelig Brud/ så tu folgede
tigh i Skenne. Then ganska 45.
salmen / är een Andelig Brudamys
vthi hwilka then helige Ande bescriff
först Brudgumman Gudz Son/
näst Brudena / thet är then Chris-
teliga Kyrkion/Bruden står på tne
höghra hand vthi flart kosteligit
guld/ Hör Dotter/sec uppå/och bögh
na öron / förgåt titt Jolck / och tins
ders Hrs. Konungens Datter är
en ganska dyelig inwertes/ hon är klädd i
gyldeenne synke / Man förer henne i
stada Kläder til Konungen/ och henn
s Ecellstrar Jungfrurna/som effter
enne gåå/förer man til tigh. Salo-
ns heela högha Wijsa/ är ett lioff
it samtaal emellan Christum och
hns Brud then Christeliga Kyrkios
/ hwilka Gudz Son så rosar (thet
och skal altsamman andeliga förståas)

A a iiii

Cap. I.

Cap. 1. Tijn Kindbeen stå liusslige
 Spånger/ och tin Hals i Rådior /
 äst denelig/ denelig äst tu / Tijn ögon
 äre såsom Duffuors ögon. Och Cap.
 Såsom een Roos ibland Törne / alt
 är mijn kåra ibland Dötterna. Ti
 Röst är soöt och titt Ansichte är liuss
 git/ Cap. 4. Tina Kindbeen äre såso
 Keffuor på Granatåple / emellan tin
 Läckar. Tu äst denelig med allo/ mi
 kåra/ och ingen fläck är på tigh. T
 haßuer intagit mit Hierta / mijn S
 ster kåra Bröd/ Cap. 7. Huru degel
 är tin gång i Skoomen/ tu första Dä
 ter. Tina Håår vppå titt Hufvud
 äre såsom Konungens purpur bundir
 fäldor/ etc. Så kallas Gudz Ky
 lta och elies offra een Jungfru/ Sior
 Dätter/ Jerusalems Dätter / Israels
 Jungfru/ 2. Reg. 19. Jere. 14. 18. 3
 Esa. 37. 54. Thren. 1. 2. Amos
 Zach. 9. Vthi thet nya Testamente
 finna

ner man lijfa så / att vår H Erre
hristus sielff lijfnar Himmelriket wid
oo Jungfrur Matth. 25. Och Paus
s säger til sina Åhörare / 2. Cor. II.
aggh haffuer troloffuet edher en Man /
t iagh skal tilföra Christo ena reena
ungfrw. IV. Vthi thet gamla
testamentet / wordo Jungfrur aff
udz befalning yppare achade och för
atte til Presternes och thens öffuers
Prestens Åchtenskap / En Gudh tils
dde them giffa sigh och giffua sigh i
achtenkap / dach medh thetta beskeed /
the skulle taga sigh ena Jungfrw
Hustrw / såsom wij låsom Leuit. 21.
wilkin som är öffuerste Prest ibland
a Bröder / på hwilkins Hustruud
mörickian är vthgutin / han skal tas
a sigh ena Jungfrw til Hustrw / men
ga Alenckia / eller bortdressna / eller
fräncka / eller Sköckia / vthan ena
ungfrw aff sitt Folk skal han tagha
til

til Husfru/ på ihet han icke oheligar
 na Såd ibland sitt Folk/ Ty iagh
 Herren / som honom helgar. Eze
 44. Pristerne skole icke tagha någ
 Menka eller bortdriffua til Aecht
 skap / vthan ena Jungfru aff Isra
 els Såd / etc. V. Ther
 vthan twissuel intet roligare eller bår
 Lessuerne ibland alla Ständer på Ju
 denne / ther inne man kan medh ett g
 Samwet wandra för Gudi och Be
 denne/ån Jungfrustånd/ Ty thet gå
 ge churu Gudh wil / så haffuer do
 thetta Ståndet öffuer måtton stoo
 fördelar / besynnerliga för Achtenst
 pet / Så mykit förs / olycka / och mo
 gång försara och förnimma icke vng
 Meniskior / Ja the weta offta int
 såna om förs / Thersöre haffuer iag
 ock tilförenne icke welet planta Tål
 modigheetena vthi thetas Örtagår
 hwilken dock kan begripas vnder Gu
 fruchte

achten och ödmjukheterna / och fast än
gon mootgång möter och stöter them
der ögonen / så kunna the thet lättelie
re bära / och bättre arbeta sigh ther
/ såsom the ther äre eensamme / frije
oförhindrade / och antingen vndfly
nenneliga olycka / eller haffua iw doch
mcera än en Lefamen til att försös

Ungt Folck och ensamma fria
personer kunna bättre brwka theas go-
dagar / och med mindre hinder achta
theras handel än ähta Folck / hwilke
ta öfuerfallas medh mynna olust.

I. Man låås att Gudh haffuer
ndom vthi Krigsfara / fram för alla
ora Mennistior / låtit förskopna
ngfrwr / Numeri 31. Då Israels
arn stridde / och winne seger / moot

Midianiter / gaaff Moses them
anna befalningena effter Gudz wilia /
the skulle låta leffua alla Barn och
uinfön / som icke hade ländt eller les

gat

gat hoos Mån. Lika så skedde thet
 i Domaraboken Cap. 21. Då Ra-
 garne i Zabes vthi Gilead icke wo-
 komne til HErran i Mikpa/ effter O-
 den/ som the hade sworit HErran om
 så sende Menigheeten tålfv tusen
 Mån / och befalte them / att the sku-
 ihjelslå alla Mån / medh Quinnor o-
 Barn/ vndantagandes Jungfrurn
 hwilka the funno wid fyra hundra
 Exod. 1. Thenna fördelen hade cet
 Hebreiska Pijgobarnen. Då Phar-
 låt förgöra the Hebreiska Barnen
 vndantogh han Pijgobarnen / the
 skulle the låta leffua. VII. Gu-
 hassuer bepryde them för alla Man-
 personer/ och än mestadels fram för
 la ähta Quinnor medh theas Lef-
 mens och Ansichtes sköönheet / att the
 hassua skickeliga Lemmar och ena dey-
 liga färga/ såsom många rosas aff the-
 ras deyeligheet vthi then heliga Scrif-
 Sur

hara/ Genes. 12. 20. Rebecca/ Genes.
4. 26. Abigail/ 1. Sam. 21. Thas
ar 2. Samuel 14. Rachel/ Gen. 29.
bisag aff Sunem/ war een så ganska
nyelig Pijga/ att ingen gief henne öf
r i alla Israels Grensor. 1. Kreg. 1.
Escher war ock så derelig / att hon öf
förgief alla andra Kongliga Jung
frer / som woro tagne i Jersusalem
i Slättet i Susan. Escher 2. Jobs
tre Döttrar / Zemina / Kezia / Keren
puch / hwilka Gudh gaaff honom
fter sina ålendheet / woro så derelige/
att man icke fan thetas lifte i all Land/
Job Cap. 24. Ther aff kommer thet
menneliga / att man är yngom dey
som Pijgom så gunstig / och att then
vita rödmångda Färgan/haffuer als
d meera anseende / än then swarta/
wina / gola och bleeka. Doch skal
hi enom sådanom skönom Krop / och
een sköön from Siäl / och skal
B b sköön

skönheten icke misformas til pråll
 högfärd och otucht/ hvarkit dock alifem
 mykit skeer/ ty werr. Dessa och an-
 dra flere fordelar och föråringar / skola
 froma Christna Jungfrur och Pijgor
 betrakta/ icke ther til/ att the skola the
 aff haffua orsak til att uphöra si-
 för Gud/ och trösta ther uppå/ li ka som
 wore the för then skul behageligare för
 Gud än andra Ständer / och fund
 the ther igenom bekomma saligheetena
 Ty ther igenom worde Troon upp
 Christum på jidstone förmörkat och
 giord til intet / vthan att the ther af
 måge haffua tröst emoot ansehnunge
 na om theas ewärdigheet och Guds
 försynn/ och beweckas ther medh til alla
 Dygd och ärligheet.

Följer nu then siätte Dr
 saafen/ nemliga/ thet herliga Loff / be-
 römmelse och goda Namn/ som froma
 ma Jungfrur och Pijgor bekomma
 medh

Rödt Silke.



medh theras ärligheet / och ther enmoos-
 het onda Rampn förtaal / och flamma
 nchte / som onda illa vpluchade Jung-
 rwr och Pijgor besomma / hwilket aff-
 måålas vthi thet Röda Silket. En
 henna färgan besommer ock sina skies-
 else / när man blandar lijfa mykit h vris-
 ta och

B b ij

ta och

ta och swarta färga tilhoopa / så se
 thenna orsaaken är tilhopa dragen / t
 de aff tilsäpelse och hotelser. Thenn
 orsakena hafuom wi therföre wel
 sättia / medan Barnen beweckas snar
 re til någon ting / när man them ro
 sar / än elies / och när man skämmar o
 förachtar them / så öfuergeffua the the
 och lååra skämmas. Men nu haf
 uer man mykit om sådana Loff vil
 then heliga Scrift / och annorstäda
 Och besynnerliga skole the see vppå the
 loff / och låta thet beweckas sigh / so
 Syrach geffuer them wäl vptuchte
 dom Jungfrum och Quinnom / the
 han säger Cap. 7. Een förnufftig fröm
 Quinna / är ädlare än Guld. De
 Cap. 26. Een Quinna som tija kan / ä
 een Gudz gåffua / och een wältuchta
 Quinna står icke til att betala. Inge
 ring är färare på Jordenne / än een
 tuchtig Quinna / och intet kosteligare än

een

en kysst Quinna / såsom Eoolen när
 en vpgångin år / år een beprydelse på
 Errans högga Himmel / altså år een
 vngsam Quinna / een prydelse i sitt
 vns. Een deyelig Quinna som bliffz
 er from hon år såsom een klaar Lame
 a på them heliga Livsastakonom.
 Een Quinna som haffuer ett stadigt
 nne / år såsom the guldene Stolpar
 å Silffuerfötter. Proverb. 31. Een
 vngdesam redlig Quinna / år mykit äd
 re / än the aldrakosteligaste Pärlor.
 Ambrosius lijtnar kyska Jungfrwr
 id the heliga Änglar / medan Änglarz
 e / såsom Andar / haffua inga vpåggels
 til ofkyskheetena aff Röttet / vthan the
 ysta Jungfrwr triumphera och öffuere
 vinna vpåggelsen til thet onda. lib. de
 Viduis. Man finner att the Lorenz
 ers Jungfrwr prissas än nu i thenna
 agh / effter man haffuer i tusende åar /
 fe hört något ondt rychte om them.

S b iij

Tabce

Taber loss waarar ock så effter henn
dödh / Ty Act. 9. prijsade the from
Antior henne storliga för S. Peder
för hennes gudalighet / fromheet och
Almosor. Men huru Skrifften the
emoot igen lastar the illa vptuchtade
och håller them theas skam före / the
om skal talas i sinom tiidh / om Gud
wil / i enne besynnerliga Boof.

Til thet siwnde / skole the oc
ther til lata beweecka sigh aff thea
egit Namn / som the vndsät haßua
Doopt / Ty vthan twissuel haßua the
heliga Patriarcher / och gudfruchtig
Fäder och Möder i förtiiden låtit gef
ua theas Dötröm sådana Namn / at
the måtte ther aff haßua vthi sigh sielff
kom i allan sin Liffstid / en pådriiff
ware til Gudfruchtigheetena och Ong
dena. Ther aff kallas the Scholastica
een Lärunginna. Elisabeth / Gud
Hos och Koo. Eustochium, thet är
Besin

besunnig och förständig. Amelfreda,
 som är så mykt som Himmelsfred. En
 öfveras Föräldrar haffua gerna seedt/
 att thessa theras Döttrar/ hwilka the så
 munde/ måtte älska Gudz Ord och rets
 Religion i alla theras Lifsdagar/
 gerna gåå til Kyrkia/låta Gudh verka
 i sigh / och betracta Gudz Ord medh
 nit/ Man kallar them Christina eller
 hirsina/att the skole kenna Christum.
 Sophia, Wijsdom/att the skole warda
 lärarne i then himmelska Wijsdomen/
 thet är / haffua Gudz och hans Ords
 vnskap. Dorothea, eller Theodo-
 ra, eller Theodosia, thet är Gudz
 gaffua. Grata, thet är / Tacksam/ el-
 ser tack och behagelig/att the togho the
 förorsak til att ackta sigh sielfhua / och
 vad gått the hade för een Gudz gaff-
 u / och thesfore åkallade Gudh / och
 tackade honom för the gaffuor/ som the
 haffua vndfått aff honom.

B b iij

Namn

Rampnen / Apollonia, förderffua
 sönderbrutin / Esther, then fördåld
 gessua orsaak til Gudz fruchtan o
 hierteliga ödmuikt / att man betencke
 sin förderffuade Natur dölier sigh / i
 na egna fromheet och berömmelse / o
 gessuer sigh aleena vnder Gudz hand
 Iudith, Bekennerinna / Thamar
 Palmtråå. Anastasia, vprättat
 Constantia, Beständigheet. Eulalia
 wältalande/eller then som talar om ge
 da ting. Thenna fåm Rampnen haf
 ua vthi sigh ena reena Troos bekenne
 se/och ena hierteliga beständigheet i he
 nes förswarelse. Abigail, Fadren
 glädie/Cleopatra, Fadrens ära. De
 the Ammonitiska Quinnors Rampn
 Simeath, om hwilka talas 2. Paralip
 24. och heter så mykit som een ther ly
 dig är / wiisa på then åhra och lydna
 som Döterne skole bewiisa theas. För
 äldrom. Abra, Pijsa Ziänerinne
 Vasthi

fasthi, Wäffwersta. Thenna tw vts
ndssa Namnen / driffua til arbete
h snarheet. Anna, hulsalig.
chinoe, Prydelse / Tijdsfordriff /
örlustelse. Euphrasia, Ögnatrust.
rasma, Imslig. Drusilla, Slechtens
s försenerinna. Euphrosyne, Grögs
rinna. Concordia, Enighet. Irena,
redelig. Blandina, Wenlighet gös
rinna. Thessa nyo Namn / stola
mactia til wenlighet och sachtme
ghet. Charitas, Kärlighet / then
riffuer til hierteliga barmhertighet
h medynksamhet. Sulanna, cen
oes eller Lilia. Noëma, stöön och
ktidelig. Pulcheria, Dnyelig. Salo
e, cen utredd beprydd och fullkom
en giord. Saphira, Wälsfctat. Ada,
h Achsa, cen sem är beprydd medh
algsnide. Thessa Namn wisa vns
a Jungfrwr och Pijgor til Eskomens
h Klädernes reemlighet. Agnes,
Ryff /

Ryff/Helig. Catharina, Keen. Thessa
 Namnen påminna them om Ryff
 heet och Tuchtigheet. Amelia, vthan
 sorg. Ruth, måttat/vpfylt. Thessa
 förmana til Sparsamheet / och Nög
 samheet/ Hvilken Dngd intet achtar
 högt prål och öfuerflödighet. Zi
 phora, Bålgörerinna. Asnath, Låfe
 rinna. Thessa frässa att göra gät
 emoot the nödtörfftiga. Adelheida
 hwilket Namn somlige taga aff the
 Grefiska ordet ἀληθεία, Sanheet. Cla
 ra, Lurs och Klar. Candida, Hvit
 Iemina, Dagsbarn. Thessa vilja at
 Jungfruer och unga Pügor skole war
 retsinlige/ sanferdige/ trofaste/ och een
 fäldige/vthan list och falskhett. Co
 dula, Hirtalilla / Esther, Fördöla
 rinna/och the Judiska Namnet Lisc
 een Betäckerinna. Thessa påminna
 them om tiggamheet / när een behåller
 många ord i hertat / icke vthödsar oc
 efter

terfåger the onda / vthan betäcker
medh tyande. Och ändoch alla
kampn icke kunna dragas på besynners
Dygder / så wiisa the doch almen-
liga / att Döterne skole wara froma /
ärliga / ärliga och dygdesamma Quins-
ersoner / och att Föräldrane gerna wils
att them ginge wäl / att the måtte
warda riike / wäldige / gamle / wälbehålds-
/ ewiglig huarde och saliga Barn / ther
the kunna lätteliga komma / effter
dödet / när the i retta Troo stråffwas
effter Gudelighetena och Dygdes-
a. Thetta witna effterfoliande
kampn: Agatha, from / retferdig /
gelig. Aurelia och Aurea, Gyllena.
melberga, Amalosunta, hwilka bå-
Dysta Kampn liwda så mykit som
himmeleberg / Himmelsföön. Bere-
ce, then reena ofsyldiga. Corona,
n Kroona. Eudoxia, een wälbehå-
lig. Euphemia, een som haffuer ett
gått

gått Loff och Namn. Eua, Leffuand
 Fausta, Felicitas, Lycksalig. Flor
 Florentina, een som altijd grönstas
 och altijd går wäl. Iustina, een reise
 dig. Magdalena, een vphögd måne
 fällig greid. Margaretha, een Pärle
 Perpetua, Ewigleffuande. Prisca, en
 gammal vthleffuat. Regina, een Dro
 ning. Sara, een Regenterinna/ een fr
 Görstinna/etc. Och andra sådana fler
 Namn. In Summa / Hwarför
 scriffuer man i Jungfruers almenne
 ga Titlar/Then äradygdesamma/m
 kitygdesamma / gudfruchtiga/ ärlig
 etc. Vthan för then skul / att the skole
 alla thetas Liffdagar sträffa effte
 Dygderna / och bära thetas Krank
 medh ädra. Thersfore / så offta ee
 Jungfru hörer sigh sielff / eller ena an
 dra sina Leeffyster nemnas och kallat
 skal hon låta samma Namns förde
 ring wara sigh een påminnelse och lo

felf

Fiolabrunt Silke.



felse til Dygderna. Ty thet står ganz
 fä ilka/när en haffuer ett skönt och herz
 ligt Rampn / och leffuer ther emost ils
 la. Och hijt sättion wij Purpurfers
 gan/eller Fiolbruna Silkesnöde/hwils
 fin ther aff kommer / när man blandar
 mykit rödt / och litet swart tilhopa.
 C c Såsom

Såsom och thenna Nampns förclaring / förer mykit loff och berömmelse medh sigh: Och twart emot/om man icke beslutar sigh ther effter / så warder samma Loff förmångt medh hån och spott.

Til thet sidste / skole unga Jungfrur och Pijgor sticka sigh effter froma/ gudfruchtiga och ärliga Jungfrurs Exempel/ hwilka både then heliga Scrift / och andra Historier ärliga betenckia och roosa/ såsom många sådana Exempel äre satte vthi the föreskriffta Dygder / och ther om är tilförenne ytterligare giffuit tillenna vthi then tredie Kryddasången. Och emot thenna herliga Dygdaspegelen skole the hålla then flemma Lasterspegilen/ och odygdens Exempel vthi många illa vptuchtada Barn/aff hwilkas och öfuiska leffuerne/the skole tagha orsaak til att bättra sitt leffuerne. Hijt sticka sigh

Grönt Silke.



ligh wäl the grödna Silkesnören /
 hwilkin färga altså beredes / när man
 blandar något gult och blått tillhopa /
 såsom ock thenna orsaken och thessa Ex-
 empels betrachtelse / loffuar the from-
 ma tuchtiga Jungfrurna / och ther
 emot emot igen betäncker the otuch-
 tiga /

E c ij

tiga/ogudachtiga/ oärliga Pi gers Ex
 empel / them sielffuom aldrinäst tu
 kraff och wanära / Och såsom the
 gröna färgen förlustar ögonen och fä
 r i synena / Alltså kan man medh be
 nerlige lust mytit förra lära förstå
 hwad wäl eller illa fläder / aff the Ex
 empel / som man antingen låås/eller se
 ögonen ser / än att man wille elies för
 vithen Exempel medh många ord be
 scriffna och affmåla Dygderna.

Och thetta må nu så wara neot sag
 om thessa Bookennes tredie Dec
 vithi hwilkom här är giord censåld
 underwijsning och förflaarning om the
 orsaaker / hwilka man faller Impul
 was, hwarföre unga Dötrar och Pi
 gor skole haflua sådana förescriffna

Dygder uppå sigh och efter
 följa them.

¶ ¶

Th

Then sierde Deel.

Om några medel och wägar/
genom hwilka Jungfrur kunna
komma til thessa förescritta
Dygdena.

W I haßuom nu igenom
Gudz Nåd berede oss på als
lahanda Materia / som man
behöffuar til Dygdafranken / Therföre
wiliom wij och til thet siesta nu bewins
da Franken / och förtelia några medel
och sätt / huruledes thenna bewindelsen
skal skee / på thet han kan en gång war
da fullelig färdig / sättas uppå them /
och blißfua beqwemmelig til att bäras.
Men wij wiliom görat på thet aldras
fortaste som wij funnom / och indraga
the witnessbyrder / medh hwilka wij
hwart och ett medel wiðelöfftigt be
wißsom och trooligit görom / uppå thet
aldras fortaste som thet kan skee / på thet
E c iij wij

wij kommon til ändan / Ther til gess
 ke Gudh oss sina Nådhy och sin Andan
 Amen.

I.

Först och för all ting ska
 man wetta/att Troon och Gudelighee
 ten är icke een Meniskelig gerning
 wihan står wihi Gudz Nåde och werk
 ning / såsom wij haßuom tilförenne be
 wiist och lungiordt wihi Giordennes be
 scriffuelse / Therfore om förescrifna
 Dygder skola wera och blämskra
 medh enne retta Troo wihi yngom
 Dötrom / Jungfrwm och Piigom/ som
 måste Gudh / som är all Nådes och
 Barmhertigheets Fader / aff hwilkom
 alla goda och fullkommeliga gåßuom
 komma / göra ihet bästa i saakenne / och
 för HErrans Jesu Christi skul / hwil
 kun medh sinom lydna och piina sådan
 haßuer förtiänt / gessua allom Bar
 mens / som haßua äran tåra / sin helige
 Andan

Anda/ som kan och gerna wil / när han
her om warder bidin/omwenda och förs
da them på nytt / och igenom effterförs
iande medel verka Troona och Budz
ruchtigheetena vthi theas Siäl och
Hierta. En än doch Hedniska Pijz
gor/ hassua och så/förvthan then heliga
Anda / varit ärlige och frome / doch
hassuer thet icke annat varit vthi nås
ta parten / än fromhetennes skijn / som
offta icke hassuer gängit them til hjer
at / Ja / och varit förvthan Troo och
Budz willes Rundskap. Men wij läs
som icke aleena om vthwertes froms
heet/ som tilförenne är sagt / Therföre
lätthom wij aldrafråmst / theas helige
Andes frasstiga verkning til thet förs
ta medelet/ om han icke verkar/och sät
ter Blomfren vthi the omwenda Chris
trognas Hierta/så är thet såfengt/ och
man kan aldrig komma tijth/som man
thet gerna hade. Therföre faller S.

Cc iij

Pars

Paulus/Galat. 5. Kärleek/Fred/frögd
tålmod / wenlighheet / godheet / troo
sachtmodigheet/lystheet/Andans fruch
ter. Och Rom. 1. Nempner han ho
nom helighgörelsens Anda. Zacharia
12. Cap. nempner honom Nådennens
och Böönnens Anda.

I I.

Til thet andra / är här til af
nödenne een Christelig troogen Barna
tucht vthi Hwsen / En medan vng
Barn icke sättias strax til fremmand
Folcks vptuchtning / när the äre ett el
ler tv åår gamle / vthan blißfua hoo
Föräldrana til thes the våra vp och är
Manbare/ besynnerliga Döterne/ Se
är thet iu högeliga aff Nödenne / at
Föräldrane begynna altså beställa the
ras Barnatucht / medh Guds Namns
åkallelse om hielp / att man ther aff far
merka/ the wilia gerna haßfua yngde
samma Dötrar. Och thessa Barna
tuchten

tuchten skole the begynna strax vthi the
örsta åren / och altijd hålla hardt ther
wid vthan afflåtelse. En såsom en
Trågårdsmästare / then ther wil haffua
ett rätt vpvuxit Tråå vthi sin Trås
gård / han begynnar binda thet wid en
re ttan stoffwan Staafa / medan thet
är än nu swagt och litet / wid hwilkin
thet kan vpvåxa rett. Och såsom en
Jägare then ther wil haffua goda
Jachthundar / han måste strax ther til
wåna unga Hysalpar / och hålla them
före ena Hiortahud / ett Rååskin / Råå
skin eller Haar skin / ther på the låra
stålla / warda niideste och betste : Alltså
måste man också / när man begårar aff
leifua åhra och see Dygd vppå sina
Dörrar / strax vthi thetas Leffuernes
första begynnaelse / tuchta och wåna
them til thet som gått år / så kunna the
sedan / vthi thetas heela lifftid / och i
Ålderdomenom geffua Gudfruchtige
Hectens

heetennes och Aertligheetennes go-
 frucht och lueht ifrå sigh / såsom en n-
 brend Potta länge behåller then förs-
 smaaften eller luehten / som hon bekon-
 mer aff thet / som aldraförst låtes v-
 henne. Här vppå haffua the besö-
 ning vthi Gudz Ord. Ephes. 6. 3. 4.
 Der / vpsöden edhra Barn i tucht o-
 förmaning til HERRan. Sprach
 Haffuer tu Barn / så tuchta them / o-
 bögh theas halz alt ifrå yngdom: non
 Haffuer tu Dötrar / så bewara the-
 rop / och ståd them icke sielffwäld. I
 sådana befalning finner man o-
 Deut. 6. 15. Proverb. 22. 23. Spr. 30
 Alltså haffua många froma / gudfruchte
 ga Föräldrar giordt / såsom Scriftu-
 nes Historier witna. The 4000
 Män och Quänor / tå the wille följ-
 HERRan Christum i Skenena / til att he-
 ra hans Predicor och see hans Under-
 verk / toghe the theas Söner och Dö-
 tra

r medh sigh/ på thet the lärde kenna
ristum/ och worde trogne och salige
arn/ Matth. 15. Johan. 6. Marc. 6.
c. 9. Alltså låås man i Apostlagers
gomen. Cap. 21. Att the Trogne i
oro/ så the ledsagade Paulum och
his Fölie/ haffua the tagit Hustrur
Barn medh sigh vth om Staaden/
haffua låtit them wid Siöstrandens
falla på knäa och bidia. Och then
Barnatuchten är ett aff the förnem-
ste medelen/ och affgåår icke vthan
önnertliga herliga frucht som En
såger i thet 30. Capitel. Then sitt
rn fårt haffuer/ han håller thet alts
es vnder risset/ på thet han frändes
skal få glädie aff thy. Then sitt
rn i tucht håller/ han skal få gläd
aff thy/ och törff icke skämmas
thet/ när sina kenda. Och att
n icke skal förstå thetta alcena om
ner/ så säger han i thet 37. Cap.
Andoch

Ändoch Mödrar hafua Söner får
 dock är fröndem een Däcker bättre
 en Son.

III.

Til thet tredie / tiäna här
 Jungfrus skolar / hwilka man skal här
 i Städerna / på thet unga Pijor
 tuchtade warda. En ändoch Fad
 och Moder skole hemma wara slitig
 thetas Barnatucht / så hafua the de
 för thetas Hwuarbete och andra äre
 der effta mynkin förhindring / och war
 thetas Barn försummade emoot th
 ras wilia / besynnerliga hwad som
 derna tilkommer. Thersfere äre
 gaskolar förordnade såsom ett rå
 och Lärdom / emoot thenna Föräld
 nas försummelse / och the skole byggi
 på the rum / som kunna wara lågelig
 för heela Bygn / på thet Bornen i
 komma förlängt bårt ifrå thetas
 äldras Hws / när the gåå i Schola

Och i therna Jungfrussholen skole
 Scholamesterinnorne lära them läsa/
 och altijd driffua Catechismum så ock
 utlågningena medh them/ The skole ock
 äta them lära och vpsäga några Cons
 entier aff Skrifstenne/ besynnerliga
 om ihu ihet Nya Testamentet/ om Treor
 na/ Kärlecken/ Korset och Lålamedigs
 heeterna/ och några Historier aff Bibes
 en/ som kunna tjäna Jungfruen til
 att döffra theras Minne/ så ock lära
 iunga några Christeliga Sångar och
 Psalmer/ och tagha them ideliga
 medh sig om Söndagarna och elies i
 Wefonne/ til att höra Predican och
 Barnalärdomen/ på ihet the alltså ges
 om theras flit måge wänas til guds
 fruchtigheet/ böön/ tuck och ärligheet.
 Hijt höra nu alla förmaningar/ som
 Gudh i sino orde låter göra til alla Förs
 äldrar/ vthi hwilkas staad Scholame
 tare och Scholamesterinnor tråda när
 D d the

the hålla Scholar. Så säger också Paulus til Titum Cap. 2. att han skal sijn them gamlom Quinnom och Matronom / att the lära the unga / att the äru tuchtige. Så seer man också att thet Scholaarbetet är icke heller fåfengt vthan är mykit nyttigt / In försäkerheeten vittnar / att sådana Scholapigor warda sedan / sköna / sachtmodiga / sediga / milda / ärliga och dygdesamma Menniskior aff hwilka Föräldrane också ärlige Män i framtijden kunna hafwa föora frögd och glädie

I V.

Thet fierde medel til att befrämia Jungfruliga Dygder / äre ärliga Lagh och Ordningar i Regementen / när Öffuerheeten vthi högre och lägre Ständer / hielper til att hålla tucht och ärligheet wid macht / genom wissa Lagh och Stadgar vthi Städer och Land / att allt må gåa skickeliga och

wä

oäl til rithi Gåfabad / Vrollep och i
andra Samfundender / medh Dansk och
andra Werldzliga handlingar / tilth
jungfrur / Dötrar och Pijgor plåga
omina / att sådana sköna Ordningar
warda gjorda / som komma öfuerrens
medh vår egen Natur och Förnuft /
medh Gudz Ord och Bod och medh
Samwetet. Sådana ordningar wor
e wisseliga aff nödenne på thenna tije
den / ther thet nu / ty werr / så wijdt är
kommit / att Faders och Moders /
Scholamesterinnors och gamla Mas
roners retmätiga bod / förmaningar
och twång/wila warda förswaga til att
optuchta then obändig Bngdomen /
och hålla honom i skickelighet och
ggha. Men sådana ordningar i
Regementen / skulle icke aleena i stora
Riksdagar förställas / rådslås och
publiceras aff wäldigom Kaysarom /
Konungom och Förstom / och genom al
D d ij mennes

menneliga Mandater och Uthseris
ueller befalas att hållas vthi all Land
öffuer heela Riket / eller aff hwarion
och enom Herra och Görsta vthi sk
Land och Görstadsöme / eller aff alt R
det i enom Etnad / alwarliga befala
att hållas / vthan til samma befolnin
skulle ock bräckas ena alwarliga execu
tion och straff / En binda / och ther öf
uer icke hålla / är så mykt som inte
binda / och är än värre / En ther a
kommer både Öffuerheeten och henn
Mandater i förachtelse / att man sköte
ther sedan alsktet om / såsom then dag
liga sersfarenheeten witnar.

V.

Til thet semte / moste co
Siälasörjare och Ryrkiotjänare med
thera Gormanings predicator hielpa ha
til / när the lära Menigheten vthi v
penbara Gösamlingar / och vnderwij
them vthaff Guds Ord / besynnerlig

på Söndagarna och Högtidsdagars
na/ eller andra förordnada Helgeda-
gar/ på hvilka Åhörarne komma flitis-
tare til Kyrkia/ och Lärarskolan/ Dje-
vor/ Jungsfruer och Barn/ kunna bätre
komma til Predican/ än elies i Wefons-
le/ så är thet högeliga aff Nöderne/ att
man wender Epistlarna / Euangeliera-
na och Catechismi Predicor til them /
til thesas Föräldrar / Luehtamesierins
sor och til öffuerhetena/ och medh s-
k-
modigom anda driffuer / råder och förs-
manar them/ att the betenckia Gudz als-
varliga befallning / och åsee then rika
belöningen / och att the mose i sinom
tidh göra en strengh Kälentap om
thas Lessuerne och Ambete in för Jes-
u Christi Tomsoel/ och thesfore hiel-
sa til / att befrämia Gudeligheetena
och ett Christeligt lessuerne att Ring-
domen warder årliga r-
tader i
Husem / i Scholom och i vppenbara
D d ij för

församlingom. Thetta wil Gudi
 haßua aff allom Euangeliskom Pred
 carom / såsom S. Paulus här til al
 warliga formanar Titum Cap. 2. the
 han så scriffuer: Tala tu såsom tilbör
 ligt är/ effter then helsosamma Låran
 sågh them gamlom/att the äre nöch tre
 årlige/ tuchtige/ rette i Tronne/ i Rår
 leckenom i Tålamodighetenne. Then
 gamlom Quinnom thestjles / att the
 ställa sigh såsom Heligom höffues / at
 the unga Quinnor låra tucht aff them
 äre sedige/ kyse/ hwsachtige / frome
 godwilloge. Och vthi thet 3. Capit
 Förmana them/ att the äre Förstomene
 och Öffuerheeterne / vnderdånige oc
 lydige/ redabogne til alla goda gernin
 gar / milde / bevißandes alla sachtme
 digheet til alla Menniskior. Thetta wi
 iagh att tu lærer / såsom thet ther wi
 är/att the som Gudi trodt haßua/wil
 leggja sigh i godom gerningom föregå

T

En sådant är Menniskioner gått och
 betydligt. Thet samma wil han ock haff-
 ställa aff Timotheo vthi båda sina Epist-
 ler som han haffuer scriffuit til honom.
 Så haffua ock Euangeliske Lärare
 många Propheternes och Apostlarnes
 exempel / och the heliga Faders / hwil-
 ke haffua vthi theas Predicor / Pro-
 pheter / Breff och Homeliet / satt
 många sådana trohertiga För-
 maningar altijd hoos Lärdomen om
 Troona. Men huruledes Predicans
 kanne kunna här til haffua orsak aff
 the årliga förordnade Lärer och Läs-
 ser / ther om att tala / wilom wij spara
 til en annan tijd / när bättre lägenheet
 warder oss ther til giffuin.

V I.

Thet siette medel heter / geff-
 na goda Exempel ifrå sigh / En all förs-
 maning / böön / befallning / straff / war-
 ning / agha och tuchting är fåfeng / när
 D d iij man

man icke förelyser och föregår i
 domenom medh ett ärligit Christelig
 leffuerne. Och såsom wi nu hafuon
 sagt hwar ett efter annat / att Föräldra
 Scholamesterrinnor / Öfuerbiset och
 Predicanter / skole hielpa til att upfuch
 ta Kongdomen medh erdom: Allt
 fråffuer och ihetta medelet / att the
 förnämnda Ständer skole och allasam
 man medh sielffua gerningerne och lef
 uerhet alltså förhålla och beuysa sigh
 och låta ther medh se huru Kongdo
 men skal förhålla sigh. Och meda
 wi handlom nu alena om Jungfruer
 och Piger / så skole doch theras lifsa
 form are Quinspersoner / gåa them för
 medh goda Exempel. Och aldran
 skole Modrane förhålla sigh gudfruc
 tliga och ärliga / efter the föreskrifne
 Dagderna / medan Döterne are allu
 dagh och natt hos them i Husen / I
 thet går alluanneliga så til / att Aple
 falle

eller icke långt ifrån Trädd / och Däts
 ren släktas gerna efter Moderna.
 Hershöre lyder Rymet altså på Tyska:

Willu zur Ehe die Tochter han/
 So sihe zuvor die Mutter an:

Ist dieselb from vnd von guten sitten/
 So magstu sie wol vmb ihre Tochter

bitten.

Och then unga Kråwetan / sade til sina
 Moder then gamla Kråwetan / som id
 eliga baad then unga Kråwetan / att
 on wille doch låra gåå rett fram / ty
 het stode henne bättre / och icke längre
 gåå så tilbaaka: Och låra Moder. sa
 e then unga Kråwetan / I hoffuen
 ått til att såna och förmana / Låten
 migh tilförenne see / huru thet kläder
 dher / och gåån så för migh / så wil iagh
 åra gåå så efter idher. Hwad ru
 altså aff Modrenne warder krossde i
 Hnsen / thet skela och Tuchtames
 nor låta sigh wara segt vith thetas
 Jungs

Jungfruescholar / att the icke alen
 lära them wäl / vthan ock hålla sig
 gudfruchtliga / årliga / tuchteliga / skil
 menliga och kyssa / i åthåffkom / orde
 och gerningem / vthi theas Scholap
 gors närwarelse. Therfore skola o
 sköna årliga Quinnor / som äre kom
 til en årligin ålder / ock haßua ett tän
 ligt förstånd i Euangelio / och ett gä
 richte / förordnas och anammias a
 Christeliga Öffuerhert til Scholam
 sterinnor / för unga Dötrar / Jungfr
 och Pijgor. Sammaledes wore th
 ock tilbörigit / att Öffuerheeten vthi h
 gre och lägre Stånd / med theas Fr
 stufuur och Herrahoff / Fröylor / Jung
 frwr och Dötrar / här inne föreging
 och förelyste theas Konungarike
 Land / Städer och Byar / och gäffi
 sigh aldrasförst vnder theas wälb
 tenckta Statuter och högnödig
 Landjordningar / Ty thet wore ju ob
 tend

neft och dårligit / att F r   ar och Res-
nter wille my   t pl   ga Almogor
medh m   nga strenge Luchtor   ningar/
och ther aff . . . reformera theras egna
off / H   s och G   rdar. Men ther
toot h   war h   gha F   rs   liga Personer/
F   r   ter/F   wger/ Yungfr   r/och sedan
befalningesm   ns/Lagm   ns/H   reks-
   ffdingars/St   th   llares/Fogdars/
F   rmestares och R   dmens D   trar
s    f   re och medh theras lessuerne och
h   wertes handlingar besegla och stad-
festa theras F   ders Wod och Ordning-
ar/L    m    ste j    thens meniga M   ns
D   rn/icke aleena aff tw   ng/vithan o   
er fram skul f   lia effter. Thet samma
ole o    Christelige Predicanter och
L   r   ti   nare o    l   ta wara sigh sagt/
att the icke aleena ther til dri   ffua och
ordmana aff Predicaf   olenom / vithan
o    hemma i H   sen w   ria theras
D   rn och D   trar / att the medh    hra
pryda

pryda och skadfasa theras Faders P
 dian. Ty thet är visseliga sant v
 all. Stånd / att när man flitigt lär
 och doch sielffuer illa lessuer / eller til
 der sina illa lessua / att man så me
 then wensra handenne bryter ned
 thet han haßfuer vpbngt medh th
 höghra. Så är ock Predicantom
 Gudz wilie Kunroger / hwilkin h
 haßfuer låtit lungöra / bådorn 2 pos
 listom Predicantom Timotheo o
 Tito / att han wil thet haßfua / att
 Lärare och Discop skal icke aleena
 sin Person wara oskräffelig / godh
 tig / tuchtig / retwijs / helig / frisk / vif
 han skal ock så haßfua tregna War
 som icke haßfua något ondt rychte / o
 the icke äre Drincare och olydige
 Tit. 1. vthan the ther äre lydige m
 alla ärligheet. 1. Tim. 1. När nu al
 Ständer / Hershållare / Regenter / L
 rare / komme altså öffuerens m
 Lärdom

Lärdom och Lessuerne / så wore the icke
 aleena orsachtade för Gudi / vthan
 Gudh lête ock ihenna Harmoniam
 vara sigh wälbehagelig / och vngdos
 men worde ther aff merkelige förbättras
 der / och hade altså Förälldrane / Scholas
 westerinnorne / Öffuerheeten och Predi
 cānterne / så mykit som them tilkommer
 för theas Person / hulptil til att bewins
 da Jungsfrernes Drafrans prydeliga
 moof / genom thessa sex företalda medel /
 och seclar nu intet meera / än att Jungs
 frwr och vnga Pijgor ock sielfsue för
 theas Person ther til hieipa / på thet
 skulden icke finnes aleena hoos them /
 En effter andra Wenniskior äre nu
 her til förmante / att the skole hieipa til
 att bepryda och vthsmectia Jungsfr
 wa / huru mykit meera bör thet vngom
 Öttröm sielfsuom / att the medh alla
 Hitt lägga handena ther wid / til theas
 git gangn och bästa / på thet the thesse
 E e ärligas

ärligare och skönare måge bestå för
 Gudi och alla Christna medh theras
 Aerafron. Så skole nu Jungfruer
 ne sielffue hielpa til att bewinda och til
 hoopafättia Kranken / såsom omwind
 och nyfödde Barn / och til samma på
 sättielse bruka thessa efterföljande me
 del / såsom äre : Pia Meditatio, Hone
 sta conversatio, och Devota Invoca
 tio. Om hwilka skal ytterligare ta
 las vthi följande Medels affdelelse
 til ändan.

VII.

Så är nu thet första / så my
 lit som ågåår Jungfrugerna sielffua
 men i ordningenne thet siwnde Mede
 let / Pia meditatio, een flitig / gudelig
 alwarlig / innerlig betractelse / om al
 thet som här til är scriffuit och vprat
 nat vthi then första / andra och tredie
 Deelen i thenna Bookenne. En on
 Jungfruer och unga Pijgor milia alee
 na åse

a åsethenna saakena / låsa och båra
henna Bookena hoos sigh / vthan alla
stertänckning och lust til att efftersolia
het som här förescriffuit är / Så wore
icke aleena all möda och arbete förspilt
hoos Dichtaren / vthan ock hoos Läsas
en / och worde ingen thera parten ther
iff bairader / then goda tiden wore illa
ladder / och worde Räkenskapen theste
wårare vppå then yttersta Dagen /
att the haffua wetat låsit / hörde / och i
händerna burit Gudz wälbegärliga
och fullkommeliga wilia / Men haffua
doch mindre stråffwat effter Gudsfrucht
lighetena och Ärlighetena / än Neds
niska Jungfrur / som haffua alzintet
wetat om Gudh / Medan then Tjänas
ren som weet sins Herres wilia och gör
honom icke / skal så mynkin hugg. Och
fast iagh än intet wille tala om thenna
Bookena / så wore doch alla föregåns
gande sexhanda medel / hwilka Gudh
E c ij haffuer

haßuer förordnat til att vptända Tro-
 na / Tuchtigheterna och Dygderna
 Jungfrw / om luss och såserg / och a-
 förmanande / lärande / tuchtande / frä-
 fande / warnande / vnderwijsande / både
 skriftliga och munnliga giord och för-
 stäldt / Jesu Christu the tiva Gudz Bots-
 som förbinda alla Menniskior / omkom-
 gen til lydna / eller til timmeligit och
 ewigt straff / the wore på them förtäp-
 de. Så wil ock Gudh then helige Ande
 icke beo och haßua sina werknin-
 vthi enom Stäck / som haßuer inga eff-
 fectenckning / vthan vthi förnuftigon
 Creaturorn / Läter ock för then skul ta-
 la medh omwenda och döpta Christna
 Barn / medh hvilka iagh här aleen
 haßuer beßälla / vthi thetas Meders-
 mål / på thet the måge haßua orsaak til
 att betenckia the mångfalliga bewise-
 ser til thet goda. Och hwar är nå-
 gor Jungfrw eller J u n g a / sem wil göra
 sig

i en Krans / och icke betencker tilfö-
 rummenne / hwad thet skal wara för en
 Krans / och hwad för Krydder och
 Blomster hon wil braka ther til/hwar/
 huruledes / och på hwad rum / hon wil
 renta och pläcka them / och sätta them
 på Giordena / och hwilka hon wil sät-
 ta före eller efter / hwilka färger som
 skickas sig aldrebäst tilhoppa / och icke
 betencker hwar til hon wil braka Krans-
 en / och när / och huruledes hon wil bäs-
 kan: Huru mycket meer bör sådane
 i denna andeliga Grafransens bes-
 reedelse / med hwilkom froma Yung-
 fruar och Piger skola vthsmectia thes-
 ras Siälar / til att täckas både Gudi
 och Menniskiom / vthan hwilken Gra-
 frans een vthsmectat Yungfru eller
 Piga / är såsom een Sco midt ett gyl-
 lene Spänne på Nasonne / som Salos-
 mon säger Proverb. II. Cap. Wen
 efter alla ting funna icke på en tid och

E c iij

u u u

allijka betrachtas til gangn och nytt
 så kunna unga Jungfrur och Pijger
 retta sig effter tiden / och ställa theras
 Christeliga öffueller effter Månadens
 nars vthwijsning / heela året igenom
 på treggiaganda sätt: I. Först effter
 Euangeliernes och Epistlarnes ord
 ning och förklaarning / hwilka man
 handlar om året i Kyrlionne på wi
 sa Månader och Weeker. II. E
 thet andra / effter Quinners och Jung
 frurs Namn / som äre satte i Calen
 dario / på alla Månader heela året igenom
 / hwilka benemda Jungfrur
 lessuerne och wandrande / the kunna
 samma Månad betrakta / och besluta
 sig om att följa theras Troo / lessuer
 ne och plåga i tålmod effter. III. E
 thet tredje / effter the Blomster och
 Krydder / som the bruka til Krankar
 och plåga wäxa i wissa Månader / så
 som iagh här om wil sättia alena en
 list

och alla vnderwijsning til thenna mina
 tancfar. I. Vithi Marsmånat
 eller om Våren / i hwilkom Månat
 de gamle Hetningar och Romare
 affua begynt theas år / funna och
 sola the affua thenna tancarna:
 Sij/ O fåre Gudh / nu kommer åter
 den fåra och lustiga tiden igen/ i hwile
 om icke aleena all Jordennes wågst/
 begynner så småningom åter warda leffs
 ande och grönstas / ther inne iagh fats
 iga Barn / icke aleena påminnes om
 minna saliga nina Godelse / vthan man
 Predicar migh och i thenna Mars
 Månaden om Dieffuulens gruffuer
 iga Tyrannij / hwilkin affuer frestat
 min Herre Christum/Matth. 4. Bes
 att och illa plågat thens Canneiska
 Quinones unga Datter / hwilken
 affuer varit/til äwentyr wid then åls
 der som iagh är/Matth. 15. Tagit ens
 ne fattiga Menniskio sitt måål och sina
 E e iij Hörst

hörslifrå) talat gruffucliga Gud; för
 smädelse genom Jolket emot mi
 Bressare Christum Luc. II. Och driffu
 the försläktade Judarna til att förfölja
 och seena honom / Johan. 8. Och t
 barmhertige färe Gudh / hvilka arm
 och ålenda Mennistior äroni wij n ord
 ne / effter våra första Jeraleras D
 dams och Euas sorgeliga fall / hur
 jemmerliga kan Dieffuulen tilpynne
 ess / när Gudh honom thet tilstäder
 Och huru hafuer iagh dock alt här t
 varit så säker och ogudachtig / att iag
 hafuer alzintet fruchtat migh för
 Dieffuulen? Thet wore intet vnder
 att wij unga Mennistior aldrig wor
 dom glade / när wij beencetom n är
 nödh och tillkommande gruffucliga fall
 vihi hælka Dieffuulen då nu kan stör
 ta oss / Ly han går icke alena / så en
 ett rytonde Leron och en glapand
 Viss / bring om andra Mennistier

vilken

thän och fring om migh / söfiande alla
mögligheet / heru han må lanna vpsluta
migh. 1. Pet. 5. Vertroffua och affs
ända migh åter Gudz Nåd och wels
örningar / hwilket kan ganska snare
och lätteliga skee / när han förde migh
i gräffliga Synd och säckerheet.
Veddan thesse äre icke salige / som höra
Gudz Ord / vthan the sem thet bewas
ta / Luc. 11. Och the sem icke fåsenge
Gudz Nåd / 2. Cor. 6. Men
stter thet min färe HERRE JESUS
CHRISTUS är kommen i thessa Werldes
na / och haffuer förstödrat Diessuulens
werk / och genom sin egin blodh / såsom
en eende öffuerste Prest / är en gång
gångin rhi thet aldrabelgast / och
haffuer förerffuat migh ena ewiga
örsläffning / i thet han vpsfrade sigh
sels förvthan smitto genom then helis
Anda / och haffuer aff kärleek emode
r / vthgiffen sigh sels för offtil gaff
na och

na och offer / Gudi til ena sööta lach
 Ephes. 5. Der ock för then skul word
 Nya Testaments midlare / på the
 the som kallade äre / genom hans dödl
 skulle få thes ewiga Arffgens Löfft
 Hebre. 9. Hwilkin ock migh til god
 haffuer öffuerwunnit Dieffuulen med
 sinom anfichtningom / Matth. 4. D
 medh Dieffuulens vthdriffuelse vth
 then Cananciska Piigonne / Matth. 1
 Och aff then fattiga dumba Men
 skione / Luc. 11. Haffuer han bebreffu
 sigh til migh / att han wil ock gö
 migh biistånd emoot Dieffuulens hen
 liga lister och vppenbara Tyrannij
 Ther aff wil iagh aff hiertat glädia o
 trösta migh / och wara minom fän
 Tjellare tacksam för thenna försäkr
 genne / Jagh wil ock medh Gudz hiel
 begynna lära Gudz Ord medh flij
 medh hwilla iagh kan öffuerwinna a
 la Dieffuulens glödande Piiglar
 Matt. 2

Matth. 4. Jagh wil ock wara medh
hristo vthi Gudz Ryke / och församla
medh honom / Luc. 11. hålla hans Ord
medh retta Troo / Johan. 8. Jagh wil i
ting bewisa migh såsom een Gudz
mānerinna / wil ther vppå tencia / att
gh igenom thes heliga Andes hielp /
å wāxa til i Ryskheet / i Gudz Kunds
ap / i långmodigheet / i oftrymtachtis
m fārleef / i Sanningens Ord / vthi
Gudz Krafft / 2. Cor. 6. Jagh wil bes
illa min Lefamen i tucht / i helgelse ock
hēra / 1 Thess. 4. Jagh wil wandra sās
m Liusens Barn / vthi allahanda
odheet / refferdigheet och sanning.
ph. 5. Jagh wil ock gerna hålla migh
i Ryskionā / och slietā migh effter the
oma Barns Exempel / sem folgde
heras Förāldrar och hörde gerna
hristi Predicor / wil taga thet til gō
a / hwad Gudh migh genom mina
Förāldrar haffuer beffārdt låta migh
nōya /

nöya / sammansanta the öffuerbleff
 flykten/och tacka Gudi. Joh. 6. Ja
 måste jw vara een ogudachtig Men
 skia/ om iagh medh vppenbara Syn
 försäge och försummade then wälbef
 geliga tiden och salighetens dagh
 hwilken Gudh hafuer bönhörde o
 hulpt migh. 2. Cor. 6. När iagh slo
 the heliga Apostlars och Gudz Or
 trogna Lärars böön och förmaning
 i wärdet och förachtade them/ aff hw
 lom iagh hafuer vndfåt/huru iagh sk
 wandra i Herrenom Jesu/ efter m
 trogne Fader i Himmelen icke hafu
 fallat migh til oreenlighet / vthan
 helgelse. 1. Thess. 4. Så är iagh i
 Gudz Barn och ett Lifs i Herren
 nom/ Ephes. 5. Och Jesu Christi blod
 hafuer reent mitt Samwet frå th
 döda gerningarna / til att tiära the
 leffuande Guden / Hebr. 9. Hwi wil
 iagh då icke vara Herrenom Gu
 tacksan

ick sam / låta finna mich i ett gudeligit
affuerne och vppenbarliga bewiisa then
erliga Gordeel som iagh haffuer fram
for andra Hedniska Jungfror? II. Och
ist iagh an icke hade thenna H. Er
ans Christi och hans trogna Apost
ars hierteliga förmaningar / ther ifrå
min trofaste Fader migh doch nådeliga
vare / så kunde och skulle doch min
Calender/eller the Jungfrors Historia/
wilkas namn äre satte i thenna Må
nadenom på wissa dagar / leeda migh
il Gudeligheetena och Dygderna/ En
agh hörer att the heliga Jungfror
Gertrudis, Fides, Spes, Charitas,
haffua varit förmeer än andre vthi
Gudz och Christi kundskap och stadige v
thi Sanningenes bekennelse. Så warda
the ock mykit berömda för theas Kysk
heet/ Barmhertigheet och Welgernin
gar emoot the fattiga heliga Christna/
och för theas wenligheet emoot andra
thef

theras

theras lifars Quinspersoner/ och in
 dan the warda för samma Dygder stå
 in i denna dagh vthaff then Christe
 ga Kyrkione mykit berömdde/ och haff
 tillsäyelse/ att effter the haffua årat o
 befende Christum här / så skole the c
 vppå then yttersta Dagen/ och i th
 ewiga Lifset/ ther före åras och pr
 sas aff Christo för Gudi sinom Fader
 för alla heliga Änglar och Bthwald
 Jagh troer ock/ att iagh är intet m
 dre än the / nemliga / een döpt Jun
 frow/ och Herrans Jesu Christi tro
 lossuade Bröd/ hwilkom iagh haffu
 ti sagt Troona/ Bekennelsen och G
 deligheetena. Jagh weet ock att åron
 nes Kroona är mig sampt medh the
 beredd och bewarat/ om iagh här kem
 par en godan kamp / behåller Troon
 och ett gott samwet / therföre wil iag
 ock icke wara then sidska/ vthan beslitt
 migh om att gåå vthi theras footspor

och

ch medh Gudz hielp see til / att iagh
 fräcker och drabbar Måålee. Och
 vad wille iagh meera haffua i thenna
 Månadenom / än när iagh funde så
 öffra nugh i retta Christeliga Dng-
 er / att iagh effterfolgde thenns Höge
 öffuada Jungfrunes Marice / mins
 Herres Moders Exempel / alla Jungs-
 frurs Spege / som vppå then 25. dagen
 i thenna Månadenom haffuer lätit
 sinna sigh vthi besynnerliga Gudeliga
 reet och Troo / i retsinniga edmott-
 rysheet och Lydna / för Gudi och An-
 gilen Gabriel / Iagh wille ock icke twis-
 la / att min ringa Lydna och Christelie-
 ga Lessuerne / skulle ju så wäl tackias
 Gudi och wara honom wä behageligt
 genom Jesum Christum.

III. Lijka sådana tancsar kunna och
 sola unga Jungfrwr och Pijgor haffu-
 a / så öfta the i ändan på thenna Må-
 aden sölia och leeta här och thär / eff-

S f ij

ter

ter Himmelsnyflar och Marsfiolien
 affbryta och settia them wid Gorden
 til Kranzen / om hwilka båda wällock-
 tande blomster wij haffuom sagt tilse-
 renne / att the kunna dragas til the tw-
 sköna Christeliga Jungfrwdygderna
 som fallas lust och kärleek til Gud
 Ord och helgha Religion / och sedan t-
 ödmiwtheet / hwilka twenna Dygder
 art och egenschap the icke allena skol-
 läsa och betrakta vthaff föreskrifna
 berättelse / vthan ock ther vppå tenckia
 att thet kläder them wäl / att the icke
 alleena vthsmynckia Hufuudet med
 förenemda blomster / vthan att the oc-
 iuwertes pryda Hiertat och Sälens
 medh båda thesse Dygderna. En om
 the skemmas wid att gåå ibland Fol-
 cket / vthan the haffua en Krank vpp-
 sigh aff blåå Fioler eller Himmelsny-
 fla Blomster / på then tiid / när man
 kan haffua theenna Blomstren / och
 ther:

hertfore ther vppå tåncfria och ther om
besluta sigh medh besynnerliga lust och
nöda / att the måge göra them / sätta
them på sigh och bara them: Huru
mytit meir skole the tå görat i then in-
wertes Hiertans vthsmectelsen / hwil-
ka the skola mytit meera låta vppen-
barliga lösa ifrå sigh?

Sij/ altså hade nu unga Jungfrwr
och Pijgor treggiakanda betractelse
vthi een Månat när the ginge altså
fram. I. Aff the förornada Euangeliers
och Epistars predieningar / giordt lijka
så i the andra ålloffua Månad: r / tå
hade the icke alleena thet witnessbyrdet /
att the wore Gudz Ordz gudhfruchtige
och flitige Åhörare / vthan the worde
oek vthi ett år besinnandes ena mer-
feliga nytta / och thens helige Andes
fr afftiga werkning vthi sigh. II. Lijka
sådana öffning kunna the oek taga aff
Dagarna i Calendario, som haffua

Sf iii

Jung-

Jungfrurs Nampn i hwarion Månat/när the betrachtade thetas Lessuerne och wandrande och besittade sigh om att ställa thetas Lessuerne ther efter III. Och til thet sidsia så haffua thetas Efogspredicare / the liwffliga Blomsiren och Snydderna / hwilka the och så kunna affdeela på alla Månader. Såsom wthi Apri's Månat kunna the sätta the hwiita och gola Fioler / och Maßlieben eller Tusenddogder. Wthi Mayemånat låta thes N. Treefaldighees Blomster see sigh / och spirarna aff then gröna Isop. Wthi Junij sommarsmånat wäxa aldramåst Rosor och then wällochtande Meycran. Wthi Hödmånat blomstras the aldra skönaste Näglifor / och then gröna Polleya hwilka stå aldrasägerst tilhopa Krantar. Skördamånaden gessner of then starklåchtande Expressen och Basilikor. Höstmånas egna Blomster är

Maricea

Maricerosor och Narcissenrosor. Wijne
 månadenou tillåggion wij the Indias
 usche Naglikor eller Studentabloms
 er. Wijntermånaderom förår om wij/
 och på Gudz nådeliga Welsignelse/
 medh Reinblomster och Ruta / hwilka
 dock the wera bittida / doch bliffua
 he gröna / och friska in i thenna Må-
 naden / och öffuer wintren. Lthi Christo
 månat kommer then adla Rosmarin/
 Och vthi Ianuario eller Tordz månat
 her sköna Lauendel och Spicanardus,
 hwilka ock wera mykit tideliga / Men
 he bliffua doch gröna öffuer Wintren.
 Och näst för Wååren komma Siolas
 blomstren fram / som ock kallas Tus-
 sendsköön / eller Damastablomster / el-
 ler Sammetblomster / hwilka gessua
 sigh fram aff Jordenne i ändan på Gös-
 nemånat.

Til thenna förscriffna Blomstren/
 kunna nu unga Jungfruar och Piger
 S f iij dragha

dragha the föreskriffua Dygderna / och
 så ofta the bära en Krans aff ett eller
 tw thenna Blomstren / skole the medh
 thet samma heela Månaden igenom
 wäna sigh widh samma blomsters eg-
 na Dygder. När thet så skedde / så fun-
 de man i ett år upföda och haßua ena
 rätta dygdesamma Jungfru. Men
 här om nock.

VIII.

Thet Åttonde Medel til A-
 erafrankens bewindelse / är Devota in-
 vocatio, een innerlig Bön och Gud-
 Åkallelse / om lycka och Welsignelse
 thenna Andeliga bewindelsen / hwilket
 och högeliga frästs aff alla tre Stän-
 der / som sto'a hielpa til att bewinda
 thenna Aerafranken på thet thetas
 förmaning / lärdom / ordning / stadgar /
 bod och befallningar / och thetas egit
 Exempel måge wara frästiga och the-
 tas Barnom nyttiga. Men thet är
 dock

och aldranast vngom Jungfrum och
 Viigom tilbörigit och aff nödenne/ the
 ther gerna vilia warda frömmen / att
 the för thetas egin / person så offta the
 bekomma några goda innigheet til
 Dygderna / att the ock strax sucka och
 bidia / Gudh wille medhdeela them
 sins heliga Andes krasstiga bijsånd /
 til thetta thetas goda vpsät som the
 haffua bekommit / och at han wille när
 deliga affwåria alla onda tancfar och
 anslag / som förhindra samma alwars
 iga lydna / som i them är begynt effter
 Gudz wilia. En Diessuulen försum
 mar sigh intet / han wille gerna affhene
 da of then dyrbara skatten som wij haff
 uom i Christo Jesu / thet kan han ock
 aldranast göra / när han affhåller of
 frå ett Gudfruchtigt Liffuerne / och föds
 rer off vthi Syndena emoot samwetet.
 Sammaledes är ock thens arga Werle
 dennes vpsät och förargeliga förförelse
 wäl

wäl kunnog/ huru illa hon plågar för-
 sööra then censåldiga Wngdomen.
 Ther til så äre the unga Barnen dock
 skröpliga / swaga och fattiga Kärar /
 the ther lätteliga kunna wara försörda
 och öfuerfalade til thet onda / såsom
 then aldraförsta Jungfrun Eva. Ther
 före är thet höge'iga aff nödenne / att
 the sluttigt bidia medh then Christeliga
 Kyrkionne : O HErre låt them icke
 få sin wilia som of efftergå / Tu ha-
 uer iw lööst of igen / frå Döden med
 tin Blod så reen. O HErre tenck oc
 ther oppå att Dieffuulen wil of neder-
 slå / Tu äst werdin wår Siälattöf-
 Hielp them tu hassuer återlöst. Och
 aff then 51. Psalmen. O Gudh skapa
 i migh ett reent Hierta / och giff migh
 en nyian wissan Anda. Fortfäst
 migh icke ifrå ditt Ansichte / och tag
 icke tin heliga Anda ifrå migh. Ni
 lyda of många andra sköna Psalme-
 och

och andeliga Wijsor / som the funna
brwka : Aleena til tigh HÆre Jesu
Christ/ etc. Jagh ropar til tigh O
HÆre Christ/ etc. O HÆre Gudh
gör Nåd medh migh / etc. Nu bedie
wij then heliga And/etc. HÆre Gudh
Fader stätt oss bij/etc. Fader wår som i
Himlorn åst/ etc. Christus then rette
HÆren / etc. Så funna ock unga
Christeliga Jungfrwr och Pijgor elies
othwålia sikh många sköna Bööner
aff theas Bönaböcker / som them be-
quämlige åre effter theas ålder / Pers-
on och Stånd/antingen aff then höge
årda Doctors Iohannis Avenarij
Bönabook/ther inne the Bööner stic-
tigh för Jungfrwr aldrabäst / i hwilka
nan åfallar Gudh/för Ordzens Åhö-
are/ om ena retta Troo/ om Christelia
gäddmakt/ emoot Werldennes Ans-
echtning/om rettsinniga Boot/ emoot
Lökens ansechtning. Sammaledes åre
och

och wissa Bööner ther inne för vng
 upwårta Swener och Jungfrur. D
 i thetta fallet häffua vnga Jungfru
 ena skööna vnderwijsning i Wijshe
 tennes Book i thet 8. Capitel. ther s
 ger then wijsse Mannen: Men tå iag
 förnam / att iagh icke annars fun
 tyst bliffua / vthan Gudh gäffue mig
 thet / tå gief iagh til HErran / och sa
 aff alt mitt Hierta: O mina Gåde
 Gudh / och all godheck HErrre / tu so
 häffuer giordt all ting genom tu
 Wijsheet / Giff migh Wijsheeten
 then ther allestädes är om fring
 Thron / och förkasta migh icke ifrå
 Barn etc. Thetta Exemplet sk
 alle frome Jungfrur och Pijor effe
 fölia / vthi föreskrifna orsakers betra
 telse.

IX.

Thet Nionde och sidsta m
 del är / Ett idkeligit omgånge me
 gu

gudfruchtigom årligom / tuchtigom:
Quinnom och Jungfrwm / the thes
hassua ett gått rychte hoos årligit
folck. En åndoch ett vngt Blod
hassuer offta en godan Natur i sigh / och
åter wål böna och tuchta sigh / så war
der thet doch offta jemmerliga förs
öörde genom omgenget / når thet aff
försummeliga oachtsamma Föråldras
effterlåtelse / omgåås medh onda Barn
och otuchtiga Piigor. Ther emoot war
der ock offta ett vngt Barn / som är aff
Naturen ondt / tuchtigare och båttrav
sigh / aff fromma Menniskiors idfeliga
ingånge. Så plågar man ock såna
Then man icke fenner aff honom sielfs
uom / then fenner man aff hans Sel
skap. Ett slags Foglar flyga gerne
tilhopa. Och Augustinus säger ret
teliga: Thet är een narriss och dårlig
Jungfrw / som aldeles gessuer sigh i sel
skap medh Hooror / eller elies gör sig
G g gemee

gemeena medh ofuchtigom Quinrom/
 Ty ther medh tungör hon egenteliga/
 att hon oc är een sådan som the äre /
 medh hwilka hon omgåås.

Thetta ware allså oc noot sagt
 om Wägen och the Christeliga Medel/
 hwilka man moste bruka / om vru-
 ga Jungfruers och Pijgers Beröfrang
 skal elies andeliga bewindas och sättas
 uppå them / Hwilka Medel måste alle
 wara tilhopa / när man vthi ett heelt
 Land eller Staad / wil vprätta o t aff-
 lessua ena almenna Tucht och Ärlig-
 heet hoos alla Jungfruer / hwilket icke
 aleena Christelige / vthan oc Beröf-
 wijse Hierta wel kunna förstå. Men
 för förtheetennes skul hafuom wi här
 icke wetet infööra många Exempla och
 vitnesbyrder til samma Medel/ them
 man doch alltid kan sätta ther til/
 när man hoffuer lust til wijs-
 dare förklaring.

Beskriv

Beskrif på thenna Bock.

Alså ärom wij nu medh Gudh
Nådes hielp och bißånd komne,
til ändan medh thenna Bock/ om
Christeliga Jungfrurs och Pijors
Gudsfruchtigheet och Dygder. Och är
thenna Materia/ til bättre efterrettelse/
tillt vthi föra Hufvudpunktar och
Declar.

Vthi then första Deelen
haffua froma Jungfrur förnummit /
hvadan the skole tagha theas Dyg-
der / nemliga / the skole hålla sigh til
then Andeliga Örtagården then Chris-
teliga Ryrkion / ther inne haffua the
reggiyahanda Sanger. Then för-
sta / är Natursens Lagh. Then an-
dra / heter Scrift och Ord / som föra
nana til Dygderna / såsom är / then heq-
liga

liga Scrift / the heliga Faders effter-
 leeffda Böcker / och Hedniska Philoso-
 phers och Juristers Böcker. Item
 Föräldrars / Predicanters / Scho-
 lamesterinnors och andra gamla ärl-
 ga Menniskiors leffuande röst. Vth-
 then tredie Sängenne stå Exempla
 som äre tagne både aff thens heliga
 Scrifts Historier och Chronikor / af
 Kyrkionnes Historier / och aff Worldz
 liga handlingar / så ock sedan aff them
 som leffua i wår tiid. Men Stäl-
 larne på hwilka thenna Dygdablom-
 stren wäxa / är then salighgörand
 Troon / som grundar sigh på Guds
 Ord / och giffuer Gudeligheeten
 Frucht ifrån sigh / vthan hwilka Tre
 Dygderne kunna icke wäxa Gudi be-
 hagelia.

Vthi then andra Deelen är
 Dygderne satta hwar effter andra / ef-

ter hwilka Jungfrwr och Pijgor skole
 retta sitt Lessnerne / hwilka the en deels
 samfelt haffua medh androm Mennis-
 skiom och Christendom / en deels äre råts-
 tade på them aleena / såsom är: Lust
 och Kärleek til Gudz Ord och Gudz-
 tjänst / Gudz sanna Kundskap / Tacks-
 samheet / Tronnes bekenneelse / Aeras
 wördning emoot Föräldrana och an-
 dra / Arbetsamheet och Flitigheet /
 Wenligheet / Barmhertigheet / Blygs-
 samheet / Kropsens och Klädernes reens-
 ligheet / måtigheet i Maat och Dryck /
 Rysstheet / Sparsamheet och Ronesams-
 heet / Mildheet och Hjelpesamheet /
 Trofastheet och Aerligheet / Tigsams-
 heet och Tysstheet / hwilka Dygder wij
 haffuom accommoderat och lyfnat
 wid the Blomster och Krydder / som the
 plåga brwka heels Året igenom til
 theras Krankar.

G g iij

Tthi

Vthi then tredie Deelen
 haiffua the lärdt / hwarinne sådana
 Dygder skola förnemligast skyna och
 lysa / nemliga / I Så enne och i alla
 thetas Kraffter / Aere och allahanda
 orsaaker satta / genom hwilka Jung-
 frur och Pijor / skole låta beweeke /
 drieffua och låta sikh til sådana Dyg-
 der. Såsom är: Gudz alwarliga be-
 falning / årliga Menntskiors förmanin-
 gar / Belöningenes Tillsäyelse / Straff-
 zens hotelse och rådzla / Then herliga
 Gördeel / som Christine Jungfrur och
 Pijor haiffua för annat Hednist solet /
 Thet Loff / Berömmelse / och goda
 namn / som the kunna bekomma medh
 Dygdenne / thetas egna Döpanamn /
 och til thet sista / froma dygdesamma
 Jungfrurs Exempel / Hwilka orsaaker
 wi haiffuom dragit til Snödören / Trå-
 darna och thetas Färja / medh hwil-
 ka man plägar bewinda Krankarna.

Vthi

Vthi then fierde Deelen
 haffuom wij förestäldt them några mes
 del / genom hwilka theas Andeliga
 Aerafrankar kunna bewindas och bind
 das / och the måge födras til Dygderna
 och Gudfruktigheterna / såsom haffua
 varit thessa: Gudz werkning och thes
 helige Andes bijsånd / vthan hwilka
 werkning / alla andra föliande äre så
 fånga och förtappada / besannerliga i
 Andeliga Dygder. Sedan Larnas
 tucht / Jungf. wtscholar / ärliga Lagh
 och Ordningar i Regimenten. Görmä
 nings Predicningar / god Exempel/
 Jungfrurnes egna flitiga betrachte
 lse och effiertendning / hierteliga / inner
 liga och alwarliga Bööner / och til thet
 sista / att the haffua Så skap och
 omgenge medh ärliga
 Quinoperfor
 ner.

G g iij

Then

Den Allmechtige / ewige
 Guden / wår HERR Jesu
 Christi Fader / giffue nu wår
 ten til denna Plantelsen / och
 anamme alla unga Jungfrur
 och uppehålle them vthi sin
 Christeliga Kyrkas Orde-
 gård / for HERRans Jesu
 Christi skul / hwilken befalar
 låta bår Barnen til sigh / och
 til säger them Himmelriket /
 han werke vthi them / genont
 sin helige Andes krafft / att
 the måge altså förhålla sigh
 vthi theras Troo / Lefnerne
 och wandrande / att thet år
 Gudi wålbehøgeligit / them
 sielffuom til goda / androm til
 nytta /

mytta / och theras Föräldrom
 til åhra / och att han wille stad-
 festa och fullända thet goda /
 som han vthi them haffuer be-
 gynn / och fööra them / såsom
 sin Söns trooloffuade Brö-
 der / effter thetta Liffuet / medh
 oss och allem Christrognom til
 thet Himmelska Bröllopet / och
 bepryda them medh thens
 ewiga Liffzens Kro-
 na / Amen.



Errata.

Pag. 9. lin. 14. låås leffuerne. pag.
 lin. 7. låås Maister. pag. 21. lin. 18. lå
 gamlen. pag. 22. lin. 12. låås aff tryck
 pag. 39. lin. 8. låås fructer. pag. 50. lin.
 låås Skomakare. pag. 68. lin. 11. låås t
 pag. 81. lin. 17. låås fördålda. pag. 85. lin.
 låås Menistioner. pag. 95. lin. 17. lå
 oftryckerij. pag. 111. lin. 9. låås haffu
 pag. 157. lin. 3. låås Prestens. pag. 16
 lin. 8. låås Menistioner. pag. 211 lin.
 glåås funnen. pag. 244 lin. 5. lå
 förgåås. pag. 269. lin. 2. låås C
 pag. 284. lin. 14. låås första. pag. 28
 lin. 15. låås 42.



